Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

7-8

NR. 7-8 (304-305) • ANUL XXX • Iulie-August 2026

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

www.revistasud.ro

Strămoșii

de Octavian Goga

Nu mor strămoșii niciodată,
Războiul lor în noi și-l poartă,
Căci li-e țărâna spulberată,
Dar nu li-e dușmănia moartă.
Străveche, ura lor se-mparte
Din moș în moș, din tată-n tată,
Și azi, de dincolo de moarte,
Ei ne mai cer o judecată.

Cum ne privim acum în față,
Potrivnici însetați de luptă,
Neiscusința noastră-nvață
Din ura lor neîntreruptă.
Noi suntem flacăra pribeagă
Din nemblânzita lor văpaie,
Cu moștenirea noastră-ntreagă
Venim pe câmpul de bătaie.

Cu mine vin, roiesc întruna
Cei fără neam și fără număr,
Ce-au sprijinit întotdeauna
Eternitatea pe-al lor umăr.
Vin cei de-o lege cu pământul,
Copiii soarelui de vară,
Eu, solul lor, le port cuvântul,
Și-n suflet, sfânta lor povară.

Vin rânduri, cete se-nfiripă
Din vechea veacurilor lavă,
Din ceas în ceas, din clipă-n clipă,
Tot crește oastea mea grozavă.
Le văd în orice parte roiul,
Își cer dreptatea lor târzie,
Și fiecare-și vrea ciocoiul
În judecată să și-l ție.

Ei tot mai mulți răsar din groapă,
Răsar, și-n mintea mea s-alungă,
Vin bieți țărani munciți de sapă,
Și vin haiduci cu flinta lungă.
Sosesc cu dorurile toate,
Sărmanii nu mai pot s-adaste:
„Venit-am, măre, strănepoate,
Să ne primești la tine-n oaste !”

Le zic supus: „Veniți de-acuma,
Străbuni din lunga vremii cale,
Și dați-mi cântecul și gluma
Și nesfârșita voastră jale.
Veniți, căci glasul vostru-nvie
Un nou zorit de dimineață,
Voi ce-ați murit o veșnicie
Sunteți flămânzi azi de viață !”

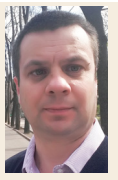
Ei vin cu suflete-nnoptate,
De-aceea sfarmă lanțuri grele,
De-aceea urlă și se zbate
Durerea-n cântecele mele.
Doar din al veacurilor caier
Mi-am împletit eu biciul urii,
Nestinsul vremurilor vaier
Mi-a scris blestemu-n ceriul gurii !...

De luptă-s gata deci... Prin mine
Un iad întreg cere răsplată.
Mi-e sete-acum... Te-aștept, vecine,
Și ochii mei păgâni te cată !
Îți vreau sclipirea de oțele,
Și vreau oștirea ta măiastră,
Întregul cer cu ochi de stele
Să lumineze lupta noastră.

Te-aștept... Te-aștept... Dar n-aud bucium,
Nici zumzet ascuțit de zale,
Mă-ndoaie patima, mă zbucium:
Arată-mi rândurile tale !...
Și cum te chem, ș-un colț de țară
Mi te-au cătat zadarnic solii,
Te-apropii tu de subsuoară
C-un slab egumen ros de molii...

Vă văd... Mi-e milă peste fire
De bietul grec cu haina ruptă:
Ai spart o criptă-n mănăstire
Ca să-ți câștigi un soț de luptă...
Vă văd, și oastea mea pe-acasă
Mi-o-ndemn încet să se strecoare:
Vai – toată ura mea mă lasă,
Căci sărăcia ta mă doare...

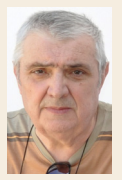
Alexandru Cazacu, *Noli cedere ! (Ben Corlaciu, Gellu Naum)* pag. 2

Gabriel Dragnea, *Un carpe diem asumat (Nina Cassian)* pag. 2

Nicolae Dan Fruntelată, *Luvru de vânzare* pag.3

Titus Vîjeu, *Hiroshima, notre amour...* pag. 4

G. Apostoiu, *I. L. Caragiale: Masca și Ființa – Libertatea opiniilor, un exercițiu periculos ?* pag. 6

Florentin Popescu, *Gheorghe Glodeanu, cercetătorul care ne aduce fantasticul mai aproape* pag. 8

Nicolae Scurtu, *Vasile Militaru, director al „Revistei vânătorilor”* pag. 9

Ioana Ruxandra Fruntelată, *Satul copilăriei în amintirile lui Nichifor Crainic* pag. 12

Ion Andreiță, *Chimirul cu prieteni. Carlinga cu marfă rară* pag. 13

Gheorghe Dragomir, *SUA și China într-un război global ?* pag. 16

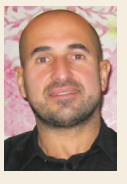
Mirela Maiana Mladin, *Anotimpuri... (Radu Tudoran)* pag. 23

Laurențiu Ștefan Szemkovics, *Medalia jubiliară „Carol I” conferită în 1906 unui preot originar din comuna Bolintinu din Vale* pag. 24

Vasile Grigore, *Memoria locurilor ca patrimoniu identitar. Spitalul Rural Bolintin* pag. 25

circumscrieri

Noli cedere !

Alexandru Cazacu

Unele studii de la începutul acestui turbulent și tumultos secol definesc omul ca fiind, de voie sau nevoie, o țintă aflată la intersecția multiplelor interese reale și digitale. Ecosistemele personale familiale, profesionale, (auto) formative și de *loisir* abundă în informații care solicită intens. Până acolo încât se creează iluzia că știm ce se întâmplă. Între gândirea rapidă (bazată pe impuls) și cea lentă (bazată pe analiză) așa cum demonstrează laureatul premiului Nobel, Daniel Kahneman în *Thinking, Fast and Slow*, volum de referință în psihologia și economia comportamentală, există o legătură nu de bun augur. Capcanele cognitive în societatea modernă rezidă în faptul că cel de-al doilea tip de gândire tinde să accepte scurtăturile și concluziile pripite ale primului. Iar pe acest fundal micile infernuri cotidiene se pot dezlănțui liniștite. Un evantai de situații îți solicită întrebări ironic contemplative, dar mai ales soluții. Ce poți face când umanitatea oferită ca platformă a dialogului este ignorată, dacă nu cumva chiar desconsiderată ?

Un punct de vedere mediat poate veni și din partea a doi scriitori care au răspuns fiecare în felul său presiunii exercitate constant asupra libertății lor de gândire și chiar viețuire.

Poetul și prozatorul **Benedict (Ben) Corlaciu** (1924-1981), născut la Galați într-o familie cu origini maramureșene, urmează studiile liceale și universitare la București. În perioada studenției la Facultatea de Litere și Filosofie devine mezinul grupării literare de la meteorica revistă *Albatros* condusă de Geo Dumitrescu, Dimitrie Stelaru, Dinu Pillat, Ion Caraion, unde se promova o lirică nonconformistă cu accente social-sarcastice. Aparține și el *generației punte*, de mijloc sau *a războiului* cum a definit-o critica. După debutul editorial se impune, devenind o voce remarcabilă în spațiul literar românesc, atât în poezie, cât și în proză. Dar felul său de a fi, insurgent și lipsit de obediență în raport cu autoritățile și diriguitorii culturali, îi aduce marginalizări și excluderi nedrepte. Urmează o odisee a experiențelor (inclusiv cea a domiciliului obligatoriu) și ocupațiilor pe care scriitorul o trăiește plenar sub presiunea permanentă a sistemului care manifesta o clemență redusă pentru tipul de *bohème menaçant* practicată de autor. Alege exilul, în Franța, unde se descurcă greu, face mari sacrificii pentru a supraviețui și a realiza reîntregirea cu familia rămasă în țară, fără a renunța la scris și la critica regimului politic părăsit. Sfârșește tragic, împușcat într-un metrou parizian, eveniment asupra căruia și astăzi plutește misterul. Poezia sa, foarte originală, aparține, în prima ei parte, unui *poeta maledetto* unde histrionismul, refuzul solemnității, tragismul existențial, anarhia și revolta socială se manifestă într-o paradă imagistică în sintonie cu acel *verism* italian practicat în literatură de Giovanni Verga și Luigi Capuana și în muzică de Pietro Mascagni. Predomină spațiul tavernelor, periferic și degradat, unde actantul liric își asumă masca unui dezrădăcinat, a acelui *l'homme révolté* care își strigă libertatea morală în pofida constrângerilor sociale. A doua etapă a creație sale este grevată de o evoluție stilistică anticalofilă: „Totul trebuie să se întâmple ca și când n-ai lipsit niciodată,/ ca și când nici o frunză nu ți se pierdu./.../ Indicat e să uiți c-ai zăcut în firida ideilor noastre/ și în loc de fereastră priveai printr-o rană./ Treaba ta ce vedeai. Important e că știi numai tu./ Noi în schimb îți vom da bucuria de a trăi pentru hrană./.../ Noi avem o imensă magazie de aripi,/ o, ce de aripi solide, moderne, din prefabricate !/ numai cuminte să fii, și-ți vom da o pereche și ție,/ în cuie de aur, cu grijă ți le vom bate.” (*Contract*)

Gellu Naum (1915-2001), poet, prozator, dramaturg, traducător și eseist s-a născut la București într-o familie mixtă confesional, creștin-ebraică. Pierderea tatălui, poet și el, pe câmpul de luptă din Primul Război Mondial îl va marca pe viitorul scriitor, care urmează Facultatea de Filosofie și gravitează în jurul grupurilor de stânga. Intenționează continuarea studiilor la Paris unde se mută pentru o perioadă și are un prim contact cu mișcările culturale de avangardă. Apoi revine în țară, este mobilizat și la întoarcerea de pe front devine liderul cercului suprarealist alături de Gherasim Luca, Dolfi Trost, Virgil Teodorescu și Paul Păun. Grupul este timp de numai câțiva ani foarte activ determinându-l pe poetul André Breton să afirme: „Centrul lumii (suprarealiste) s-a mutat la București”. Dar regimul abia instalat în țară nu aprecia tipul de artă practicat de acești poeți și va interzice vreme de decenii orice manifestare a lor. În tot acest timp Gellu Naum scrie „pentru sertar” și traduce intens din literatura franceză. Colegii săi aleg fie adaptarea la noua direcție culturală, fie exilul. Va fi mereu un marginal respectat și premiat de lumea literară, dar tolerat de *establisment* practicând o formă de autoexil în propriile sale preocupări. Abia către sfârșitul deceniului șase, profitându-se de relativa deschidere socială, scriitorul publică în primul rând volume de versuri și cărți pentru copii, apoi proză, toate aceste scrieri beneficiind de un mare succes, atât de critică, cât și de public. Influența sa asupra liricii contemporane românești este considerabilă. Gellu Naum nu folosește suprarealismul ca pe o simplă formulă estetică împrumutată de la Paris, ci ca pe o *ars vivendi*. Poezia sa se caracterizează prin onirism, explorarea lumilor interioare și o viziune ludico-filozofică ce refuză logica clasică și explorează subconștientul, erosul salvator, visul și hazardul obiectiv. „Va trebui odată și odată să trecem împreună/ prin șiruri de catarge rupte de scânduri și de stâlpi/ plutind pe spatele lucios al apelor/ până găsim faleza cu nisipuri umede/ în care totul se îngroapă ca să se odihnească/ vom fi siliți acolo să ținem lungi prelegeri despre lucrurile înecate/ sau să intrăm în rândul vulturilor care scormonesc gunoaiele/ oricum spre asfințit când vântul se va domoli/ și ceața va aluneca departe peste orizont/ noi vom rămâne tot acolo față în față/ de-o parte și de alta a tăcerii” (*Utilitatea migrațiilor*)

Cei doi scriitori pot reprezenta și azi un răspuns al nerenunțării la marile valori care pot valida un model de rezistență spirituală într-un ambient ce amenință și presează însuși fundamentul existenței. Revolta lor declamată, respectiv tăcută, întru apărarea umanismului se află sub nobilul îndemn *Noli cedere !*

pretexte

Un *carpe diem* asumat

Gabriel Dragnea

„Prezondul pluri-glisand care se structuvează tustul-concomitent cu episolul resusturării suflantului rătăcitund între lumuri. Aceasta-i atmoșfera care se autoperindă în succesiunea acordajelor lui Satie, un spectacoliciu dedichit spritului nicicând satul de tonuri, de emonție, de acordări, sensibili-tăți generate de un sufluct distinctiv care lucrează-n tăclărie pentru fiece indivat care electează calea des-copertării acelui catharsism, poate prea greu de difinit, de explichit de iubitalul de muzichie sau poezindă.”

Da, ascultând gimnopediile lui Satie, muzica lui neavând o legătură directă cu vechile festivaluri ale tinerilor din Sparta lui Leonidas, atmosfera creată m-a trimis cu gândul la poezia în *limba spargă* a Ninei Cassian. Astfel că trăirile mele pe marginea muzicii lui Satie au fost „traduse” în colaborare cu mereu disponibilul amic virtual Gemini, în limba asemănătoare celei create de poeta născută la Galați, în 1924.

Asemenea lui Erik Satie care golește termenul vechi *gymnopaidia* de corporalitatea sa antică, spartană, pentru a crea o muzică deosebită, abstractă, înălțătoare și hipnotică, Nina Cassian folosește „limba spargă” în volumul Loto-Poeme din 1971 pentru a goli cuvintele de sensul lor literal, concret, lăsând doar muzicalitatea și ritmul într-o bizară stare pură, dar nouă, specifică suprarealiștilor. Gândul meu, neafectat de nicio intervenție tehnică, este acesta: „Prezentul continuu care se construiește concomitent cu episodul resuscitării sufletului rătăcit între lumi. Aceasta este atmosfera care se creează în succesiunea acordurilor lui Satie, un spectacol dedicat spiritului niciodată saturat de tonuri, de emoție, de acorduri, sensibilități generate de un suflu distinct care lucrează în tăcere pentru fiecare individ care alege calea descoperirii acelui catharsis, poate prea greu de definit, de explicat de iubitorul de muzică sau poezie.”

De aici și până la versurile poetei Nina Cassian nu a mai fost decât un pas mic, nu la fel de emoționat ca acela pe care l-am făcut în urmă cu peste 20 de ani când am intervievat-o pe fugă la Institutul Cultural Român. O văd și acum, distinsă, relaxată, fără resentimente, vorbind tuturor despre o viață personală poate mai furtunoasă decât piesa lui Caragiale, dar plină de trăire și farmec, de teamă și izolare, de o teroare „oferită” de regimul comunist, depășită doar de intensitatea unei iubiri pe care nu a simulat-o niciodată: „Voiam să rămân în septembrie/ pe plaja pustie și palidă,/ voiam să mă-ncarc de cenușa/ cocorilor mei nestatornici/ și vântul greoi să-mi adoarmă/ în plete ca apa-n năvoade;/ voiam să-mi aprind într-o noapte/ țigara mai albă ca luna,/ și-n jurul meu – nimeni, doar marea/ cu forța-i ascunsă și gravă;/ voiam să rămân în septembrie,/ prezentă la trecerea timpului,/ cu-o mână în arbori, cu alta-n/ nisipul cărunt – și să lunec/ odată cu vara în toamnă…// Dar mie îmi sunt sorocite,/ pesemne, plecări mai dramatice./ Mi-e dat să mă smulg din priveliști/ cu sufletul nepregătit,/ cum dat mi-e să plec din iubire/ când încă mai am de iubit…” (*Voiam să rămân*, din vol. „111 Cele mai frumoase poezii de dragoste”, Ed. Nemira, 2016)

Poeta știe să își camufleze sensibilitățile, frustrările generate și aparent acceptate, neîmpliniri acumulate, aș zice, din tumultul episoadelor sale de explorare a îndrăgostelii fără bariere și prejudecăți. Lirismul ei este, de multe ori platoșă de apărare, devenind astfel prevăzătoare în fața posibilelor comentarii sau etichete care ar putea-o frânge ca femeie și poetă. Discursul Ninei Cassian este un manifest direct împotriva renunțării, abdicarea nefiind vreodată o variantă mulțumitoare. Fiecare eșec în dragoste elimină punctul, făcând loc unui altfel de început în care sentimentele declarate par să o trădeze, creându-se o breșă în sistemul ei de securitate sentimentală: „De când m-ai părăsit mă fac tot mai frumoasă/ ca hoitul luminând în întuneric./ Nu mi se mai observă fragila mea carcasă,/ nici ochiul devenit mai fix și sferic,/ nici zdreanța mâinilor pe obiecte,/ nici mersul, inutil desfigurat de jind,/ - ci doar cruzimea ta pe tâmplele-mi perfecte,/ ca nimbul putregaiului sclipind.” (*Donna miraculata*, din volumul „Ambitus”, 1969).

Finalul fiecărui episod profesional sau intim poartă semnătura unui *carpe diem* asumat, viața sa conturându-se în notele sensibilei piese a lui Chet Baker, devenită *jazz standards, I Fall in Love Too Easily*. La venirea sa în țară pentru lansarea primului ei volum de memorii, Nina Cassian mărturisea: „Dacă memoria mea este o zestre – sunt foarte bogată, prin profunzimea de elemente acumulate, peisaje arome, culori, cărți, artă, muzică, ființe etc. care mă cutreieră și azi cu o vitalitate și o prospețime aproape insuportabile”.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan
Fruntelată
(1946-2022)

Luvru de vânzare

Locuiesc la Grand Hotel du Globe, pe Rue Croix des Petits-Champs. Nu e deloc *grand*. E cretonat și modest. Dar e aproape, foarte aproape de Luvru. Iată cum îi crește importanța (și prețul) ! Ies pe Rue Rivoli, pornesc de-a lungul Luvrului. Pe dreapta, Galeriile de antichități ale Luvrului, un Luvru de vânzare, aur, argint, mobilă stil, statuete stil, kitsch-uri stil, Napoleon și De Gaulle sculptați în mânere de tirbușon. Mă apropii de Rue de la Paix. Firme pentru săraci, Dior, Schiaparelli, Madame Rochas, Cartier. Place Vendôme, apoi Café de la Paix, izbucnind în stradă, toată lumea privește, ca dintr-o navă albă, Parisul, parizienii la ei acasă, melancolia rasată a șansonetelor. Amintirea filmelor de război, nemții sunându-și orgoliile și pintenii la Café de la Paix. Rezistența, miracolul salvării orașului-lumină, boema și aristocrația, artiștii eternizând această imagine. Aruncați câțiva franci pe masa de marmură și simțiți-vă ca la Paris !

Place de l'Operà, la Operă e *relache*, mâine va fi un spectacol de balet Noureev și alți monștri. Deocamdată, un zid exterior e puțin dărâmat, o bombă zilele trecute, desigur ați văzut în ziare, teroriștii, nu, n-au fost victime, *c'est la vie*. Galeriile La Fayette, ora 18,25, lumina clipește, câteva sute de vânzătoare se îmbracă febril. S-a terminat *la semaine fantastique* cu mari reduceri de prețuri. Nu s-ar zice că, atât de reduse, prețurile arată grozav, dar reclama e reclamă.

Mă întorc pe Rue Rivoli. Un bistrot cu pește și scoici, grădină de mare prăjită, un magazin de fructe, avocado, papaia, ananas, struguri, nuci de cocos, mere. Alături, o fereastră de băuturi: armagnac, vin de sud, șampanie Taitinger, calvados, cidru breton.

Seara mănânc la „Le bistrot de Saint Pierre", specialități din sud-vest, „provenind direct de la ferma noastră din St. Pierre de Clairac". O „salade du Bistro" (foie gras și salată verde, castravete murat), un *saucise de sud-ouest* cu *moutard de Dijon*, vin roșu și măr. Adică, *mesdames et messieurs*, paté de ficat, ceva salată, câteva felii de salam, restul e limpede. Dar servit curat și repede, cu listă în regulă, denumirile sunt un blazon ce intră la preț, servesc patronul, soția și cumnatul lui. Produsele vin de la o fermă mică ce aparține mamei patronului, comerț cinstit, făcut pe muncă multă și pe respectul clientului. Îmi las obolul pentru edificarea fermei din Clairac și plec la hotel.

A doua zi mă întâlnesc în fața Sorbonnei cu un prieten, Gigi Doca, asistent asociat la Lectoratul de limba română. E neschimbat, îmi povestește grăbit, vrea să-mi arate totul, mă duce într-un galop prin cetatea universitară. Grand Amphiteatre e închis, într-unul mai modest se dă o lucrare de doctorat, cu susținătoarea, trei domni în comisie și doi spectatori. Curtea interioară are aerul unui seminar catolic vegheat de statuia lui Richelieu.

Alături, biblioteca St. Geneviève. Pe fațada ei, în coloane, învățații lumii, un areopag al spiritului. În dreapta, în serie cu Leibniz și Newton, principele Demetrius Cantemir. Coborâm pe bulevardul Saint Michel în plin Cartier Latin. *Buchiniștii* sunt la posturile lor ca niște arbori vii pe malurile Senei. Trecem pe lângă colegiul Louis le Grand, unde a învățat Alecsandri. Aici a fost primit Ludovic al XVI-lea și a rostit cuvântul de primire cel mai bun elev al Colegiului, un anume Robespierre. Cel care, peste câțiva ani, avea să-i rostească regelui și sentința la ghilotină.

Părăsim L'Ile de la Cité, ajungem la *Beaubourg*, la *Centrul Pompidou*, o clădire pentru secolul viitor. Seamănă a stație spațială ori a rafinărie imensă. Inele de circulație, scări rulante, sticlă, metal. Înăuntru, oamenii se mișcă monoton ca un plancton captiv într-un clopot uriaș de sticlă.

În stânga intrării, o casă mică, muzeul Brâncuși adus aici din Montparnasse. Intrăm. Stau peste tot uneltele lui, parcă un meseriaș suprauman le-ar fi adus și le-ar fi găsit rost. Fierăstraie, ciocane, clești, foale, masa rotundă de piatră, scaune rotunde din lemn. Sunt obiectele cu care a tăcut Brâncuși. Mulaje, variante la Coloană, la Cocoș, la Domnișoara Pogany. Toate uneltele au patina folosirii, ele au devenit ca niște degete, ca niște arme de cunoscut și de supus materia. Lucrările sunt fluide. Natura n-are goluri, ci doar locuri unde începe cunoașterea noastră. Brâncuși le acoperise cu înțelegerea și comuniunea lui genială. Acolo, lângă Beaubourg, într-o casă ca un monument al simplității, trăiește, respiră cosmic și etern un mare mit al spiritului românesc. O graniță a Timpului fără de timp.

Înlăuntru, în marele centru de artă, sălile de expoziții sunt încărcate de nume care fac istoria culturii moderne: Duffy, Chagall, Matisse, Picasso, Cezanne, Kandinsky, Moore, Arp. Și Brâncuși.

La parterul clădirii este o bibliotecă fantastică. Fără îndoială, așa va arăta biblioteca viitorului. Fișiere computerizate, căști pentru traducere automată, serii de titluri care te amețesc. E plin de oameni tineri. Mi se pare un lucru extraordinar pentru că vine să continue destinul de cetate universitară al Parisului, negând oboseala, blazarea ce se citește destul de limpede pe chipul străzilor din orașul resemnat uneori cu glorii trecute și abandonat turismului *à l'americaine*.

A doua zi dimineața, la PLM Saint Jacques, centru de conferințe în interiorul unui hotel ca un moloh, particip la un simpozion al organizațiilor de tineret, despre dezarmare și pace. Privirile îmi alunecă peste sălile cu nume de pietre prețioase, tourmaline, agat, grenat. În holul cel mare, între canapele cu huse din piele neagră și mese de marmură, un fel de cușcă metalică în care ciugulește boabe o uriașă gâscă de Périgord. Într-o sală, domni rotunzi îmbrăcați la patru ace, sub steagurile unor țări occidentale. Pe ușă sunt afișate subiectul și programul: Consfătuire a cofetarilor din țări ale Pieței Comune. Demonstrații, degustări, polemici, acorduri.

Seara e un timp lung al străzilor. Nume pe care le știi, o literatură întreagă defilează prin fața ochilor, totul sună familiar, are autor, are întâmplări. Metroul este el însuși un roman despre subteranele orașului, trăiește în aglomerații, în reclame, în stațiile de lux din centru și în cele afumate dinspre periferii. *Chateau de Vincennes, St. Denis, Montmartre, Châtelet, Clignancourt*, ca un cântec răgușit, *Aznavour, Brassens, Jacques Brel, Joe Dassin*. O apă vie, un alter ego al Senei, metroul Parisului, sufletul lui agitat.

Merg pe jos, spre Châtelet. Magazinele din rețeaua Samaritain lucrează cu toate motoarele. La Atena, magazinele sunt un mod de viață, la New York – o afacere totală, la Paris – o sfidare, un imperialism al gustului. „Le Nain bleu" e cel mai scump magazin pentru copii. Totul e de pluș, și ursii, și iepurii, și păpușile. Dar fiecare e un unicat, are ca autor un maestru numit pe o plăcuță. Plătești firma, nu jucăria. Alături, moda feminină de primăvară aruncă prin vitrine valuri de mov, rochii înfoiate, revere înguste, cordoane. Mi s-a spus că în zona Arcului, pe Champs Elysées, magazinele și restaurantele de pe partea dreaptă a străzii sunt mai scumpe decât cele de vizavi. Normal, nu ? Se plătește soarele, pe dreapta e întotdeauna mai mult soare.

Sunt a doua oară aici. Prima dată am parcurs conștiincios și avid traseul clasic: Luvrul, Jeu de Paume, Notre Dame, Sacre Coeur, Dome des Invalides, Champs Elysées, Tour Eiffel. Ca pentru o confirmare a unor lecturi, a unui mit. Abia acum, însă, la a doua călătorie, pot spune că am simțit aerul Parisului. Pe străzi, în parcuri, în locurile de istorie și de cultură, în magazine. Răsfirat, expus pretutindeni, de la lux la mizerie, de la actul cutremurător de artă la surogatul cel mai obraznic, tradițiile, stilul de metropolă și oboseala de oraș sătul de propria lui fascinație. Pentru ochi, pentru auz, pentru memorie. *Ca un Luvru de vânzare*.

(Va urma...)

BOLINTIN - Istorie în imagini

Fotografii din colecția ACTIB

Primăria din Poenari (azi com. Ulmi, jud. Giurgiu) realizată din donația Dimitrie Poenărescu (1847-1886)

Școala din Poenari realizată din donația Dimitrie Poenărescu (anul 1941)

Incrementa atque decrementa

Titus Vîjeu

Hiroshima, notre amour...

„*L'angoisse trouve toujours sa forme*" – i-a declarat cândva lui Malraux un om al credinței iar ateul enciclopedic nu s-a îndoit nici o clipă de faptul că spaima și-a aflat întotdeauna reprezentarea în cele mai diverse momente ale istoriei. Trecuse prin două mari războaie, primul îl prinsese încă adolescent când, la câteva zile după marea bătălie de pe Marna mersese cu clasa să vadă distrugerile de pe câmpul de luptă. Pe-al

doilea îl petrecuse în fruntea unei brigăzi a FFI (forțele franceze din interior), acoperindu-se de o glorie pe care nu dădea prea mulți bani. Trăise clipe încordate în China și-n Spania, aflat mereu în preajma morții iar când, în 1957, se aflase încă o dată în Japonia preferase să vadă vechile vetre de spiritualitate niponă noilor și înspăimântătoarelor sedii ale extinției: Hiroshima și Nagasaki, două orașe ce dovediseră prin sacrificiul lor că într-adevăr „spaima își găsește întotdeauna forma".

În două zile din vara lui 1945 (6 și 9 august) acolo se născuse o nouă și fără de precedent angoasă a umanității. Apocalipsa nucleară apăruse în viața miliardelor de pământeni, strecurându-le frica în oase și tulburându-le sufletele. Din păcate această uriașă tragedie niponă, ce fusese provocată de Statele Unite ale Americii ca un pretext al încheierii marii conflagrații, avea să fie politizată de adversarii politici ai noii puteri nucleare de peste Ocean, „războiul rece" rapid instalat între blocurile militare insistând asupra crimei provocate de aviația americană. Moscova și sateliții ei au folosit prilejul pentru a denunța soluția irațională ce a condus la uciderea a mii de oameni nevinovați, civili în imensa lor majoritate și rănirea altor zeci de mii, care aveau să sufere calvarul unor existențe precare. Mobilizarea unor gazetari și scriitori cunoscuți din lumea liberă și – desigur – din „lagărul socialist" care să denunțe militarismul transoceanic a primit un răspuns prompt și de bună credință. Între cei care și-au angajat scrisul în serviciul unei astfel de idei umaniste, menită să susțină dreptul la viață, s-a aflat și un poet român cu o reputație de artist-cetățean, titlu de glorie în acei ani și care publicase multe poeme antirăzboinice. Îmi amintesc că într-una din „cărțile de citire" – cum erau numite în epocă manualele de limba română, se afla un poem al său numit *Lidice*, despre un sat din Cehoslovacia, distrus în întregime de armata germană și pe care-l mai țin minte și astăzi: „Îți amintești Ioane ? Era iarnă. / Zăpada începuse-ncet să cearnă / tremurătoare, în întreg văzduhul, / fulgi uriași, legănători, ca puful. / Lăsasem Praga-n urmă-n dimineață, / cu turlele topindu-se în ceață. / Tăia mașina câmpu-ntins ca tava./ Sclipi la dreapta Morawska Ostrava. / Spre Lidice goneam. Nu întrebam / nimic nici unul. Ne uitam pe geam / cum rând pe rând zburau în urma în urma noastră / câte un sat, câte-o pădure albastră."

Acest poet, Eugen Jebeleanu, debutase la doar optsprezece ani, în 1929, cu placheta de versuri **Schituri sub soare**, urmată cinci ani mai târziu de **Inimi sub săbii**, un titlu ce părea a-i prevesti vocația sa militantă. Adevărul este că secolul XX a favorizat apariția unui lirism combativ, cu punct de pornire în opera unor mari poeți precum Carl Sandburg (*I'Am the People, the Mob*) sau Vladimir Maiakosvki, autorul unor cărți de poezie-manifest. Unul din marii poeți latino-americani, chilianul Pablo Neruda, laureat al Premiului Nobel pentru literatură

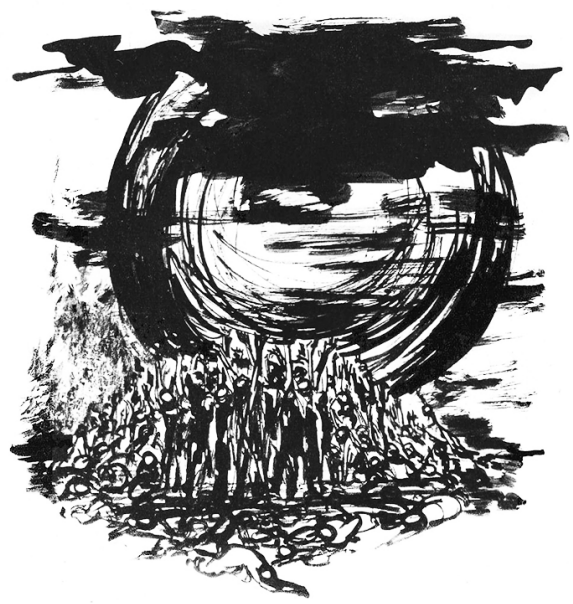
în 1971 arăta în capitolul *Poezia este o meserie* din volumul său de memorii **Confieso que he vivido** (1974) că „dezvoltarea poeziei până la nebănuite limite ale fecundității a constituit un privilegiu al timpurilor noastre caracterizate de războaie, revoluții și ample mișcări sociale. Omul obișnuit a trebuit să o înfrunte, rănind el însuși ori fiind rănit, în singurătate ori în miezul tumultului popular, al adunărilor publice".

Nu m-aș despărți de don Pablo mai înainte de a dovedi că unul dintre cele mai frumoase titluri din literatura sud-americană **A trăi pentru a-ți povesti viața** (*Vivir para contarla*) de Gabriel Garcia Marquez își are geamănul într-un vers de Neruda: „*Yo estoy aqui para contar la historia*" (Mă aflu-aici istoria s-o povestesc).

Eugen Jebeleanu, care este evocat el însuși în acest volum impresionant de amintiri, avea să semneze prefața la ediția românească apărută în 1982 la Editura Politică din București. Un text esențializat, dar cu valoarea unui tunet: „Memoria ta este o trâmbiță nedescurajată. Memoria ta și memoriile tale. Dă-mi voie, rogu-te, ca de dincolo de Clipă să-ți scriu numele nu cu o mână tremurândă, ci cu o secure. Să-ți scriu cu evlavie numele nemuritor pe copacul acestui secol șiroind de stele și de atâția viermi. Și să nu încerc să te iau în brațe, ci să te las să te scufunzi în marile oceane, pe care grelele tale pleoape închise le dislocă..."

Deși traducerea din spaniolă, urmând ediția de la Editorial Seix Barral Barcelona semnată de Nina Ecaterina Popescu era una fără reproș, în 2010 Editura Vellant publica o nouă traducere al cărei țel pare a fi excluderea din noua și eleganta ediție a prefeței lui Eugen Jebeleanu, poetul ce fusese trecut la index de oficialitățile române de după 1990. Se uita astfel că, după ce plătise un tribut de neevitat în anii '50 proletcultismului, poetul devenise din ce în ce mai critic cu politica noastră culturală, cunoscând în anii '80 nedorite întoarceri „la izvor, nu la ulcior" cum catadicsea, tare înțelept, să solicite creatorilor Secretarul General al PCR, frecventarea exclusivă a unor surse de inspirație națională. Mai mult, poetul era chiar iritat de faptul că în presa comunistă a vremii se făceau dese trimiteri la un articol din anii treizeci, scris în timpul faimosului proces al comuniștilor de la Brașov despre un inculpat adolescent care-și apăra îndârjit cauza, nimeni altul decât Nicolae Ceaușescu.

Să ne întoarcem însă la acei ani de după cel de-al Doilea Război Mondial când în fața umanității se căsca genunea atomică ce-i înspăimânta deopotrivă pe bogații Americii și pe săracii altor continente. Cataclismul provocat de decizia politică a președintelui Harry S. Truman la Hiroshima avea să marcheze deceniile ce i-au urmat. În lumea întreagă spectrul nemilos al morții crescuse exponențial prin efectele catastrofale ale „experimentului " din 6 august 1945. Între paginile numeroase ce i-au fost consacrate ca un nou *memento mori* se afla și poemul **Surâsul Hiroshimei** de Eugen Jebeleanu. Apărut în anul 1958 la Editura Tineretului din București ca urmare a vizitei în Japonia a autorului în august-septembrie 1956. Implicarea afectivă a poetului este vizibilă și ea acordă textelor lirice, susținute de o retorică bine temperată, șansa unui adevărat *oratoriu*. Aidoma unei ample compoziții muzicale pentru cor, soliști și orchestră, susținută de o acțiune dramatică, avem de-a face cu o sumedenie de actanți ce convertesc tragedia trăită într-o rugăciune telurică aspirând să găsească salvarea de sub puterea nevăzută a Demonului războinic. La sfârșitul zilei de 5 august 1945, când „desculță umbra de pe munți coboară" nimic nu prevestea apocalipsa.

„Pești de mătase, pești pumnale albastre / pești de opal, de vânt, pești lungi de-oțel... / De vină cine-i că pescarul are / năvodul rupt și peștii fug din el ? / Stă Hiroshima și privește mută: / pescarul e în apă ca oricând / și ca oricând sudoarea-i pică-n boabe / și cearcăne-are apa, tremurând". În somnul ce cuprinde orașul cresc vise, precum acela al pescarului-bătrân, ori cel al mutilatului de război. Li se alătură visul omului-cal, visul negustorului și – nu se putea altfel – visul poetului (acest vis e dedicat amintirii poetului Sankitshi Togue, victimă a bombardamentului ce avea să se dezlănțuie: „Un trăznet ! / Deodată, toate

(continuare în pag. 5

(urmare din pagina 4)

ceasurile au stat, / cu limbile-nghețate ca-ntr-o gură / încremenită. / Timpu-a murit.” (La peste șapte decenii de la apariția cărții de la București găsesc pe pagina electronică *Zenda El sueño de un poeta*, de Eugen Jebeleanu în traducerea spaniolă a lui a lui Manul Serrano Pérez, alături de *5 poemas* de Marina Tsvetaieva

și *Recuerdo corpo* de Constantin Kavafis. Mi-am amintit imediat de poemele recitate adesea la Radio România de Jebeleanu din poetul său preferat Blas de Otero). M-am bucurat să constat că măcar în afara țării ce continuă să-l ignore el rămâne într-o companie aleasă.

Ceea ce este cu adevărat remarcabil (și până la un punct de necrezut) e faptul că amplul poem nu este un discurs liric antiamerican, foarte la modă în acei ani în care pe

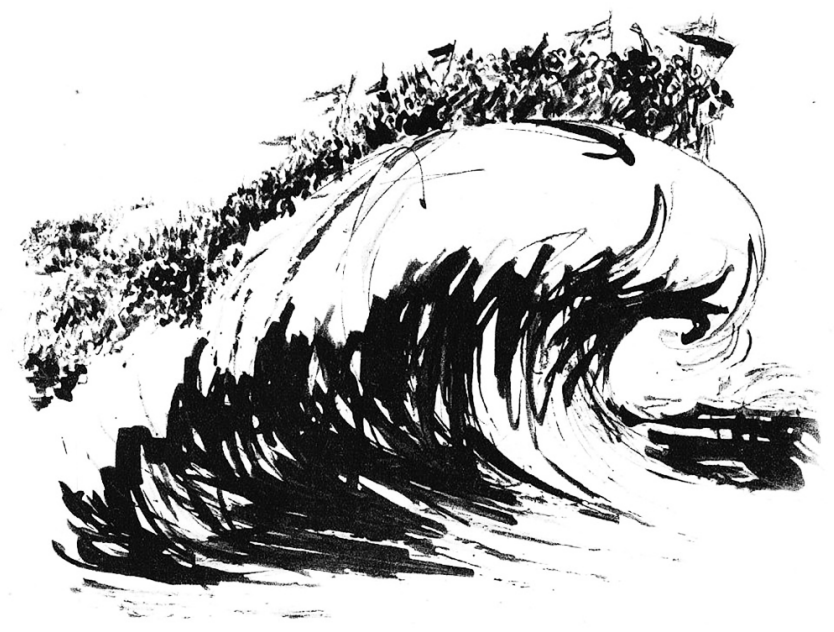

străzile Bucureștiului se striga la mitingurile organizate de partid „Agresor american / Ieși afară din Liban / Ieși afară domn englez / C-o pățești ca la Suez...” Pur și simplu avem în față un poem împotriva Morții, întruchipată de forța distructivă a exploziei „mai strălucitoare decât o mie de sori” și prin care însăși structura geologică a planetei are de suferit: „Piatra-blstem ! – se umflă, putrezește / își clatină puterea, nu mai poate, / nu mai e

în stare, nu, să se păstreze / în frontierele-i de milioane / de ani... Un animal e-acum și ea, / cu pori, un animal ce-agonizează, / topindu-se sub apăsarea morții...”

Evident, omul, faimoasă „trestie gânditoare” este și

mai expus nimicirii. *Corul copiilor uciși* devine marșul funebru al celor neprihăniți: „Ce deasă ceață/ ce ceață deasă... / Nu mai cunoaștem drumul către casă... / Suntem ușori și ceața e ca fumul. / Vai, unde-o fi, unde se-ascunde drumul ?”

La câteva luni după apariția la București a poemului lui Eugen Jebeleanu se proiecta în sălile pariziene de cinema filmul lui Alain Resnais, **Hiroshima, mon amour**, pe un scenariu de Marguerite Duras, relatând legătura sentimentală de-o zi și-o noapte în care protagoniștii, o frațuzoaică (Emmanuelle Riva) sosită la Hiroshima cu o echipă de filmare și un arhitect localnic (Eiji Okada) își retrăiesc în baruri și-n camera de hotel tinerețea marcată de război. Ea, la Nevers, în regiunea Bourgogne, el în orașul martir ce dă titlul filmului. Un oraș a cărui tragedie e greu de înțeles de către cei care n-au trăit-o pe viu. Îmi amintesc că la un moment dat el îi reproșează franțuzoaicei că nu are cum să priceapă lucrurile căci „*tu n’as rien vu à Hiroshima*”. Aduc în discuție acest reproș nipon pentru a sublinia faptul că poetul Jebeleanu pare a fi văzut totul la Hiroshima pentru că a știut să pătrundă în țesătura simbolică a vieții și a morții, potrivit unui cod oriental al acesteia.

Trebuie adăugat faptul că această carte de o sută șaizeci de pagini, tipărită inițial într-un tiraj de 2100 exemplare broșate și 1050 cartonate, a cunoscut mai multe ediții în limba română și în câteva limbi de circulație (spaniola, italiana, franceza, germana și engleza) cu ilustrațiile Floricăi Cordescu (1913-1966). A studiat, ca și sora ei geamănă, Marcela Cordescu, la Școala de Belle Arte din București, alegând ca domeniu de afirmare artistică grafica și ilustrația de carte. Mai multe din cărțile de poeme ale celui ce avea să-i devină soț (Eugen Jebeleanu) au fost însoțite de planșele sale excepționale. **Surâsul Hiroshimei** a reprezentat apogeul unei colaborări între cei doi artiști. Amândoi aveau o bună relație cu marile mișcări europene. Desenele Floricăi Cordescu se revendică fără complexe din expresionismul german, iar poetul pare a-și fi scris întotdeauna versurile cu gândul întors spre Rainer Maria Rilke, din a cărui poezie a tradus în românește cu strălucire. Povestea iubirii și morții stegarului Christoph Rilke rămâne inegalabila mărturie a consonanței. Un poem pe care Eugen Jebeleanu pare a și-l fi amintit străbătând cu pași obosiți Hiroshima: „Călărind, călărind, călărind, prin zi, prin noapte, prin zi. Călărind, călărind, călărind. Și curajul a obosit atâta și dorul s-a făcut atât de mare. Nu mai sunt munți de loc, de-abia câte un pom. Nimic nu cutează să se ridice. Colibe străine se ghemuiesc însetate lângă fântâni prăbușite. Nicăieri vreun turn. Și mereu aceeași priveliște...”

Războiul în care a căzut cavalerul din Langerau-Gränitz Christoph Rilke a fost demult, prin al șaptesprezecelea veac. Trei secole mai târziu omenirea trecea printr-un altul și mai pustiitor și mai înfometat de vieți omenești.

Lecția Hiroshimei ne arată că următorul va fi și ultimul...

I. L. Caragiale: Masca și Ființa

G. Apostoiu

(IV)
Libertatea opiniilor, un exercițiu periculos ?

Publicistica lui Caragiale plătește tribut succesului de dramaturg. Nimic rău ! Dacă suferă de ceva, faptul s-a datorat cenzurii. Ca și dramaturgia, gazetăria lui Caragiale a fost cenzurată, nu neapărat – și nu numai – atunci când a ridicat problema străinilor. Și nu doar sub regimul comunist, deși aici controlul politic a făcut ravagii. Un exemplu îl oferă intervențiile în textul *1907. Din primăvară până în toamnă*. După cum se știe, ceea ce Caragiale numea „câteva note" este un adevărat studiu privind cauzele care au detonat răscoala țăranilor români din 1907. Acesta a fost publicat parțial în ziarul vienez *Die Zeit* în aprilie 1907 ! Deci pe când sângele plătit de miile de țărani încă nu se uscase, iar casele lor încă mai fumegau ! Studiul apare în română abia în octombrie, prin grija lui Mihail Dragomirescu, și publicul este anunțat printr-o notă a… Tipografiei ziarului *Adevărul* din Sărindar în care numele lui Caragiale nu apare !: „În martie trecut, un scriitor român a dat pentru «die Zeit» un articol privitor la răscoalele țărănești, pe care acel ziar l-a și publicat, suprimându-i, după convenientele redacției, încheierea. Niște ochi deprinși înțelegeau asta îndată. Dar articolul a trecut cu totul neluat în seamă de presa noastră și, probabil, rămânea uitat de tot dacă d. M. Dragomirescu, jertfind, din strâmtul spațiu al revistei d-sale literare «Convorbiri», nu-i făcea acum în urmă favoarea să-l reproducă, după originalul românesc, măcar în bună parte".

Indignat, Caragiale crede că românii suferă de o fatalitate istorică – jertfa pusă la temelia oricărei „construcții" (să-l fi bântuit amintirea *Meșterului Manole ?*) și propune o soluție radicală: lovitura de stat, ispravă care cere oameni puternici. Este momentul când evocă – dubitativ – responsabilitatea regelui. „Dar pentru o lovitură de Stat, pentru o sarcină așa de eroică, ar trebui un bărbat întreg, care mâine să înfrunte de sus funesta sistemă actuală cu aceeași nebiruită energie cu care o înfruntă astăzi de jos masele plugarilor. Și este unul care ar putea-o face... El ar avea tot prestigiul cerut în așa înalte împrejurări – Regele. Da, El ar putea... dar ar trebui să și vrea..."[1]. Ei bine, chiar acest paragraf a fost eliminat în *Die Zeit* ! Cenzura austriacă a funcționat, este de înțeles, pe temeiul evitării unui conflict de *lezmajestate*. Mihail Dragomirescu reproduce paragraful fără intervenții. Cenzurarea studiului lui Caragiale – a propos, a fost o vreme când era numit „pamflet" ! – în anii '50-'60 a fost draconică pentru că, între altele, Caragiale cerea „Abolirea alcătuirii politicii de uzurpare, desființarea celei mai odioase sisteme boierești, fără boieri și boiernași numărați, ci cu nenumărați ciocoi și cioclovine, – și intrarea întregii țări în stăpânirea dreptului ei întreg de a hotărî asupra avutului și onoarei ei, asupra soartei și destinelor ei, după voința lui Dumnezeu, numai prin voința ei. Atât mai rău pentru cine, orb sau orbit, amăgit de alții or de sine, nu înțelege această supremă necesitate a existenței Statului român !"[2].

Când Caragiale în înfruntă pe Ion Ghica, cel care a intervenit în textul piesei *O noapte furtunoasă*, el face un prim gest de apărare, recurgând la fermitate și la insultă: *ultima ratio*. Scriitorul are, astfel, un prim gest de condamnare a cenzurii. Numai că, în perspectivă, lecția lui nu a fost înțeleasă. De cenzură nu a scăpat. Ca și Eminescu, Creangă, Alecsandri a fost deliberat cenzurat. Naționalismul lui Eminescu a stârnit discuții, controverse, control și intervenții în operă. Cenzură, adică. Bătălia pe care poetul o ducea la *Timpul* cu ziarul *Românul* și temperamentul lui nu sunt suficiente motive de a-l socoti o excepție. Naționalismul românesc nu începe și nu se sfârșește cu Eminescu. Negruzzi și Russo înaintea lui erau preocupați de chestiunea drepturilor străinilor în Principate. Spre deosebire de Eminescu, care forța stilistic virtuțile pamfletului, Caragiale rămâne descriptiv. În *1907. Din primăvară până în toamnă* tabloul politic pornește de la cauze interne: natura proprietății pământului, nerespectarea legilor împroprietăririlor din 1866 și 1888, lipsa de mijloace, creditele și dobânzile oneroase, arendarea, învoielile

Marele artist Ion Brezeanu interpetul ideal al operelor nemuritorului Caragiale, a făcut un apel, prin ziare, pentru adunarea fondurilor necesare ridicării unui monument celebrului scriitor. Fotograful nostru a făcut un instantaneu al lui Brezeanu (stânga) în momentul când acesta depunea o coroană pe mormântul lui Caragiale.

Realitatea ilustrată, nr. 572, ianuarie 1935, pag. 15

agricole spoliatoare, continuarea pedepselor corporale deși o lege din 1881 interzicea „constrângerea corporală". Cauzele exogene: concurența, goana după profit a arendașilor sunt puse în legătură cu complicități interne. „Să notăm în treacăt că marea majoritate a arendașilor mari este compusă din străini – în Moldova, evrei, în Muntenia, greci, bulgari, albaneji (sic !) și români ardeleni supuși unguri – în genere, afară de rare excepțiuni onorabile, oameni de joasă extracțiune, aspri la câștig, fără sentimente omenoase și lipsiți de orice educațiune. Cruzimea interesului, comună lumii, se mai înăsprește aici prin lipsa de solidaritate națională, prin nesocotirea tradițiilor și opiniei publice, prin îndrăzneala ce o dau pe de o parte coruptibilitatea administrației publice, pe de alta protecția ori a pavilionului străin, ori a cine știe cărei puternice Alianțe universale, și printr-un manifest dispreț brutal față de țăranul incult, umilit și îndelung-răbdător"[3]. Nu trece cu vederea, însă, presiunile unor cercuri din afară pentru impunerea de noi drepturi în favoarea străinilor chiar și după modificarea Constituției din 1866 făcută „în sensul strict al exigenței Europei". În plus, îl revoltă negarea „luptei de revendicare a poporului autohton întemeiată pe un netăgăduit drept istoric". Notează, în sinteză, considerațiile inventate pentru atingerea acestui scop în art. *Justificarea unor expulzări* (titlu dat de editor):

„Națiunea română ? – *incultă, intolerantă și stupidă*;
Statul român ? – *Stat asiatic, inuman și barbar*.
Curat, pe față, textual.

Și cine, cine cutează să ia această atitudine față de Statul nostru ? Acei oameni străini cari, adăpostiți aici la noi de furtunile și mizeria de aiurea, n-aveau încă drepturile de cetățenie. Și din ce pricină această furie semitică ? Din dorința de a căpăta aceste drepturi"[4]

Cel din urmă argument al lui Caragiale în apărarea dreptului Statului de a face legea în propria ogradă sună astfel: străinii onești și omenoși, „dacă respectă legile și Statul sunt respectați și dânșii, ei au relații foarte strânse cu societatea noastră, care îi primește la sânul ei cu o cordialitate câteodată chiar prea exagerată… Să știe însă oricine că această îngăduință le-o acordăm de bună voie, și nu le-o acordăm acelora cari, adăpostiți la noi, cutează să nesocotească autoritatea noastră, și cu atât mai puțin acelora cari agită și fac urziri contra liniștii și siguranții Statului"[5].

Articolul *Justificarea unor expulzări* este publicat în 1885 și trebuie pus în legătură cu o nouă tensionare a atmosferei, echivalentă cu cea intervenită în România după Tratatul de la Berlin, din 1878, când Parlamentul a trebuit să schimbe Constituția sub presiunea Puterilor europene care au condiționat recunoașterea independenței de stat de acordarea necondiționată și imediată de drepturi străinilor. În art. 44 al acestui Tratat se preciza: „În România deosebirea de credințe religioase și de confesiuni nu se va putea să fie opusă nimănui ca motiv de excludere sau de incapacitate în ceea ce privește bucurarea de drepturi civile și politice, admiterea în posturi publice, în funcțiuni și onoruri, sau în exercițiul diferitelor profesiuni și industrii în orice localitate ar fi. Libertatea și practicarea exterioară a tuturor cultelor vor fi asigurate locuitorilor care depind de Statul român, ca și străinilor, și nici o piedică nu va fi adusă, fie organizației ierarhice a diferitelor comuniuni, fie relațiilor dintre ele și șefii lor spirituali. Naționalii tuturor Puterilor, comercianți sau de altă meserie, vor fi tratați în România fără deosebire de religie, cu perfectă egalitate". Textul este imperativ, evident, cu dedicație, așa încât România a fost constrânsă să modifice Constituția.

Discuțiile din Parlament, care au sfârșit prin schimbarea Constituției, au fost tensionate. Kogălniceanu recunoaște că evreii sunt un „corp aparte", Maiorescu consideră că vina pentru apariția „chestiunii evreiești" este și a noastră pentru că nu muncim de ajuns și suntem ignoranți, iar Carp o taie scurt: „Dacă voiți să scăpați de evrei, nu este decât un singur mijloc: munciți și civilizați-vă !"

---

[1] I.L. Caragiale, *Publicistică și corespondență* (II), Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, p. 420.
[2] Idem, *Publicistica*, II, p. 426.
[3] Idem, *Publicistica*, II, p 415.
[4] Idem, *Publicistica*, II, p.326.
[5] Idem, *Publicistica*, II, p. 326.

Victoria Milescu

Fiesta

Ellos me invitan
porque soy puntual
me invitan porque soy recatada
me siento en mi sitio, no me visto de forma excéntrica
como poco, hablo aún menos
no le hago ojitos al de enfrente
no derramo la copa sobre el vestido de la vecina
que me hace señas con el pie
por debajo de la mesa, sin saber que mis pies
ya están en el techo
y yo observo el espectáculo desde arriba
y me divierto cuando los comensales
se pelean por un cuenco de diamantes
ellos me invitan, y yo acepto, porque
me roe el hambre, me consume la curiosidad
y sobre todo no tienen a quién sentar junto al emperador
que quiere jugar al póquer al desnudo
hasta los huesos, hasta la sangre con la que escribir
en el techo el nombre de aquel que colgará allí
de una bufanda blanca, de seda, perfumada
a veces no me invitan, pero no me enfado
espero con paciencia la próxima fiesta
como el perro viejo de la casa
que lame la sangre del techo.

Petrecere

Ei mă invită
pentru că sunt punctuală
ei mă invită pentru că sunt cuminte
stau pe locul meu, nu mă îmbrac excentric
mănânc puțin, vorbesc și mai puțin
nu-i fac ochi dulci celui din fața mea
nu vărs paharul pe rochia vecinei
care-mi face semne cu piciorul
pe sub masă, neștiind că picioarele mele
sunt deja pe tavan
iar eu privesc spectacolul de sus
și mă amuz când mesenii se încaieră
pentru un bol cu diamante
ei mă invită, iar eu accept, fiindcă
mă roade foamea, mă mistuie curiozitatea
și mai ales n-au pe cine să pună lângă împăratul
care vrea să joace pocher pe dezbrăcate
până la oase, până la sânge cu care să scrie
pe tavan numele celui care va spânzura acolo
de o eșarfă albă, de mătase, parfumată
uneori nu mă invită, dar nu mă supăr
aștept cu răbdare următoarea petrecere
precum câinele bătrân de casă
ce linge sângele pe tavan.

En venta

Hemos sabido que por aquí tienen mucho en venta,
dijo el visitante mirando alrededor
sí, claro, se le respondió
el visitante levantó los ojos al cielo, preguntando
¿el cielo, lo venden ?
sí, por favor, y las estrellas, si desea, por pieza
¿venden también ese arcoíris por el que sube un joven valiente
y no se da cuenta de que en realidad desciende continuamente ?
sí, sí, cómo no
el visitante está cada vez más curioso
pero ¿almas, tienen por aquí, almas ?
veamos, busquemos en los almacenes
desearía un alma buena, amable y cálida
hemos comprobado, por desgracia, no queda ninguna
vino alguien y las compró todas
sin regatear
decía que las llevaba a un lugar seguro, para guardarlas, lejos
el visitante insiste
pero ¿la tierra sobre la que estoy ahora está en venta ?
oh, esa se vendió
hace mucho el comprador vino de ultramar
¡pero yo, yo por qué no lo supe, por qué
no fui informado ! se enfada el visitante pues,
la gente no sabe mucho lo que pasa, duermen
o se alegran de hacer un viaje gratis alrededor del sol
el visitante está consternado
pero ¿el sol, no se habrá vendido él también ?
bueno, con el sol es otra historia
podría ser él el redentor
él no duerme, en cuanto a eso, estamos tranquilos
desde la distancia a la que se encuentra, estamos a salvo.

De vânzare

Am aflat că pe aici aveți multe de vânzare,
spuse vizitatorul privind în jur
da, sigur, i s-a răspuns
vizitatorul își ridică ochii spre cer, întrebând
cerul, îl vindeți ?
da, vă rog, și stelele, dacă doriți, la bucată
vindeți și curcubeul acela pe care urcă un tânăr curajos
și nu-și dă seama că de fapt coboară continuu ?
da, da, cum să nu
vizitatorul e din ce în ce mai curios
dar suflete, aveți pe aici, suflete ?
să vedem, să căutăm prin depozite
aș dori un suflet bun, blând și cald
am verificat, din păcate, n-a mai rămas nici unul
a venit cineva și le-a cumpărat pe toate
fără să se tocmească
zicea că le duce într-un loc sigur, la păstrare, departe
vizitatorul plusează
dar pământul pe care stau acum e de vânzare ?
o, acesta s-a dat demult
cumpărătorul lui a venit de peste mări și țări
dar eu, eu de ce n-am aflat, de ce
n-am fost informat ! se enervează vizitatorul
ei, oamenii nu prea știu ce se întâmplă, ei dorm
ori se bucură că fac o călătorie gratis în jurul soarelui
vizitatorul e consternat
dar soarele, nu cumva soarele s-a vândut și el ?
ei, cu soarele e altă poveste
s-ar putea ca el să fie răscumpărătorul
el nu doarme, în privința asta, stăm liniștiți
de la distanța la care se află, suntem în siguranță.

La malla de alambre

Respiro a través de la malla de alambre
miro a través de la malla de alambre
las gotas de lluvia suicidas
se lanzan de las nubes a la tierra
sobre la malla de alambre ya mojada por las lágrimas
de aquellos que no ven cómo podrían
pasar al otro lado de la malla de alambre
salir a la lluvia desatada
y bailar con las criaturas gráciles, con
los relámpagos que apuñalan los árboles
ellos me llaman insistentemente, en ráfagas
para que traspase la malla de alambre
aunque delgada, no se deja atravesar
miro las calles arqueadas bajo casas insolentes
el fuego baila en la lluvia
la lluvia baila con el fuego
la gente está rodeada de mallas invisibles
para protegerlos, así se les dice
alguno se arriesga
pasa con esfuerzo a través de la malla de seguridad
los demás aplauden, mira, uno lo ha logrado
ya está en el horizonte, allí lo espera
otra malla la rompe, la atraviesa, la supera, corre,
aparece otra malla y otra malla...

Plasa de sârmă

Respir prin plasa de sârmă
privesc prin plasa de sârmă
picăturile de ploaie sinucigașe
se aruncă din nori spre pământ
peste plasa de sârmă deja udă de lacrimile
celor ce nu văd cum ar putea
să treacă dincolo de plasa de sârmă
să iasă în ploaia dezlănțuită
și să danseze cu creaturile gracile, cu
fulgerele ce înjunghie copacii
ele mă cheamă insistent, în rafale
să trec de plasa de sârmă
deși subțire, nu se lasă străpunsă
privesc străzile arcuite sub case insolente
focul dansează în ploaie
ploaia dansează cu focul
oamenii stau înconjurați de plase nevăzute
să-i apere, așa li se spune
câte unul riscă
trece cu efort prin plasa de siguranță
ceilalți aplaudă, uite, unul a reușit
e deja la orizont, acolo îl așteaptă altă plasă
o sparge, trece prin ea, o depășește, aleargă,
se ivește altă plasă și altă plasă...

Asociación

Todo el día anduve por la ciudad
con una mochila y dos maletas negras
nadie me miró con sospecha
nadie se detuvo a ayudarme
cuando cruzaba las líneas del destino despacio, ligeramente
encorvada recorrí mercados, tiendas, salones
de peluquería, de masaje, museos, estaciones de tren
nadie sospechaba que en el equipaje
llevaba cadáveres descuartizados
en la mochila estaba la infancia
en la maleta de la mano izquierda estaba la adolescencia
en la de la derecha, la juventud loca
todas habrían querido vivir en mí al mismo tiempo,
sin cesar, pero yo no
tenía aliento para tanta alegría
qué suerte, el tiempo vino en mi ayuda –
un socio de confianza
él mata a sangre fría,
después despieza,
se deshace
convencido siempre de que actúa correctamente.

Parteneriat

Întreaga zi am umblat prin oraș
cu un rucsac și două valize negre
nimeni nu m-a privit cu suspiciune
nimeni nu s-a oprit
să mă ajute când traversam
liniile destinului încet, ușor aplecată
am colindat prin piețe, magazine, saloane
de coafură, de masaj, prin muzee, gări
nimeni nu bănuia că în bagaje
am cadavre ciopârțite
în rucsac era copilăria
în valiza din mâna stângă era adolescența
în cea din dreapta, tinerețea nebună
toate ar fi vrut să trăiască în mine concomitent,
la nesfârșit, dar eu
nu aveam suflu pentru atâta bucurie
ce noroc, mi-a venit în ajutor timpul –
un partener de încredere
el ucide cu sânge rece, după care
tranșează, debarasează
convins întotdeauna că procedează corect.

La calle de los faroles rotos

Vuelvo a casa tarde
oscuridad, camino de prisa
paso entre las sombras insidiosas de los árboles altivos
la luna curva siega nubes
la luna como una *sica* de los ancestros
podrías suicidarte con ella, heroicamente
paso por el callejón
acabaron con el hermoso rebelde, olor fétido
llego a casa
alguien llama a la puerta:
le he traído los documentos, el abono, la cartera
solo me llevé el dinero
el bolso que usted agitaba estaba abierto
al igual que su caja torácica
fue simple, tan simple, que...
por favor, no vuelva a pasar
por la calle de las farolas rotas
yo soy una de ellas
y duele, duele...

Strada felinarelor sparte

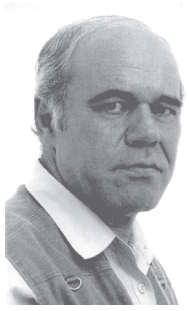
Vin acasă târziu
întuneric, merg repede
trec printre umbrele insidioase
ale copacilor falnici
luna curbată seceră nori
luna ca o sica a strămoșilor
ai putea să te sinucizi cu ea, eroic
trec prin gang
i-au făcut de petrecanie
frumosului rebel, miros fetid
ajung acasă
cineva sună la ușă:
v-am adus actele, abonamentul, portofelul
am luat doar banii
poșeta pe care o fluturați era deschisă
la fel, cutia toracică
a fost simplu, atât de simplu, încât...
vă rog, nu mai treceți
pe strada felinarelor sparte
eu sunt unul dintre ele
și doare, doare...

Traducere în limba spaniolă de Gabriela Banu și Juan José Garcia

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (LVIII)

Între topos și atopos

Gheorghe Glodeanu, cercetătorul care ne aduce fantasticul mai aproape

Florentin Popescu

Oricât ar părea de ciudat, în pofida faptului că noi românii avem o bogată literatură populară în care una din dominante o reprezintă fantasticul și a faptului că de-a lungul vremii n-au fost puțini cei care și-au consacrat viața cercetărilor în acest fascinant domeniu, arealul tematic respectiv este departe de a fi complet, întotdeauna rămânând spații și locuri pentru noi și noi contribuții. Se înțelege aproape de la sine că acestea – atunci când sunt aduse cu pricepere și profesionalism pot deveni la fel de interesante și de valoroase ca și „obiectul/obiectele" care le-au generat/le generează, respectiv literatura menționată mai sus.

În plus, fiind cei dintâi conștienți că fantasticul din creația populară nu numai că a rămas închis definitiv în istorie, ci, dimpotrivă a avut/mai are înrâuriri asupra creațiilor așa-numite culte, cercetătorii fenomenului vin cu idei și lucrări despre al căror rost și despre a căror valoare sau oportunități nici nu mai este nevoie să vorbim, ele subînțelegându-se din capul locului.

Pe această din urmă traiectorie se înscriu și cărțile domnului Gheorghe Glodeanu, profesor universitar, doctor în filologie, conducător de doctorate la Facultatea de Litere a Universității de Nord din Baia Mare și decan al facultății. Cărțile sale de până acum, în număr de 32, au fost comentate de cei mai cunoscuți critici literari din țară și au fost încununate cu mai multe premii naționale și internaționale. Activitatea de cercetător, critic și istoric literar a dlui Gheorghe Glodeanu s-a derulat ani buni în paralel cu cea de publicist, d-sa fiind fondatorul apreciatei reviste *Nord* din Baia Mare (2003) pe care a și condus-o timp de șaptesprezece ani.

Încă de la debutul lui editorial (cu vol. *Fantasticul în proza lui Mircea Eliade*, publicat în anul 1993), dl. Gheorghe Glodeanu și-a dovedit nu numai apetitul, ci și talentul și iscusința de a descoperi noi piste de cercetare a literaturii fantastice și a celei de mistere din cultura noastră. Iar operele care o conțin nu sunt – slavă Domnului ! – nici puține și nici ivite întâmplător, de la clasicii „cu nume" și până azi.

Iată doar câteva din multele titluri din veritabila bibliotecă a temei/temelor abordate de dl. Gheorghe Glodeanu: *Mircea Eliade. Poetica fantasticului și morfologia romanului existențial* (1997), *Poetica romanului românesc interbelic. O posibila tipologie a romanului* (1998), *Avatarurile prozei lui Eminescu* (2000), *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade* (2001), *Poetica misterului în opera lui Mateiu I. Caragiale* (2003), *Narcis și oglinda fermecată: Metamorfozele jurnalului intim în literatura română* (2012), *Orientări în proza fantastică românească* (2014), *Între real și imaginar. Incursiuni în proza fantastică franceză din secolul al XIX-lea* (2020), *Rătăcind printre himere. O panoramă a prozei fantastice* (2020), *Istoria prozei fantastice românești* (2023), *Fascinația lumilor ficționale. Studii de literatură română și universală* (2024), *Prolegomene la o istorie a diarismului românesc* (2025).

Toate acestea (și încă altele, pe alte teme, pe care spațiul fatalmente redus al acestei cronici nu ne permite să le enumerăm) recomandă un autor serios, bine documentat, temeinic argumentat în afirmații și judecăți critice, pentru care iubirea față de literatură se identifică cu însăși existența omului.

Manifestările începutului (pentru care unii, răutăcioși, neîncrezători sau cârcotași ar fi putut crede că nu sunt altceva decât „călătorii" de autor pe urmele altora), dezvoltate, aprofundate în dificila muncă de orientare și sinteză de mai apoi l-au impus în mod incontestabil pe dl. Gheorghe Glodeanu ca specialist în materie de fantastic literar și de metamorfoze ori deveniri ale acestuia în operele scriitorilor moderni, de la noi sau de aiurea.

Acest adevăr de domeniul evidenței chiar și pentru un simplu cititor fără pretenții de cunoștințe speciale în ce privește literatura, mi s-a impus încă o dată, dacă mai era nevoie, prin recenta apariție editorială a d-sale, *Fantasticologie și imaginar* (Tipo Moldova, Iași, 2026), un studiu complex, elaborat după toate normele de mult încetățenite în cazul unor astfel de cărți.

Volumul de față a fost împărțit în două mari capitole: *Repere teoretice* și *Lumi imaginare*. Ca procedeu, așadar, universitarul care este dl. Glodeanu nu s-a dezmințit nici de această dată.

Este interesant de observat că atenția cercetătorului se focalizează nu numai asupra așa-zisei literaturi arhicunoscute a fantasticului, ci și asupra unor „produse" literare ale epocii moderne. Astfel, cititorul este introdus, între altele, în „Fantasticul aparatelor optice", în „Imaginarul drogurilor", în „Bestiarul monștrilor feminini" (în partea întâi a volumului), apoi în universul unor autori de cărți cu caracter fantastic de la noi și de la alții, mergând până la apariții editoriale recente (partea a doua).

Desigur, fiecare capitol place și se citește cu interes și câștig, meritând comentarii mai largi. Voi renunța la ele întrucât mult mai interesantă mi se pare a fi mărturisirea autorului, inserată pe coperta din spate – adevărată profesiune de credință care spune, poate, mult mai mult decât aprecierea mea sau a oricărui alt comentator:

„Literatura fantastică a constituit pentru mine o preocupare majoră. Am descoperit-o pe. vremea liceului și am continuat să mă întorc la ea pe tot parcursul vieții. Pasiunea pentru fantastic se leagă, în mare măsură, de descoperirea operei lui Mircea Eliade. dar și de scrierile unor mari maeștri ai genului precum E.T.A. Hoffmann, Edgar Allan Poe, Guy de Maupassant, Henry James, H.P. Lovecraft. Hanns, Heinz Ewers, Jorge Luis Borges, Giovanni Papini, Dino Buzzati, Mihail Bulgakov și mulți, mulți alții. (...)

Termin noul studiu despre fantastic și imaginar cu senzația că paginile cărții au fost neîncăpătoare și subiectul este departe de a fi epuizat. Deoarece au rămas încă multe lucruri de spus, aventura spirituală promite să continue în spațiul paradisiac al bibliotecii.".

„La pachet" ca să zic așa, cu volumul despre care am scris mai sus a venit și cartea *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade*, ediție revăzută și adăugită (Editura Galaxia Gutenberg, 2026).

Autorul mi-a făcut onoarea și plăcerea de a mi le trimite pe amândouă și socot că nu putea să existe o mai potrivită coincidență a apariților, cititorul având acum la dispoziție un remarcabil corpus editorial, cărțile pe care acesta le conține completându-se în chip fericit una pe alta, evident cu încă un câștig, pe lângă celelalte pentru lector.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XXIX)

Florentin POPESCU

Este foarte interesant de observat maniera în care procedează unii graficieni atunci când doresc nu să realizeze un portret fidel al unui personaj după regulile clasice artei, ci propun o viziune proprie foarte personală și până la urmă inconfundabilă.

Un element care privitorului obișnuit nu îi spune prea marea lucru (o pereche de mustăți, o anume poziție, barba, pletele, chica etc.) devine centrul de greutate al unui desen, caricaturi, șarje grafice.

Albumul alcătuit de dl. Nicolae Ioniță (*O istorie a literaturii române desenată de mari graficieni ai lumii*, Editura Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2009) ne oferă în acest sens o bogăție de exemple, începând de la primii noștri creatori de literatură și până în contemporaneitate.

Am ales pentru acest număr al revistei un astfel de exemplu, care ni s-a părut grăitor și expresiv din toate punctele de vedere.

Este vorba de scriitorul devenit clasic (prin urmare arhicunoscut, studiat în școli și universități) Barbu Ștefănescu Delavrancea (1858-1918), prozator, dramaturg și orator, membru al Academiei Române (1912),

Publicistic, el a debutat în „România liberă" în anul 1877, iar editorial cu volumul *Poiana lungă. Amintiri* (1878).

La judecata timpului și a posterității opera lui a rezistat și rezistă îndeosebi prin trilogia dramatică inspirată din istoria Moldovei: *Apus de soare*, *Viforul*, *Luceafărul*.

Cea dintâi piesă a trilogiei a văzut luminile rampei de zeci de ori și în toate timpurile, personajul principal, Ștefan cel Mare fiind interpretat de-a lungul vremii de unii dintre cei mai mari actori români.

Figura scriitorului i-a inspirat pe graficienii din nu mai puțin de șase țări: Argentina, Brazilia, Columbia, Cuba, India și China.

Și cum era de presupus pe aproape toți i-au fascinat mustățile și podoaba capilară.

Delavrancea văzut de Guaico (Columbia)

Delavrancea văzut de Marcelo Rampazzo (Brazilia)

La Marcelo Rampazzo (Brazilia) scriitorul are aproape întreaga față acoperită de mustățile ce par a fi mai degrabă un mic roi de albine bine adunate sub nas decât imaginea cunoscută de noi din fotografii. La fel, începutul de calviție pe care i-l știm din imaginea clasică, abia dacă se mai distinge, năpădită și ea tot ca de un roi de albine.

Pe columbienii Guaico și Jose Ricardo Rojas i-au inspirat mai ales mustățile scriitorului. La primul dintre ei acestea se prelungesc în sus și în jos aidoma unei flamuri desfășurate sub bătaia vântului, în vreme ce o chică mare și deasă se prelungește și ea dincolo de ceea ce ar fi firesc. La cel de al doilea grafician mustățile se prelungesc de o parte și de alta a buzelor aidoma unui uriaș arc de vânătoare din vremuri trecute. În plus, chica se termină cu un smoc arcuit în sus – ca element terminal al unei podoabe capilare foarte bogată.

Marcelo Pont din Argentina a preferat să-l imortalizeze pe scriitorul român în linii cubiste, portretul în întregul lui părând alcătuit din linii dure, drepte, ca și cum ar fi vorba de un decupaj. Văzut din profil, Delavrancea apare cu mustățile și barba dintr-o singură bucată, dând impresia că ele i-au fost mai degrabă aplicate pe figură decât să fi făcut parte organică din chipul desenat.

Întrucâtva asemănător, ca manieră de realizare artistică, este și varianta propusă de Dariem Escalona (Cuba), unde accentul este pus tot pe chică, pe mustăți și pe mica barbă a personajului, însă în linii ceva mai blânde.

Ochii, străjuiți de sprâncene groase, abia dacă se zăresc, lăsând să se întrevadă o anume seriozitate, de nu cumva chiar și o încrâncenare a modelului.

Nicolae Scurtu

O EPISTOLĂ NECUNOSCUTĂ A LUI ION A. BASSARABESCU

O activitate insuficient cercetată pe care a desfășurat-o poetul, prozatorul, publicistul și traducătorul Ion A. Bassarabescu (1870-1952) este, desigur, cea de *epistolograf*.

I.A. Bassarabescu

Se cunosc, până acum, un număr apreciabil de epistole pe care prozatorul giurgiuvean le-a trimis lui Titu Maiorescu, Simion Mehedinți, Ion Bianu, I. Valerian, A. Semaca, I.E. Torouțiu, Perpessicius, George Tutoveanu, Constantin Șăineanu, Constanța Marino-Moscu, Duiliu Zamfirescu, G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu și altora.

În toate aceste epistole cercetătorii și istoricii literari întâlnesc știri, informații, precizări și completări edificatoare la biografia și bibliografia discretului scriitor din ținutul așa de interesant al Giurgiului.

Relațiile sale cu cei care i-au receptat opera, în timp, au fost de o perfectă corectitudine și de o cordialitate de sorginte occidentală.

Mărturii privitoare la debutul său, la relațiile cu revista *Convorbiri literare* și, în special, cu Titu Maiorescu și Simion Mehedinți, precum și la traducerile din opera sa sunt atent evocate în aceste epistole.

Epistola ce se publică aici este trimisă unui bun prieten, Ion Stoian, pentru care intervine într-o *chestiune personală*.

Mărturiile prietenilor și confraților privitoare la Ion A. Bassarabescu demonstrează, fără echivoc, că *omul* și *scriitorul*, erau de punctualitate exemplară și de o sinceritate absolută.

*

Ploiești, 17 aprilie 1930

Scumpe prietene,

Ieri am depus la Externe actele comisiunii rogatorii care au și fost expediate la Paris. Mai e necesar să-ți spun cât de mult doresc ca zeii să-mi fie favorabili ? Încrederea ce am în prietenia d[umi]tale mă întărește.

Am regretat că n-am putut sta de vorbă cu d[umnea]ta mai mult la București. A fost scris ca piedica să-mi vie tot de la acel Zamfirescu, cel mai nesincer și nesigur om ce am cunoscut vreodată.

Aveam să-ți spun multe. Sper că ne vom revedea însă, curând.

De rezultatul comisiunii rogatorii te rog să-mi scrii și mie două rânduri. Te rog să transmiți respectuoase omagii doamnei, iar pe unicul îngeraș îl sărutăm cu drag.

Vă dorim petrecere bună de sf[intele] sărbători.

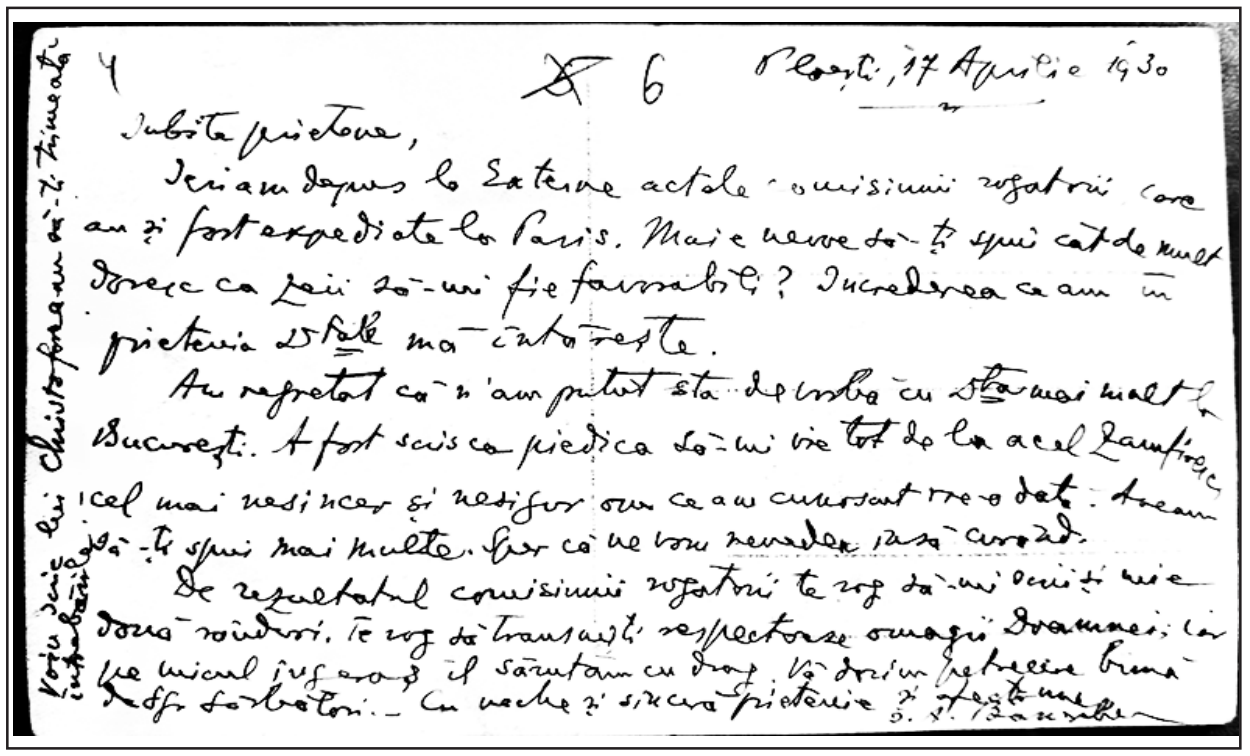
Cu veche și sinceră prietenie și afecțiune,

I.A. Bassarabescu

[P.S.]

Voi scrie lui Christoforean să-ți trimită întrebările.

Notă: Originalul acestei epistole se află la Arhivele Naționale ale României din București, *Fondul Ion Sterian*, Dosar nr. 6 din 1930, 1 filă. Pe recto este imaginea lui Ion A. Bassarabescu, iar pe verso textul *epistolei.*

Ploești, 17 Aprilie 1930

Iubite prietene,

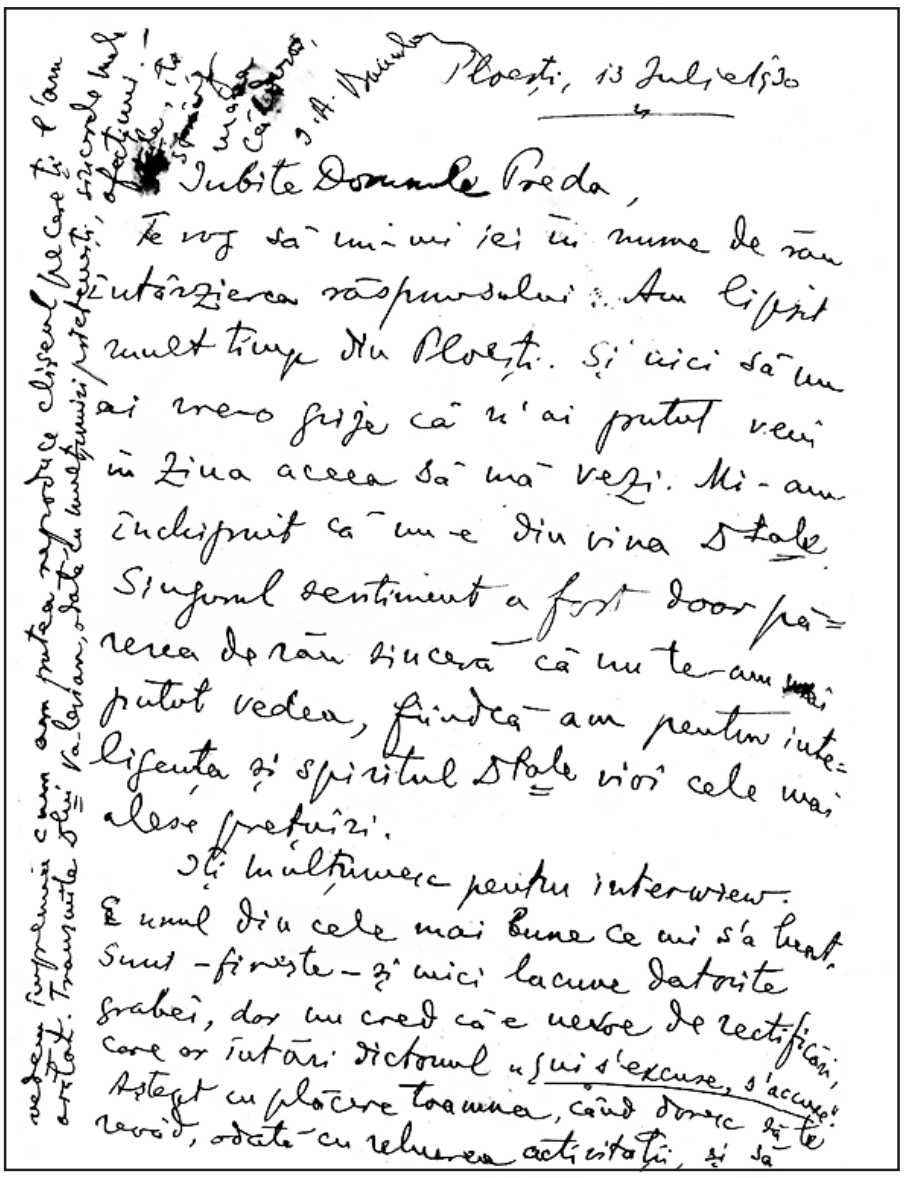
Ieri am depus la Externe actele comisiunii rogatorii care au și fost expediate la Paris. Mai e nevoie să-ți spui cât de mult doresc ca zeii să-mi fie favorabili ? Încrederea ce am în prietenia d[umi]tale mă întărește.

Am regretat că n-am putut sta de vorbă cu d[umnea]ta mai mult la București. A fost scris ca piedica să-mi vie tot de la acel Zamfirescu, cel mai nesincer și nesigur om ce am cunoscut vreodată. Aveam să-ți spui mai multe. Sper că ne vom revedea însă curând.

De rezultatul comisiunii rogatorii te rog să-mi scrii și mie două rânduri. Te rog să transmiți respectuoase omagii doamnei, iar pe unicul îngeraș îl sărutăm cu drag. Vă dorim petrecere bună de sf[intele] sărbători. Cu veche și sinceră prietenie și afecțiune

I.A. Bassarabescu

Voi scrie lui Christoforean să-ți trimită întrebările.

Ploești, 13 Iulie 1930

Iubite Domnule Preda,

Te rog să-mi scuzi întârzierea răspunsului. Am lipsit mult timp din Ploești. Și acum să-mi ai mereu frică că n-ai putut veni în ziua aceea să mă vezi. Mi-am închipuit că-mi e din vina Ta. Singurul sentiment a fost doar părerea de rău sinceră că nu te-am mai putut vedea, fiindcă am pentru inteligența și spiritul Tău cele mai alese prețuiri.

Îți mulțumesc pentru interviu. E unul din cele mai bune ce mi s'a luat. Sunt – firește – și unele lacune datorite grabei, dar nu cred că e nevoie de rectificări, care ar întârzia. Dictonul „să nu te scuzi, să te accuzi" îl respect cu plăcere toamna, când dorul de tine revine, odată cu reluarea activității, și să

UN INTERVIU NECUNOSCUT AL LUI I.A. BASSARABESCU

Dintr-o epistolă[1] a lui Ion A. Bassarabescu trimisă publicistului și cronicarului literar George Preda aflăm de existența unui interviu pe care acesta i l-a solicitat autorului excelentei proze *Pe drezină*, la sugestia lui I. Valerian, directorul revistei *Viața literară*.

Investigând colecția revistei *Viața literară* pe anul 1930 am identificat acest interviu[2] care este, de fapt, o foarte interesantă și prețioasă confesiune literară ce o *restitui*, aici, ca o valoroasă pagină de mărturii culturale și literare.

Ion A. Bassarabescu, după cum se știe și din alte interviuri și confesiuni ale sale și ale confraților, era un intelectual discret, distins și parcimonios în ceea ce privește unele particularități ale

(continuare în pag. 10)

(urmare din pagina 9)

personalității sale artistice.

A preluat de la Titu Maiorescu, unul din mentorii săi, *ideea* că numai opera contează și mai puțin biografia unui creator.

Din acest interviu și din epistola trimisă confratelui său aflăm unele știri ce se cuvin a fi *reținute* de cei care îi *citesc* sau *recitesc* opera sa epică și nu numai.

Așa cum rezultă din această convorbire, Ion A. Bassarabescu era structural de o modestie rar întâlnită în cultura și literatura română.

Era posesorul unor fermecătoare amintiri despre Titu

REVISTA VÂNĂTORILOR

ANUL XXIII — No. 8

AUGUST 1942

ORGAN OFICIAL AL UNIUNII GENERALE A VÂNĂTORILOR DIN ROMÂNIA

Director: VASILE MILITARU

Redacția și Administrația: STR. POLONĂ 8 / BUCUREȘTI III / TELEFON 2-54.29

SUMAR :

Pagina

Ing. Silvic Vasile Cotta: Aspecte și probleme vânătorești în munții apuseni 178
Constantin Filipuzi: Uicica cu smoc de busuioc — Aduceri aminte 183
C. St. St. Ploești: Nedumeriri 186
Al. Cazaban: Un vânător pocăit 187
D. Meteghie: Un caz original 190
Ing. Hidrobiolog N. Boghiceanu: Problema repopulării apelor de munte 192
Dr. Savu Timariu: Teniaza la animalele și păsările de vânat 194

Pagina

Lt. Col. Schneider-Snyder Roland Pulbrea Walsrode la armele pentru alice 196
C. St. St. Ploești: Măsură în toate 197
Brig. Anghel Aciu: Să ocrotim vânatul 199
Lt.-Col. Schneider-Snyder Roland: Armurierii vechi din Brașov 199
Sacul lui moș Martin (Tragem prost—Viteza alicelor) 201
Incrustări 202
Oficiale și Informațiuni 203

Maiorescu, Nicolae Iorga, Const. Dobrogeanu Gherea, I.L. Caragiale, I.E. Torouțiu, Ion Bianu și mulți alții.

A lăsat, din nefericire, prea puține mărturii, amintiri sau evocări în acest sens.

Aici, alăturat, *restitui epistola* și *interviul* lui Ion A. Bassarabescu spre a completa imaginea unui scriitor așa de interesant.

*

Ploiești, 13 iulie 1930

Iubite domnule Preda,

Te rog să nu-mi iei în nume de rău întârzierea răspunsului. Am lipsit mult timp din Ploiești. Și nici să nu ai vreo grijă că n-ai putut veni în ziua aceea să mă vezi.

Mi-am închipuit că nu e din vina d[umi]tale. Singurul sentiment a fost doar părerea de rău sinceră că nu te-am mai putut vedea, fiindcă am pentru inteligența și spiritul d[umi]tale vioi cele mai alese prețuiri.

Îți mulțumesc pentru interviu. E unul din cele mai bune ce mi s-a luat. Sunt, firește și mici lacune datorite grabei, dar nu cred că e nevoie de rectificări, care ar întări dictonul *qui s'excuse, s'accuse* !

Aștept cu plăcere toamna, când doresc să te revăd, odată cu reluarea activității și să vedem împreună cum am putea reproduce clișeul pe care ți l-am arătat. Transmite d[omnu]lui Valerian, odată cu mulțumiri prietenești, sincerele mele afecțiuni. D[umi]tale îți strâng mâna călduros.

I.A. Bassarabescu

[Domnului George Preda, Publicist. Redactor al reviste „Viața literară", Strada Șincai, nr. 7, București, II].

*

Cu d[omnu]l I. A. Bassarabescu

– Domnule Preda, te rog un interviu d[omnu]lui Bassarabescu, mi-a spus directorul tocmai când mă pregăteam să aprind o țigară proastă. Și-a luat apoi pălăria, îndreptându-se spre casa șolticului Okeanos care nu dăduse manuscrisul. Am rămas, în redacție, numai eu și cele câteva muște ce-și încrucișau zborul. Gândeam: să stau de vorbă cu d[omnu]l Bassarabescu. Dar stă la Ploiești. Eu la București. Unde să-l găsesc ? O muscă așezată pe frunte mi-a adus un muc de idee: la liceul unde examinează pe candidații la Bacalaureat. Am luat școlile la rând. Când pantofii mei osteniseră, am ajuns la singurul liceu pe la care nu mă abătusem.

– În ce sală ascultă d[omnu]l profesor Bassarabescu, întreb încruntat și sigur, pe portar.

– Jos, la dreapta, să trăiți.

O ușă mi se pune-n drum. Apăs pe clanță. Ușa mă salută scârțâind și se dă în lături. Intru. Șapte perechi de ochi, plus respectivii ochelari, ai profesorilor mă străfulgeră. Le turburasem, somnolenta. Retras într-un colț, utilizând toate felurile de semnalizare decente am reușit să conving pe scriitorul, academicianul și profesorul I.A. Bassarabescu, că vreau să-i vorbesc. S-a sculat ușor, pentru a nu strica somnul păpușilor cu ochelari și catalog, și se apropie cu zâmbetul sub mustață...

Ne-am izolat în subsolul liceului, pentru a vorbi:

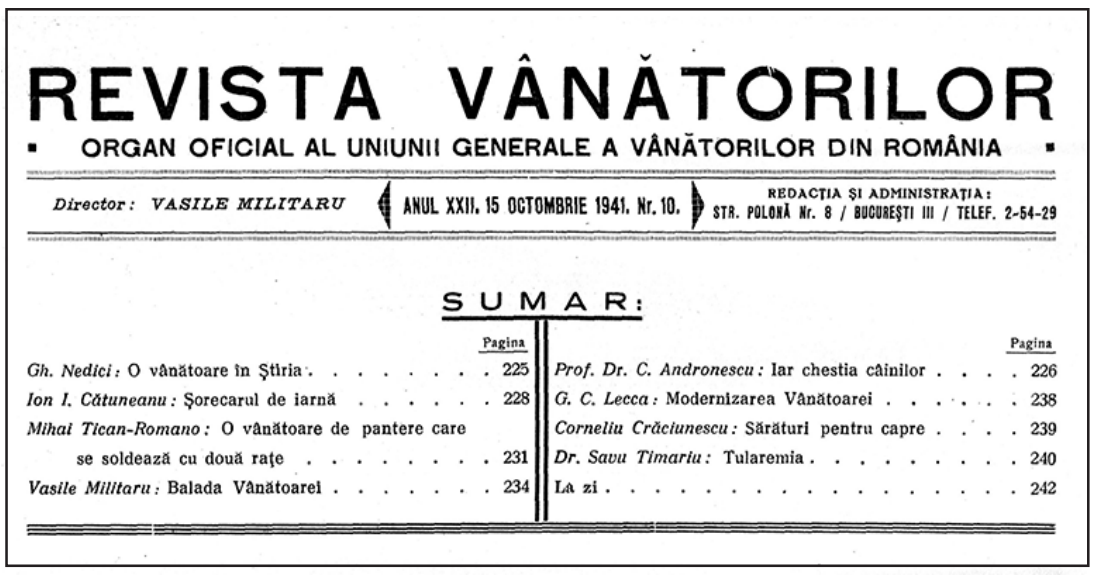
– Cu premierea s-a încununat o viață. Povestiți-ne câte ceva din ea.

– Am scris până acuma de toate – până și versuri – numai bibliografie n-am încercat să-mi fac. În această materie sunt un începător și dacă nu voi reuși vinovatul ești d[umnea]ta. Părinții mei erau din București. Tata – director la ministerul de interne – a fost trimis la Giurgiu, unde m-am născut și eu. Anul ? 1870, decembrie în 17. Pe meleagurile acelea mi-am trăit partea cea mai dragă a copilăriei. Anii treceau. Se apropia vremea școlii. Mama, suflet blând și duios, mi-a dat primele învățături. Începea cu șarade, trecea apoi la alte cunoștințe: istorie, geografie, științe naturale. În începuturile lor mă iniția cu căldura sufletului ei. (Am uitat să-ți spun că am avut în familie un poet: colonelul G. Boteanu. A publicat versuri între 1880-1890). Amintiri din copilărie am însemnat în nuvelele *Eder, Mama Maria* și *Un dor împlinit.*

Au început apoi durerile. Sunt lucruri care nu se pot spune. Le-am însemnate într-un carnet. Le voi publica, dacă voi trăi, după ce voi trece de 65 ani. Fragmentar am pus pe unele din ele în nuvelele *Emma* și *Un dor împlinit.* Ne-am mutat apoi la București.

– Când ați început să faceți literatură ?

– Eram în clasa doua a liceului Sf. Sava, pe atunci la Nazar-Pașa, peste drum de actuala școală de arhitectură. Aveam o nuntă în familie, în Muscel. De acolo mi-a venit inspirația primei bucăți: *Întâia, furie !* A fost publicată în revista *Generația nouă* condusă

REVISTA VÂNĂTORILOR

ORGAN OFICIAL AL UNIUNII GENERALE A VÂNĂTORILOR DIN ROMÂNIA

Director: VASILE MILITARU — ANUL XXII. 15 OCTOMBRIE 1941. Nr. 10. — REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. POLONĂ Nr. 8 / BUCUREȘTI III / TELEF. 2-54-29

SUMAR:

Pagina

Gh. Nedici: O vânătoare în Știria 225
Ion I. Cătuneanu: Șorecarul de iarnă 228
Mihai Țican-Romano: O vânătoare de pantere care se soldează cu două rațe 231
Vasile Militaru: Balada Vânătoarei 234

Pagina

Prof. Dr. C. Andronescu: Iar chestia câinilor 226
G. C. Lecca: Modernizarea Vânătoarei 238
Corneliu Crăciunescu: Sărături pentru capre 239
Dr. Savu Timariu: Tularemia 240
La zi 242

de Adamaki.

– Când ați intrat în publicistică ?

– Cam de atunci. În clasa treia fiind, profesorul *V. Mândreanu,* ne-a adunat, mai mulți elevi, și am scos o revistă: *Armonia.* Am scris două numere la poligraf și apoi a murit. În ea am publicat, nuvela *Sălbatecul*. Numărul acela nu-l mai am, dar țin minte că am dat eroului multă din timiditatea vârstei mele de atunci. Îndemnat, de același[i] profesor Mândreanu, ne-am adunat mai mulți prieteni: *C. Banu, I. Livescu, C. Conțescu* – azi diplomat – și *Scarlat Orăscu.* Am fundat societatea: *Studentul român* și revista cu același[i] titlu. După trei numere a murit și această revistă. Cauza ? Eterna lipsă de fonduri.

În anul următor am fost colaboratorul revistei *Mugurul* a elevilor clasei a cincea. Cu astea am ajuns în cursul superior. Citeam tot ce îmi cădea în mână. Am mai primit și îndemnul regretatului profesor *N. Basilescu* și al generalului *G. Ursachi*, autorul comediei *O căsnicie.*

– Alte, îndemnuri ?

– Le-am primit de la doi prieteni, admirabili intelectuali. Sunt d[om]nii d[octo]ri *Al. Slătineanu,* profesor la Universitatea din Iași, și *Mamulea,* medicul Curții Regale.

Vine bacalaureatul, apoi viața de student. Familia începuse să mi se împrăștie prin diferite colțuri de țară. Rămăsesem singur în București. Îmi găsesc un post de funcționar la ministerul de finanțe cam în același timp când *Vintilă Rosetti* m-a invitat la el, împreună cu *C. Ionescu,* fostul director al liceului Lazăr din București, *Dem. Moldoveanu, Iuliu Tuduc* și *Mihăescu Nigrim.* Invitația a fost drept urmare colaborarea noastră la *Românul literar.* A durat un an. Prin 1893-1894 sunt invitat de Hasdeu la *Revista nouă.* La ședințele săptămânale ale acestei reviste, se țineau lunea, am cunoscut și m-am împrietenit cu: *T. D. Speranția* – căruia i-am fost apoi colaborator la *Revista copiilor* – cu *Ion Nenițescu,* și cu acel suflet ales, care era *Gion.* Fiind aproape de Hasdeu i-am putut admira spiritul veșnic șicanator al olimpicului Maiorescu. La *Revista nouă* am publicat bucăți sentimentale...

– Pe care le-ați pus în volum ?

– Nu le-am adunat în nici un volum și mă felicit pentru aceasta cum s-a felicitat și *Duiliu Zamfirescu* de bucurie că i s-a epuizat volumul *Fără titlu.* Spunea că ar dori să răscumpere volumele cumpărate de cititori ca să le ardă. Asta pentru a nu lăsa lumii să vadă ce năzbâtii a scris acolo.

Să revin. În 1895, când nu mai apărea revista lui Hasdeu, vine la mine d[omnul] *M. Dragomirescu,* cu invitația din partea lui *Titu Maiorescu* de a colabora Ia *Convorbiri Literare.* Eram prea tânăr și ezitam. I-am dat nuvela *Emma.* Răspunsul a fost favorabil. Am intrat în grupul lor unde am cunoscut și prețuit talente ca *Iosif, Gârleanu, Chendi, Ion Bogdan, Simion Mehedinți.*

Vreo amintire din timpul colaborării la Convorbiri ?

O am pe cea mai dragă. Era prin 1901. Apăruse un număr omagial, pentru Maiorescu. În el publicasem nuvela *Pe drezină.* Printr-o fericită întâmplare ajunge la Paris în mâinile poeților și pictorilor noștri strânși – miracol ceresc – la acelaș[i] restaurant. Primesc o scrisoare. Pe hârtia cu antetul Hotel de France et de Bretagne, scris de mâna lui Iosif:

Iubite domnule Basarabescu. Mai zilele trecute ne-am întâlnit – ca de obicei – ai noștri, adică cei iscăliți pe contrapagină și am speriat cafeneaua cu hohotele noastre citindu-ți frumoasa nuvelă din Convorbiri. St. O.

Pe verso erau desene schițate după nuvela mea semnate de: *Ștefan Popescu, Kimon Loghi* și *Strâmbulescu.* Mai erau iscăliți: *Anghel, Iosif, Sextil Pușcariu* și *V. Cioflec*. În colțul din dreapta sunt următoarele versuri ale lui Iosif:

Cu drag noi ți-am citit nuvela
Și am zis: Bassarabescu acela
De-ar mai scrie o duzină.
Cum e nuvela „Pe drezină",
Toți pictorii s-ar angaja
Să ilustreze așa ceva.

E cea dintâi duioasă amintire din viața mea scriitoricească. E prima dată când o împărtășesc și altora.

– Primul volum ?

– A apărut în 1903, datorită Iui Maiorescu. Într-o zi cheamă la masă printre câțiva scriitori și pe d[omnul] Socec. După ce citește trei nuvele de-ale mele, la cititul cărora pusese tot darul său de a spune, întinzând manuscriptul d[omnu]lui Socec: Editează-l domnule, și celelalte sunt la fel. Volumul e intitulat *Nuvele.*

– Celelalte ?

– Am publicat, în 1907, editat la Minerva, volumul *Vulturii* și tocmai în 1918 volumul *Un dor împlinit,* un an mai târziu premiat de Academie. După război, prin 1923 mi-a apărut la „Cultura Națională" un volum de *Schițe și nuvele* pentru copii. Ultimul – de până acum – e *Un om în toată firea,* editat la Socec în 1927.

– S-a tradus ceva din opera d[umnea]v[oastră] ?

– Da, în periodice *La Semaine litteraire* din Geneva mi-a publicat înainte de război, câteva bucăți. În 1908 profesorul *Tiktin,* din Berlin, mi-a adăpostit în paginile revistei *Die Karpaten* nuvela *Dânsa.* În monumentala publicație germană *Kultur der Gegenwart,* condusă de Hinneberg am un fragment la capitolul *die romanichen Literaturen.*

– Când ați fost ales la Academie ?

– Prin 1909 în urma unui raport elogios al lui Duiliu Zamfirescu. Pentru mine a fost o adevărată surpriză. Veneam de la vie. Ajuns acasă mi se întinse o telegramă. Aveam oroare de petecele acelea de hârtie strânse cu drăcească grijă de funcționarii de la poștă. Totdeauna îmi aduceau știri rele. Atunci a fost prima excepție.

– Politica și profesoratul au avut vreo influență asupra operei d[umnea]v[oastră] ?

– Evident. Amândouă mi-au luat mult timp liber în care aș fi putut să scriu în loc să mă ocup de cărți trebuia să-mi țin lecțiile ori conferințele.

– Planuri de viitor ?

– Am început un roman. Cred că până la toamnă îl voi termina. Mai am în lucru și o antologie. Cu timpul vor veni toate.

– Ca membru în viitoarele comisii naționale ce-mi spuneți ?

– E ceva prea delicat. Pot spune, cel mult, că aș dori să se facă cât mai multă dreptate și aș vrea să se respecte litera clară a

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

regulamentului cu toată strictețea. E tot ce pot să-ți spun.

Ușa hrubei s-a deschis. Una din păpușile cu ochelari, sculată din somn, a băgat de seamă că unul din ei lipsește. D[omnu]l Basarabescu s-a reîntors la comisia de bacalaureat, eu pe stradă, în asfaltul căruia pantofii lăsau urme adânci.

G[eorge] P[reda]

VASILE MILITARU, DIRECTOR AL „REVISTEI VÂNĂTORILOR”

Unul din momentele mai puțin cunoscute din activitatea publicistică a lui Vasile Militaru (1886-1959) îl constituie colaborarea la *Revista vânătorilor* și conducerea acesteia, în calitate de director, în perioada 15 octombrie 1941 – 8 august 1942[3].

Poetul și publicistul Vasile Militaru, care a debutat în excelenta revistă *Literatura și arta română*, coordonată de istoricul literar Nicolae Petrașcu, și care s-a bucurat la începutul activității sale literare de aprecierile lui Titu Maiorescu și Nicolae Iorga, era familiarizat cu presa literară și nonliterară din România.

În paginile *Revistei vânătorilor*, cât timp a fost director, Vasile Militaru a publicat următoarele poezii: *Balada vânătoarei* (nr. 10, 15 octombrie 1941, p. 234-235), *Cei mai buni prieteni* (nr. 11, 15 noiembrie 1941, p. 250-251), *Crăciunul în codru* (nr. 12, 15 decembrie 1941, p. 274-275), *„Om” și „Câine”* (nr. 2, 15 februarie 1942, p. 30), *Braconierul* (nr. 2, 15 februarie 1942, p. 25), *Libelulele* (nr. 3, 15 martie 1942, p. 55), *Leul și vulpoiul. Fabulă* (nr. 4, 15 aprilie 1942, p. 80–81), precum și proza *Către toți vânătorii* (nr. 10, 15 octombrie 1941, p. 242).

Menționez că a mai publicat încă o poezie cu titlul „*Om*” și „*Câine*” (nr. 11, 15 noiembrie 1941, p. 254).

Se cuvine să precizez că două dintre intervențiile poetului Vasile Militaru sunt semnate *V.M.* și *V. Mil.*

Poeziile publicate în *Revista vânătorilor* evocă, cu talent și sensibilitate, lumea necuvântătoare a pădurilor, câmpurilor și bălților din cuprinsul României întregite.

Vasile Militaru era un abil versificator și un autentic cunoscător al vieții rurale.

„OM“ şi „CÂINE“

de: *VASILE MILITARU*

Câinelui ce'mi stă'n ogradă, îi arunc, de azi pe mâine,
Pentru paza lui cinstită, câte-un colţ uscat de pâine,
Şi, de câteori mă vede prin ogradă sau în prag,
Câinele cu-a lui privire îmi arată-atâta drag,
In cât, grai de om să aibă, şi iubirea lui fierbinte,
Mai duios el n'ar fi'n stare să mi-o spună prin cuvinte!...
Un argat, ţinut de milă şi sătul numai de bine,
Cu nespusă vrăjmăşie caută mereu la mine,
Şi, din două animale căror astfel le dau pâine,
Eu mă'ntreb în toată clipa: care'i *om* şi care'i *câine*?..

O NOUĂ CONTRIBUȚIE LA BIBLIOGRAFIA LUI NICOLAE CARTOJAN

Așa cum am mai precizat în paginile acestei reviste regionale, *Sud*[4], bibliografia și opera istoricului literar Nicolae Cartojan (1883-1944)[5] nu sunt cunoscute în întregime deși au fost câțiva cercetători care s-au încumetat să identifice și să semnaleze diverse colaborări ale cărturarului giurgiuvean.

O sursă, extrem de valoroasă a depistării și identificării unor articole, note, materiale omagiale și didactice, polemici și recenzii, o constituie *literatura sa epistolară*, care se impune a fi, în sfârșit, publicată integral.

Într-un astfel de corpus cercetătorul operei lui Nicolae Cartojan poate găsi numeroase indicații privitoare la diversitatea operei și activității literare și culturale desfășurate de marele cărturar și învățat.

Noua contribuția la bibliografia lui Nicolae Cartojan nu e decât un vibrant și emoționant omagiu[6] adus profesorului său, Ion Bianu, care i-a îndrumat pașii spre studiu sistematic și profund asupra limbii, literaturii și culturii române vechi.

Se impune să mărturisim că tot ceea ce surprinde Nicolae Cartojan în portretul pe care i-l realizează, cu prilejul împlinirii a jumătate de veac de activitate creatoare și de cercetare a marelui său dascăl provine dintr-o cunoaștere directă a ceea ce este fundamental în opera acestui reprezentant al Blajului la Universitatea din București.

Recitite, azi, la o distanță considerabilă în timp, aprecierile și acoladele critice se susțin prin adevărul pe care îl conțin.

Nimic nu e caduc deși cuvântarea lui Nicolae Cartojan a fost rostită și apoi publicată.

E un discurs memorabil care invită la reflecție și la o bună și exactă înțelegere a epocii cărturarului de la Blaj.

*

CUVÂNTAREA D[OMNU]LUI CONFERENȚIAR NICOLAE CARTOJAN

La această sărbătorire a d[omnu]lui I. Bianu, noi foștii elevi și actualii săi colaboratori ne simțim fericiți că ni se oferă prilejul cel mai nimerit pentru a aduce prinosul nostru de dragoste și recunoștință datorat profesorului și omului de știință, care a închinat învățământului și culturii românești o muncă de peste o jumătate de veac.

Reprezentanții Universității, Academiei, Ministerului și învățământului secundar au arătat ceea ce datorește școala și Academia d[omnu]lui I. Bianu, să ni se îngăduie nouă cărora ne-a făcut cinstea de a ne asocia la opera sa didactică să schițăm în câteva cuvinte, pentru tineretul nostru universitar adunat aci, munca pe care a desfășurat-o profesorul lor în specialitatea pe care o reprezintă la această Universitate.

Sunt mai bine de 50 de ani de când, părăsind Blajul luptelor pentru redeșteptarea națională, d[omnu]l I. Bianu venea să-și desăvârșească studiile la București, într-o vreme când la Academie și în Universitate reprezentanții Ardealului: un Cipariu, un Laurian, un Barițiu, un Papiu alături de reprezentanții vechiului regat: Odobescu, Hasdeu, Maiorescu, o icoană a unității culturale, premergătoare unității politice, călăuzeau cultura noastră modernă spre drumurile ei de azi.

Atunci, la o vârstă la care voi, iubiți studenți, abia vă începeți ucenicia în Universitate, dânsul publica acea monografie – era prin 1876 – despre Maniu Samuel Micu, care a rămas până astăzi unul din izvoarele principale de informație sigură despre marele inițiator al școalei de la Blaj.

De atunci activitatea lui s-a desfășurat neîntrerupt în direcțiuni multiple; bibliograful omagiului pe care-l oferim azi a cifrat la 270 studiile și articolele sale – dar în toată această imensă activitate de la un capăt la altul se desprinde totuși ceva unitar, care leagă activitatea anilor de acum de preludiile din zorile tinereții. Este dragostea de vechile cărți și manuscripte cu filele îngălbenite și mâncate de carii, dar în care palpită sufletul vechi românesc, așa cum a fost el, când zbuciumat, când cuminte așezat, adânc religios – sub multe aspecte deosebite de cel de azi.

A adunat în Biblioteca Academiei cu pietate din toate colțurile pământului românesc, salvându-le de la pieire, comorile prețioase ale trecutului, pentru care toți cercetătorii de azi nu știm cum să-i mulțumim mai mult. Le-a adunat, le-a clasat, le-a inventariat. Și pentru a le pune în valoare, a început acele ediții de texte cu caractere chirilice și transcriere latină: *Psaltirea lui Dosoftei, Predicile lui Antim Ivireanu, Psaltirea Scheiană*, în care numai câteva cifre latine și note marginale abia lasă să se întrevadă munca grea și meticuloasă de comparație și colațiune de texte, care n-a putut însă scăpa din vedere unor specialiști de talia lui Mayer Lübcke.

Dar opera cea mare a vieții, căreia i-a consacrat împreună cu regretatul Nerva Hodoș, anii cei mai frumoși, este acea admirabilă *Bibliografie veche românească.* Concepută pe un plan metodic, cu o bogată informație, ea stă cu cinste în fruntea lucrărilor similare din Occident și despre ea un mare învățat străin a avut dreptate să spună că este «o operă monumentală», fiindcă ea a pus o temelie trainică pentru studiile de literatură veche românească. Ce folos a adus ea pentru cultura noastră s-a văzut din operele de sinteză care i-au urmat și a arătat-o singur în *discursul de recepție* la Academie, discurs care, fixând în linii mari evoluția literaturii religioase, a distrus eroarea că limba slavonă a fost înlăturată cu totul din biserica noastră în epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu.

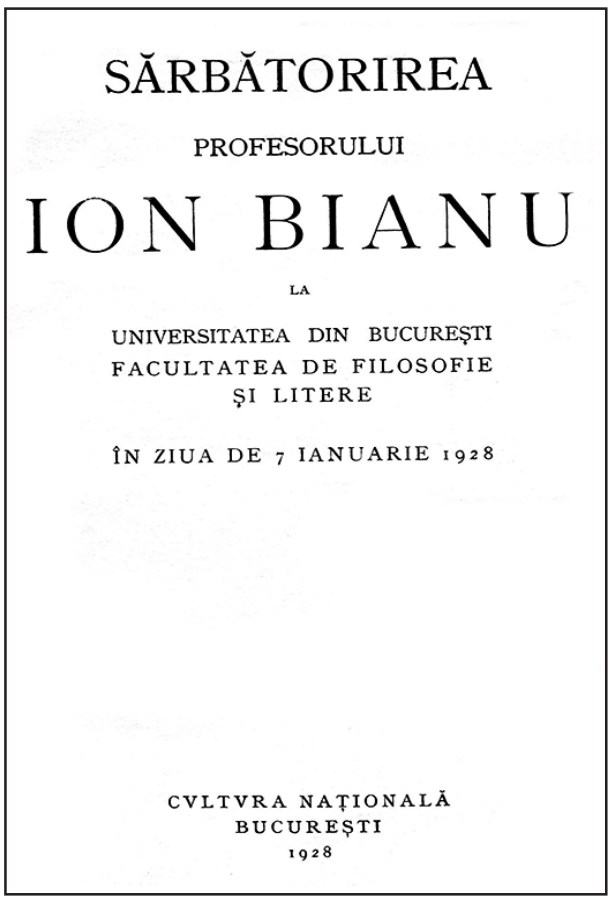
Dar activitatea d[omnu]lui Bianu nu s-a mărginit numai în hotarele literaturii noastre vechi, ci ea s-a îndreptat și în alte direcțiuni: în literatura modernă, unde l-a pasionat cu deosebire figurile mari și pline de idealism din epoca renașterii, spre literatura populară și folclor, care prezintă sub atâtea puncte de vedere legături intime și interesante cu literatura veche și modernă, spre istorie adunând și publicând acte privitoare la trecutul neamului din arhivele Poloniei.

Activitatea d[omnu]lui Bianu se desfășoară și acum la vârsta la care a ajuns cu aceeași râvnă neobosită și deși administrația Academiei îi răpește timpul cel mai prețios – căci toate trec acolo pe sub ochii săi – e străjer neadormit și neclintit la locul său, totuși el inițiază, stimulează, conduce, lucrări de mare utilitate pentru cultura noastră, ca să nu citez decât splendidele documente de artă veche românească și acea reproducere în facsimile a textelor din secolul al XVI-lea, menite să înlesnească în cea mai mare măsură studiile de istoria limbii și literaturii noastre vechi.

Prin munca neobosită, prin marile servicii aduse culturii noastre, prin spiritul său de abnegație, acest ultim și mare reprezentant al dascălilor ardeleni ieșiți din școala Blajului, stă înaintea noastră a celor tineri și a studenților săi ca pildă frumoasă de urmat.

Și acum îngăduiți-mi câteva cuvinte către iubitul meu profesor.

Împrejurările vieții au făcut, scumpe domnule Bianu, să fiu dintre elevii d[omniei]voastre acela care am trăit mai mult în preajma d[omniei]voastre. Ne-am întâlnit acum un sfert de veac: d[umnea]voastră erați profesor tânăr, eu eram elev în liceul Sf. Sava. Ați trecut după aceea la Universitate, v-am urmat și eu curând, m-ați chemat apoi ca funcționar la Academie, iar de 6 ani lucrăm împreună aci la Universitate. Dintr-un sfert de veac, aproape 20 i-am petrecut împreună. Cu câtă căldură și duioșie a putut aduna în sufletul meu amintirile acestei lungi împreună lucrări începută din anii copilăriei, vă urez acum la începutul unui an nou și în această zi a aniversării numelui, în care sărbătorim o jumătate de veac de muncă rodnică, vă urez din toată inima să trăiți ani mulți în deplină sănătate și să ne mai dăruiți încă multe alte opere.

SĂRBĂTORIREA
PROFESORULUI
ION BIANU
LA
UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI
FACULTATEA DE FILOSOFIE
ŞI LITERE
ÎN ZIUA DE 7 IANUARIE 1928
CVLTVRA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI
1928

[1] Originalul acestei epistole se află în Arhivele Naționale ale României. *Fondul George Preda*. Dosar nr. 2, f. 1[r]. Tot aici se mai păstrează o notă a lui I.A. Bassarabescu – *Rog pe d[omnișoa]ra secretară să fie așa de bună și să îngăduie ca d[omnu]l Preda să extragă din autobiografia mea părțile care-l interesează. B[assarabescu]*. Secretară era poeta Grigorița Malciu.

[2] 2. G[eorge] P[reda], *Cu d[omnu]l I.A. Bassarabescu*, în *Viața literară*, 5, nr. 130, 5 iulie-1 august 1930, p. 2, col. 1-6, jos.

[3] Am ținut să fac această precizare deoarece în lucrarea *Publicațiile periodice românești (ziare, gazete, reviste)*, *Tom[ul] 4, Catalogul alfabetic: 1936–1944. Partea a 2-a,* București, Editura Academiei Române, 2025, p. 414, este menționată data *iulie 1942.*

[4] *Sud* apare de treizeci de ani în orașul Bolintin Vale. Este coordonat, cu rigoare, de istoricul Vasile Grigore și câțiva colaboratori permanenți. Apare cu sprijinul financiar al Primăriei și al Consiliului Local din Bolintin Vale.

[5] Cei care s-au ocupat de biografia, bibliografia și biobibliografia lui Nicolae Cartojan sunt Dan Simonescu și Dan Zamfirescu.

[6] *Cuvântarea d[omnu]lui conferențiar Nicolae Cartojan*, în *Sărbătorirea profesorului Ion Bianu la Universitatea din București*, *Facultatea de Filosofie și Litere în ziua de 7 ianuarie 1928,* București, Cultura Națională, 1928, p. 24-26.

Ioana-Ruxandra Fruntelată

ETNO-LOG

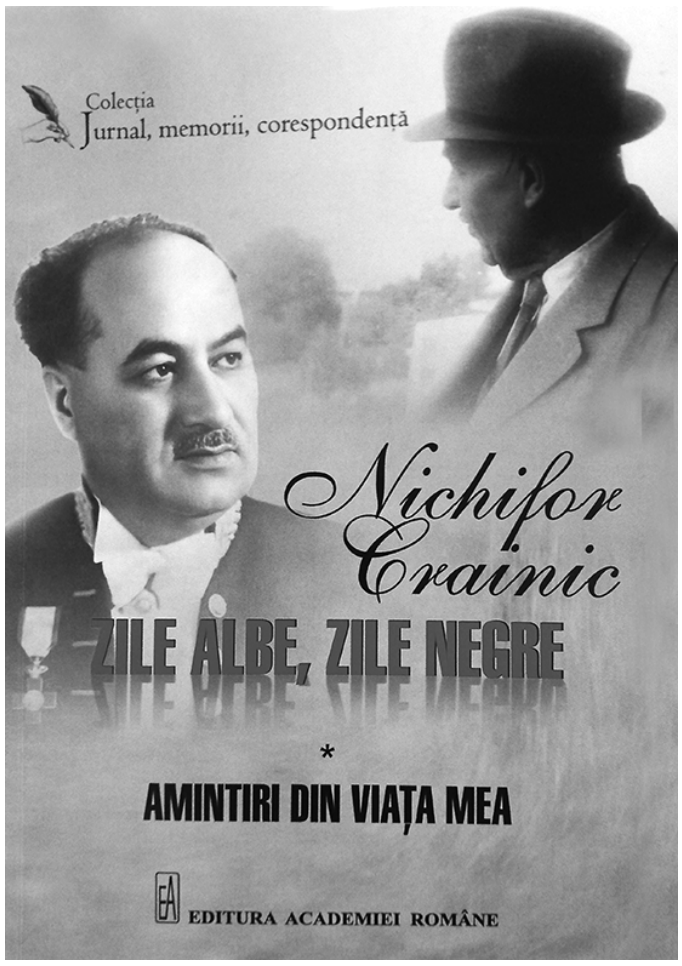
Satul copilăriei în amintirile lui Nichifor Crainic

Strălucit exponent al intelectualității ridicate din rândul oamenilor pământului,

Nichifor Crainic (pseudonim al lui Ion N. Dobre, născut în 24 decembrie 1889 la Bulbucata, județul Giurgiu și plecând din lumea „de țărână” în vara anului 1972) ne apare ca un personaj de baladă. Într-o viață trăită incandescent, a urcat munții gloriei, a fost „pribeag în țara lui” și a coborât în abisurile temniței. La școlile anterioare anului 1989, se învăța despre el ca întemeietor al mișcării tradiționaliste interbelice de la revista „Gândirea”, care a promovat ideea unui țăran spiritualizat, cu ochii înălțați spre cer, adăugând astfel portretului sămănătorist al lucrătorului gliei o tușă transcendentă. Doctrina lui ortodoxistă, cu fundamentare în ideea națională, se conturează în paginile „Gândirii” și ale volumelor *Puncte cardinale în haos* (1936), *Ortodoxie și etnocrație* (1937) și *Nostalgia paradisului* (1940). Teolog, retor, traducător, poliglot, universitar, academician, filosof al culturii, om politic și nu în ultimul rând, poet și gazetar, Nichifor Crainic are, asemenea lui Nicolae Iorga, o vocație de învățător al neamului. Fervoarea lui mistică și terminologia incorectă politic pentru discursurile democrației globale îl transformă într-o figură incomodă pentru apologeții canonului cosmopolit. În același timp, asupra celor ce se apropie de opera lui și caută să-l înțeleagă, Nichifor Crainic exercită fascinația irepresibilă a talentului uriaș pus în slujba unui crez nobil. Așa cum frumos îl evoca Nicolae Crevedia, Crainic „scria la orice masă s-ar fi așezat, de obicei la redacție, la o simplă masă de brad. Orice vizitator, orice solicitator putea să-l întrerupă, firul era reluat apoi. Era născut, blestemat parcă să fie scriitor!” (discurs funebru editat de Nicolae Scurtu, „Posteritatea lui Nichifor Crainic”, în „Sud”, Nr. 1-2/214-215, Anul XXIII, ianuarie-februarie 2019, p. 10-11).

Recent, Vlad Bilevsky, tânăr cercetător la Biblioteca Academiei Române, a editat cele două versiuni păstrate din memoriile lui Nichifor Crainic (*Zile albe, zile negre*, 2 vol., Editura Academiei Române, București, 2024). În primul volum („Amintiri din viața mea”, având la bază manuscrisul pregătit de autor pentru tipar în anii 1967-1968), ne întâlnim cu satul și oamenii copilăriei scriitorului.

În evocarea lui Nichifor Crainic, Bulbucata, așezarea de pe apa Neajlovului unde a văzut lumina zilei, devine, asemenea Humuleștiului lui Ion Creangă, o imortalizare artistică a satului românesc peren. În același timp, este un sat tipic pentru sudul țării, format prin transhumanță, „într-o vreme când șesul dunărean, dezgolit cu anevoie de faimoșii codri ai Vlăsiei, avea nevoie de brațe de muncă pentru a fi desțelenit. Au fost aduse aici sate de la deal și, cum nu erau de ajuns, boierimea stăpânitoare a chemat și grupe de bulgari din sudul Dunării, bucuroși să scape de silnicia turcească și să trăiască ceva mai bine, într-o țară creștină mai liberă decât a lor. Moșiile, fie domnești, fie boierești, au fost astfel împestrițate cu așezări de plugari de obârșii felurite, vorbind fiecare limba locului de unde veneau, neamestecându-se unii cu alții, dar simțindu-se cot la cot prin aceeași soartă a șerbiei și îngăduindu-se unii pe alții în duhul aceleiași

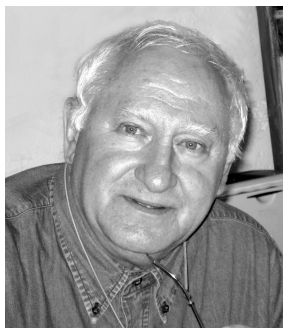
credințe religioase” (Nichifor Crainic, *Zile albe, zile negre*, vol. I, *op. cit.*, p. 17). Folosind ca sursă atât tradiția orală, cât și monografia scrisă de excepționalul învățător Constantin Spânețeanu la începutul sec. XX, Crainic amintește că numele Bulbucatei vine de la o moară boierească „moara cu bulboacă” așezată pe apa Neajlovului, „din sus de sat”, dar bătrânii țin minte „că se trag din comuna Mierlești, astăzi stație pe calea ferată a Slatinei. Fratele cel mai mare al tatei povestea și el despre această vatră depărtată a satului nostru și pesemne din această pricină oamenii îi dăduseră porecla de Mierloi; iar tata știa din predanie că în Mierlești avem rude și ceva pământ și a murit cu oftatul că n-avea bani să se ducă până acolo să le descurce pe toate” (Nichifor Crainic, *op. cit*, p. 17-18).

Bucuroși că am ajuns, pe căi nebănuite, până la Mirilești/ Mierlești, „satul din colțul ochiului” eternizat în scris de Ion Andreiță, ne întoarcem la Bulbucata. Aflăm că împroprietărirea din 1864 fusese restrânsă și cei mai mulți oameni erau clăcași pe moșia boierească. Totuși, la finalul veacului al XIX-lea, „numele lui Cuza Vodă se rostea în sat învăluit într-un abur de sfințenie, prelungit cu suspin nostalgic în tăcerile neguroase ale dorului de pământ. [...] Țarina, unde tata n-avea nici o brazdă de loc, mirosea a Cuza Vodă cum miroase padina de deal a cimbru” (Nichifor Crainic, *op. cit.,* p. 18). Clăcașii lucrau „trei din cinci”: trei părți din recolta de porumb mergeau la boier, iar țăranul păstra două. Grâul nu se dădea „în dijmă”, era tot al „ciocoiului”, fiind muncit de țărani „în schimbul pășunilor, ca gloabă pentru vitele închise în obor sau ca avansuri drămuite ca la spițerie în catastivele «curții». Din această pricină, pâinea era un lucru foarte rar în Bulbucata. [...] Hrana noastră de toate zilele era mămăliga. În casă, era zi de sărbătoare când tata aducea de la București câte o lipie sau câte o jimblă albă ca ștergarele de la icoane. O legumiam ca pe sfântul Paște. Mama zicea că pâinea e fața Domnului Hristos. De aceea, o fărâmitură scăpată pe jos constituia un păcat” (Nichifor Crainic, *op. cit.*, p. 19).

Figurile tutelare ale copilăriei sunt tatăl și mama: „Tata, de tânăr, ținea cai și făcea chirigerie într-o vreme când nu se iviseră pe lume nici bicicleta, nici mașina. [...] Bătuse mari depărtări de la munte până la Dunăre și, prietenos cum era, cunoștea lume multă” (Nichifor Crainic, *op. cit.*, p. 23). Mama provenea din Gâștești Români, dintr-o familie mai înstărită, „cu pământuri bune și turmă de oi” și fiindcă „avea părul ca borangicul, în satul ei era dezmierdată cu numele de Zâna” (*loc. cit.*).

Icoanele părinților se prelungesc, firesc pentru ochii copilului, în cele ale sfinților: „Pe peretele dinspre răsărit, bunica avea icoane mai multe și mai viu colorate decât noi, dar tot așa încadrate în ștergare și în steble de busuioc. Una din ele mă atrăgea cu deosebire. Era un Sfântul Ilie, în faiton de aur, tras de cai strălucitori ca spuma mării prin văzduhul care arăta ca o vijelie de flăcări roșii. [...] De câte ori intram în casa aceea, unde fusese răsfățată mama mea, ochii mi se aninau de această icoană, în care vedeam, parcă, portretul bunicului, suit și el la cer, poate în același chip minunat ca proorocul biblic” (*loc. cit.*).

Tablourile din sat, zugrăvite retrospectiv cu pana sigură a savantului ce și-a păstrat, în mod miraculos, candoarea puiului de țăran, ilustrează caracterizarea Munteniei ca ținut al baladelor: „Ana, femeia marii pasiuni, care moare sufocată sub cărămizi pentru ca Meșterul Manole să-și desăvârșească opera, personifică jertfa seculară a poporului acestuia în setea de a construi necontenit ceea ce alții necontenit au dărâmat” (Nichifor Crainic, *op. cit.*, p. 27). O informație neprețuită pentru etnologi este cea despre modul în care tatăl autorului, „dascăl fără carte”, îi spunea (fără a le cânta) cântece haiducești în nopțile de iarnă, așezat pe o laviță, lângă soba caldă, „cu privirea cufundată în alte tărâmuri” (*loc. cit.*). Niciunul dintre ei nu se gândea atunci că tatăl făcea astfel „întâia educație literară feciorului său”. Citind capodopera memorialistică a lui Nichifor Crainic, descoperim nu numai „zilele albe și negre”, ci și nopțile „fără uitare” ale baladelor sudice.

Don Andreiță
– pălmaș cu condeiul –

La Județul UTC Mehedinți, primire cam rece, nepăsătoare. Ne facem că nu observăm. Alegem câteva puncte de documentare: Șantierul Naval, Sudul agricol, Cultură-Învățământ (Teatrul Național, Liceul „Traian")… În ceea ce privește cazarea, surpriză: toate hotelurile ocupate, inclusiv camerele oficiale; Puteți merge la Baza noastră BTT, la 2-3 kilometri de Orșova, aveți mașină, vă descurcați – cuvinte cu care *ospitalierele* noastre gazde se despart de noi.

Orșova – orășel frumos, pe malul Dunării, chiar cochet, sistematizat cu prilejul lucrărilor la Hidrocentrală; îl includem în harta documentării noastre. Vali se interesează de Baza BTT; n-a auzit nimeni de așa ceva; ce-i drept, n-am întâlnit niciun tânăr, în urbea toropită de căldura după-amiezii. O bătrânică, ieșind dintr-o biserică nou-construită (poate baptistă; oricum, nu ortodoxă) aflând că e vorba de o casă pe un deal, în apropiere, o stâncă, ne șoptește: „Poate Biserica Sfânta Ana, dar nu mai e nimic de ea, a fost distrusă de comuniști; să fi mai rămas ceva ruine ? !" – ne spune, tot șoptit, întrebându-ne dacă ne ocupăm cu istoria – și ne arată o cărare apropiată, pe care n-o observasem. Cărarea era, de fapt, un drumeag întortocheat, strâmt, pe care încăpeau greu două mașini, care tot urcă și urcă.

În piscul dealului-munte, îmbrățișat de alți munți din jur, pe un pinten de stâncă puternic, un mic platou, pe care se află așa-zisa Bază BTT: câteva camere pe laterală, cu pridvor (chilii !) alături de biserica fostei mânăstiri, fără cruce pe o turlă înclinată în rugăciune, geamuri sparte și o ușă care scâncește a singurătate de câte ori o atinge o pală de vânt. Câțiva brazi falnici adulmecând pustiul.

După ușorul unei uși, ne iese în întâmpinare un om: „Sunt Aristide Băghină, șeful bazei". Surpriză ! Numele ne este foarte cunoscut: Aristide Băghină era *corespodent voluntar* la mai multe ziare, între care, frecvent, „Scânteia tineretului". Prietenia se leagă instantaneu; și el auzise de noi, ne citise articolele. „Nu e ca la hotel – se scuză omul, arătându-ne paturile – dar se doarme bine; liniște, aerul ozonat de munte, luna cu stelele mai aproape… romantic" – conchide reporterul din el. Paturile vraiște, nu se întâlniseră cam de multișor cu spălătoria, pernele trecuseră cel puțin printr-un campionat de fotbal, pe post de mingi. „Au fost câteva grupuri de elevi din Moldova, cazate aici o săptămână și femeia de la Gospodărie, de la Județ, a cam uitat să vină și să le ia la spălat" – confirmă, cu părere de rău, Nea Băghină.

Două zile, totul a mers strună: documentare, scriere, transmisie (de la Poșta din Orșova); Gică s-a repezit cu Vali până la Severin să pună filmele la tren. Ne simțeam bine; Nea Băghină nu știm ce făcea, dispărea pur și simplu, dar revenea seara ca să mai stăm de vorbă. Am hotărât să mai rămânem, promițând Redacției în o pagină sau două – deși era pe sfârșite bruma de bani ai diurnei; așa că adio restaurant ori cantină populară; trecem pe soluția de avarie: borcane cu fasole (fără cârnați !) și tocană de Râureni, de la Alimentara, pâine și un salam (1 Kg.) împărțit frățește, pe zile. Având mașină (mare avantaj în documentare) urcăm spre sudul Gorjului („acolo unde grâul se întâlnește cu munții"; citat dintr-un articol); ne abatem puțin și spre Caraș – și asigurăm Redacției încă două pagini (*Brigada Scânteii tineretului transmite…*) noi rămânând tot timpul la punctul nostru fix.

…Într-o seară – era miercuri și o să spun mai târziu de ce – ne pomenim cu Nea Băghină cu o desagă uriașă pe umăr din care scoate o mămăligă caldă încă, un codru mare de brânză, câteva cepe și-o sticlă de țuică; „Am simțit, eu, că sunteți cu diurna pe sfârșite și-am zis să vă fac o surpriză colegială" – „Bine-ai simțit, Nea Băghină, conchide hâtru Bazil, de ți-ar ține Dumnezeu sentimentul ăsta și mâine seară" – și ne așternem la masă și povești. Pe șoptite (deși nu se simțea nicio „urechiușă" prin preajmă) Nea Băghină ne vorbește despre istoria locului. „Aici a fost o mânăstire făcută de Pamfil Șeicaru, i se spunea Sfânta Ana, se pare că așa o chema pe mama lui. (Noi, cu atenție mărită; auzisem câte ceva de Pamfil Șeicaru, mare gazetar dinainte de Război, din vremea capitalismului, „șantajul și etajul", așa își făcuse palatul-redacție în care se afla acum „Informația Bucureștiului", dușman al poporului, fugit din țară – și cam atât). Noua noastră orânduire, socialistă, i-a confiscat totul, iar mânăstirea a fost transformată în depozit. Acum, târziu, a fost luată de Partid și dată UTC-ului care a amenajat-o ca bază a Biroului de Turism pentru Tineret, pe care mi-au dat-o mie în primire; mai multe nu știu nici eu", încheie Nea Băghină.

…Acum, târziu, când scriu aceste rânduri, pot să adaug, în cunoștință de cauză. Mânăstirea Sf. Ana a fost ridicată de gazetarul, scriitorul și omul politic Pamfil Șeicaru în anul 1933, drept mulțumire lui Dumnezeu pentru că a scăpat de la moarte în urma luptelor grele desfășurate în zonă în timpul acelui Prim Măcel în care și-au pierdut viața mulți camarazi ai săi; el era student și sublocotenent în Regimentul 17 Infanterie. Cu ceva vreme înainte de lovitura de stat de la 23 august 1944, Pamfil Șeicaru se afla în străinătate, cu misiune de la generalul Ion Antonescu. Văzând cum s-au schimbat lucrurile, nu s-a mai întors în țară (săvârșindu-se dincolo de hotarele ei). Noul regim bolșevic l-a condamnat la moarte în contumacie, sechestrându-i toate bunurile. Mânăstirea – abandonată, în paragină. Era ruinată, în anul 1990, când a fost restaurată și resfințită. La 20 octombrie 2005, osemintele lui Pamfil Șeicaru au fost aduse și reînhumate în pridvorul „Sfintei Ana". Ar mai fi de adăugat un fapt aflat și cunoscut de mine, tot târziu, la fața locului. Pamfil Șeicaru comandase o statuie „Sf. Ana", pe care o realizase, în mărime naturală (supradimensionată) sculptorul Oscar Han, în anul 1933 – și care, la dorința marelui ziarist patriot, veghează, impunătoare, somnul soldaților români morți (uciși) în Lagărul de prizonieri din orașul Soultzmatt-Alsacia-Franța, în timpul aceluiași Război.

După acest *intermezzo*, să revenim la brigada noastră și să explic de ce am ținut minte acea seară de miercuri, dincolo de (sau odată cu) surpriza „colegială" a lui Nea Băghină. După plecarea bravului nostru *corespondent voluntar* continuăm

Chimirul cu prieteni (4)
Carlinga cu marfă rară (2)

discuția între noi, cu planuri pentru a doua zi, desăvârșind licoarea rămasă de două degete în sticlă.

Cam morocănos, ridică molcom glasul Ovidiu Marian: „Mă,… eu credeam că ne întoarcem la București… mai repede… aveam o urgență… – îi scoatem vorbele cu cleștele – eu sâmbătă mă însor… și"… Acum suntem noi buimaci; îl știam însurat de ceva vreme cu Neli, profesoară. Da, dar – aflăm – acum, că sâmbătă, are nunta: la el, la Ocna Mureș. Cei de-acolo, părinții, pregătiseră totul; sosise și mireasa, el mai era așteptat.

Cu bucurie, hotărâm să plece dimineața; îl duce Vali la Severin și-apoi se descurcă el mai departe. „Da, oftează Ovidiu – dar cine-mi ține locul ? cine scrie în locul meu ?". „Fii fără grijă, bădie ! – sare Bazil – eu voi fi agronomul tău (Cornel: „Și eu, și eu !"; la fel sare și Gică) tu du-te și pregătește-te, că sâmbătă seara vom fi cu toții la nunta ta".

Ceea ce am și făcut: sâmbătă, la amiază, am transmis ultima pagină de brigadă. Joi și vineri ne-am bucurat, din nou, de ospitalitatea bunului Nea Băghină; în ambele seri nu ne-au lipsit mămăliga, brânza, ceapa și țuica. Și regretul sincer al lui Nea Băghină: „Cine știe când și cum o să mai ajungă cineva pe-aici… ca voi… de-ai noștri"…

Sâmbătă după-amiază, să fi fost ceasurile trei, poate patru, intrăm în bisericuța ruinată, căutăm Răsăritul, ne facem cruce, sărutăm un perete cu urme stacojii pe el imaginând o icoană – și ne îmbarcăm în carlinga mașinii lui Vali, sub prelata care arde ca o rogojină de foc; instantaneu, șiroaie de foc lichid ne șerpuiesc pe chipuri, pe trupuri. Lepădăm totul de pe noi; rămânem în chiloți sau pantaloni scurți (care și-a adus, prevăzător, de-acasă); în afară de Vali și Gică de pe cele două scaune din față, cu portierele deschise. Gică a avut tot timpul acest loc de onoare (al șefului !); pasionat de instantaneu, numai ce-l auzeam: „ Vali, frână !" – și, pe jumătate afară, surprindea pe peliculă imagini care, mai târziu, ne-au încântat pur și simplu. De fapt, în toată perioada deplasării el pleca împreună cu Vali pe urmele celor aflați în punctele de documentare, „trăgea" ceea ce trebuia pentru ziar, apoi hoinăreau după „pui de pupăză" care se dovedeau adevărate opere de artă fotografică. Așa cred că a prins Vali Tanasoff gustul aparatului de fotografiat – și nu o dată (mai târziu, într-o altă brigadă) l-am auzit pe Gică spunând: „Vali, coboară, ia aparatul și du-te de fotografiază tractoarele alea arând"… Acum, însă, în drumul nostru spre Ocna Mureș, de-a lungul unui traseu de peste trei sute de kilometri, auzim frecvent: „Vali, frână !" – și o nouă bijuterie artistică este sechestrată în camera întunecată a aparatului fotografic. Noi, eu, Bazil și Cornel, din carlinga devenită etuvă, încercăm să urmărim traseul, atât cât ne îngăduiau parbrizul și ușile deschise. La o „frână", Vali iese de la volan, caută ceva, într-un loc mascat pe post de portbagaj și ne întinde o damigenuță de vreo trei litri: „Vin, vin de piatră, mi l-a dat, pe blat, Nea Băghină la despărțire pentru acest moment, zice, când le va fi mai greu colegilor redactori"… Mulțumim în gând lui Nea Băghină și zeului care l-a trimis printre noi – și ne împărtășim, pe rând, cu mireasma vinului de piatră: sec, acrișor, cu aromă carpatină.

Urmărim cu mai multă ardoare traseul; primul mare punct, Caransebeș, cu vechiul castru roman Tibiscum, una din porțile creștinismului în Dacia; localitate prădată când de turci, când de austrieci, cu repetate revolte ale românilor…; nod de cale ferată (Reșița, Lugoj, Hațeg, Oțelu Roșu) adaugă Cornel, am scris de aici un reportaj pentru „Scânteia". În parbriz: Hațeg-Țara Hațegului: Rezervația de zimbri de la Silvuț; dar și, în istoria mai veche, Ulpia Traiana Dacica Sarmisegetusa; mai târziu, prin secolul XVIII, localitate militarizată, devenită Compania II de Graniță din Regimentul I de la Orlat. La 9-10 kilometri de vestita Mânăstire Prislop, locul de odihnă veșnică al marelui Părinte și Sfânt Antonie Boca. Următoarea piatră kilometrică, Sebeș, îmi amintește de o altă brigadă, tot cu Vali, Bazil, Gică (sau, poate, Oreste Plecan, nu sunt sigur) în documentare la noile hidrocentrale abia coborâte de pe planurile specialiștilor, cu Valea Frumoasei a lui Sadoveanu și viitorul centru hidroenergetic Prigoana (nume pe care un șantierist avea să-l dea fiicei sale, născută în această sălbăticie – totul transmis într-o suită de reportaje sub genericul „Nopți albe la Sebeș-Alba".

…În sfârșit: Ocna Mureș, orașul în care lucrase, în adolescență, colegul nostru Ovidiu Marian: Combinatul de produse sodice (UPSOM) – astăzi falimentat; între cei ce l-au pus pe butuci este, cu rol major, însuși directorul general Ioan Bogdan, tatăl fostului gazetar și actual om politic liberal, Rareș Bogdan. Suntem ușor derutați; încotro s-o luăm ? – dar Vali își amintește că Ovidiu ar fi spus, la plecare, „Mă, când ajungeți în centru, întrebați de Ciunga". Ciunga ? Numele ne apare ciudat și, oarecum, văduvit de ceva: Ciunga ! Mai târziu, căutând anume, aveam să aflu că în această localitate, Ciunga, numită azi, oficial, Uioara de Jos (?) suburbie a orașului Ocna Mureș, are o istorie veche, atestată încă din secolul III – *Terra Ciunga* – cu vechi dovezi din perioada daco-romană. Prin secolul XVIII exista, aici, o mânăstire românească. Avea, așadar, cu ce să se laude colegul nostru. Doar am rostit numele Ciunga și câțiva „ocnași" s-au grăbit să ne indice direcția: „Dacă vă încurcați pe parcurs, întrebați tot de Ciunga; oamenii nu s-au obișnuit cu Uioara"…

Se lăsase noaptea când, după ce-am străbătut o parte din Ciunga, am „dejugat" în fața Căminului Cultural atrași de muzică, râsete, gălăgie: era chiar nunta bravului nostru coleg. Mai mulți nuntași, speriați de zgomotul și claxonul mașinii noastre, au ieșit derutați în curte, holbându-se la ARO-ul nostru, cu prelată cazonă. „Bine v-am găsit !", le zice Vali, coborând primul. Am carlinga încărcată cu marfă rară, domnilor: o trupă de ziariști flămânzi, cu cămășile ude de sudoare și însetați" – în timp ce noi coborâm din etuvă. Apar Ovidiu și Neli, în haine de miri, cu o ploscă în mână: „No, mă, ce-ați întârziat atâta, nici nu mai am loc pentru voi".

…Și ni se oferă un loc de onoare, pe scenă (eram doar la un cămin cultural bine dotat !) – și sarmalele curg spre masa noastră, însoțite de jumătăți de țuică. „Atenție, mă ! ne avertizează Ovidiu, asta-i pălincă, nu poșircă din Regat – prezentându-ne pe fiecare în parte ca pe niște ambasadori ai celui mai mare ziar din lume.

Petrecem până în zori, laolaltă cu cei peste două sute de nuntași, care se retrag zgomotoși spre casele lor. Ne retragem și noi, obosiți, dar bine dispuși. Ne însoțesc până la mașină mirii; fratele lui Ovidiu vine cu câte o sticlă de palincă pentru fiecare, și damigenuța reumplută cu vin. „Numărătoarea !" – exclamă Vali, de lângă volan (dormise oarecât într-o cabină a Căminului) – și observăm că lipsește Cornel. Până să dăm alarma, apare și el, însoțit de o tânără nuntașă care pusese ochii pe el de cum îl văzuse. Le urăm celor doi miri „lună de miere" și urcăm cu toții în carlingă. „Ce lună, ne apostrofează Ovidiu, că peste trei zile sunt în redacție !" – în timp ce mașina demarează nervos.

Până seara am ajuns la București; cu viteza legală și damigenuța golită.

…Treptat, pe Vali l-am cunoscut din ce în ce mai bine; ne-am împrietenit. La venirea lui Nicolae Dan Fruntelată ca redactor-șef al „Scânteii tineretului" – și la sugestia bine susținută a lui Gică Cucu – Valeriu Tanasoff a fost angajat laborant la Secția Foto și recomandat să urmeze Facultatea de Ziaristică din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu" (școala de doi sau trei ani de șoferi profesioniști o făcuse după absolvirea liceului). Nu mai știu dacă în timpul Facultății sau după a fost încadrat ca fotoreporter. De aici, profesional, a lucrat ca excelent fotoreporter (cucerise și Marele Premiu la un Concurs al Uniunii Artiștilor Fotografi) la „Adevărul" și „Gândul".

Rezumând: am fost atât de buni prieteni încât mi-a devenit rudă apropiată: s-a căsătorit cu sora mea, Maria Andreiță, asistentă medicală. Au doi copii, George și Andrei, care, la rândul lor, au copii. O familie armonioasă, bine situată, bine așezată.

Din păcate, recent, un greu necaz a căzut peste el/ei: Maria, soție, mamă și bunică, s-a îmbolnăvit grav și după doi-trei ani de suferință a luat-o Dumnezeu la Sine.

Comemorare Petre Ghelmez

Gelu BRÎNCOVEANU

Personalitatea poetului Petre Ghelmez (1932-2001) a fost readusă în atenția opiniei publice prin activități comemorative desfășurate la Giurgiu și la Gogoșari, în luna martie 2026, cu ocazia împlinirii unui sfert de veac de la moartea acestuia. Organizate de Muzeul județean „Teohari Antonescu” (secția de istorie memorială), în colaborare cu instituții din localitatea natală a literatului omagiat: Primăria comunei Gogoșari, Școala gimnazială „Marin Gh. Popescu”, Biblioteca comunală „Petre Ghelmez” și Biserica „Sfânta Treime”, manifestările au reunit public avizat, între care și persoane care l-au cunoscut direct pe creatorul supranumit „poetul bobului de grâu”.

Microexpoziție

Seria manifestărilor a început vineri, 2 martie a. c. (o altă dată importantă din biografia poetului omagiat), la Muzeul județean „Teohari Antonescu” (sediul central), unde a avut loc prezentarea microexpoziției „Ghelmez 25", coordonată de muzeograful Emil Păunescu. Concepută pe trei segmente, etalarea a cuprins bunuri culturale semnificative pentru activitatea de ziarist și creator literar a celui omagiat, însoțite de valori bibliofile colecționate de soții Petre și Elena Ghelmez (fostă profesoară de limba și literatura română), aflate acum în patrimoniul științific al Muzeului.

Au putut fi vizionate: exemplare din reviste conduse (în timp) de gazetarul Petre Ghelmez (*Luminița*, an 1966; *Cutezătorii*, an 1986; *Tribuna României*, an 1988; *Ariel*, an 1993), ediții din opera sa poetică (amintim aici doar creațiile postume expuse: *Umbra cocorului* și *Inedite*, Editura Coresi, București, 2003), lucrări cu valoare monografică și memorială (Elena Ghelmez, coordonator: *Petre Ghelmez așa cum l-am cunoscut*, Editura Coresi, București, 2003 și Ion Rotaru: *Petre Ghelmez viața și opera*, Editura Coresi, București, 2008, ediție îngrijită de Vasile Poenaru), dedicații autografe provenite din biblioteca familiei (Michel Stériade: *Anthologie inachevée de la poésie roumaine*, Editions Soveja, Leuven, 1970; Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu: *Istoria românilor*, vol. 1, Editura Științifică, București, 1974; *La Latinité hier, aujourd'hui, demain*, Avignon, mai 1978). Un caz special îl reprezintă colegatul lucrărilor academicianului Nichifor Crainic, *Darurile pământului*, Editura Cartea Românească, București, 1929 și *Țara de peste veac*, Editura Cugetarea, București, 1940, carte pe care Ghelmez a obținut în 1992 la vizita sa în comuna Bulbucata autografele: surorii autorului, academicianului Eugen Simion, ale poeților Nicolae Țone și Gabriela Hurezeanu și al fostului „paznic” Nedic Lemnaru.

Opinii

Observațiile noastre asupra fondului documentar selectat pentru etalare indică elemente de diversitate în activitatea intelectuală a filologului Petre Ghelmez, care ar putea constitui temă de cercetare pentru secția de istorie memorială a Muzeului județean „Teohari Antonescu” sau pentru persoane interesate în acest sens. Până la concretizarea unui demers științific temeinic, semnatarul prezentului text jurnalistic aduce în atenție opinii personale despre activitatea celui omagiat (păreri formulate în timpul documentării pentru realizarea expoziției prezentate aici), între care: legături profesionale cu personalități ale vieții culturale și științifice din România, mergând până la nivel academic; preocupări pentru istorie, dar și pentru viața și activitatea unor slujitori români ai muzei Clio; spirit francofon, având în vedere volume în limba franceză prezente în biblioteca poetului. În speranța că modestele noastre idei vor fi completate cu concluzii valoroase, emise ca urmare a unor cercetări aprofundate ale acestei posibile viitoare teme, revenim în registru jurnalistic și continuăm relatarea începută în paragraful anterior.

Religios și laic

Comemorarea a continuat luni, 9 martie 2026, în comuna Gogoșari, cu un program ce a cuprins momente religioase și laice. Acțiunea a debutat cu o slujbă de pomenire oficiată la Biserică, încheiată la mormântul poetului, aflat în cimitirul din localitate, unde reprezentanții Muzeului au depus o jerbă. Au urmat recitări din opera acestuia, realizate de elevi ai Școlii „Marin Gh. Popescu”, la casa memorială administrată de Muzeu, apoi un praznic la Căminul Cultural. Alături de reprezentanți ai organizatorilor, au participat delegați ai Bibliotecii județene „I. A. Bassarabescu”, persoane care l-au cunoscut direct pe poet, localnici. Suita de manifestări dedicate comemorării a 25 de ani de la moartea „poetului Câmpiei Burnazului” s-a încheiat luni, 30 martie a. c., la Muzeu, cu vizitarea expoziției „Petre Ghelmez…” de către elevi ai Școlii gimnaziale din Gogoșari, care au beneficiat de ghidaj specializat oferit de inițiatorul seriei comemorative „Petre Ghelmez, un sfert de veac de veșnicie”.

Secția de istorie memorială a Muzeului județean „Teohari Antonescu” își propune să realizeze și în viitor evenimente asemănătoare, prin care să readucă în atenția publică personalități născute în zona geografică denumită în trecut Vlașca.

Un spectacol literar al tensiunii și al emoției bine dozate – portretul scriitoarei Eliza Roha la 80 de ani –

Gabriel DRAGNEA

Primul său roman a fost scris la vârsta de 54 de ani, în anul 2000, eliberată de constrângerile de părinte și de obligațiile profesionale, ca salariat. Până atunci mai scrisese poezie, dar mai ales teatru, piesele sale fiind jucate pe scenele din țară. Ceea ce s-a acumulat, asemenea presiunii interioare a unui vulcan de nimeni știut, de nimeni bănuit, avea să erupă continuu, devenind un vulcan activ, oferind lumii un spectacol al tensiunii și al emoției bine dozate. De la apariția primului roman, *Întâlnire la castel*, au urmat zece romane și un volum de versuri, *Profeție* (2008), descătușându-se astfel o poftă de a scrie incoercibilă: *Insomniile unui prinț valah* (2005), *Patru zile în paradis* (2006), *Capcane* (2007), *Deceniul obsedat* (2007 - primul volum din tetralogia *Fata din pomul cu mere*), *Femeia în verde* (2008), *Locul de lângă icoană* (2008), *Zodia proscrișilor* (2009), *Destine în derivă* (2009) și *Asasinat la Cracovia* (2009), preponderent apărute la editura Betta. Și, pentru că am menționat romanul *Asasinat la Cracovia*, trebuie precizat faptul că în luna iulie a anului 2020 acesta a fost distribuit cu ziarul *Jurnalul*, într-o perioadă importantă a procesului de diseminare a mesajelor marilor scriitori români și internaționali, insinuându-se într-un mod natural pofta încă vie pentru lectură. Despre acest roman, însăși autoarea lui, scriitoarea Eliza Roha, preciza: „Este un roman cu intrigă polițistă, cu acțiune, cu personaje antrenate cu voie sau fără voie în capcanele specifice muncii detectivistice. Dezvălui o lume specială cu dureri definitorii, cu un anume farmec, mesajul conținând lecții ale existenței. Desigur, este roman, deci ficțiune, neavând legătură, neapărat, cu realitatea. Este și o carte despre viață, despre meandrele și vâltorile ei, aș dori să fie și de învățătură. Un basm pentru adulții care preferă construcția literară numită policier."

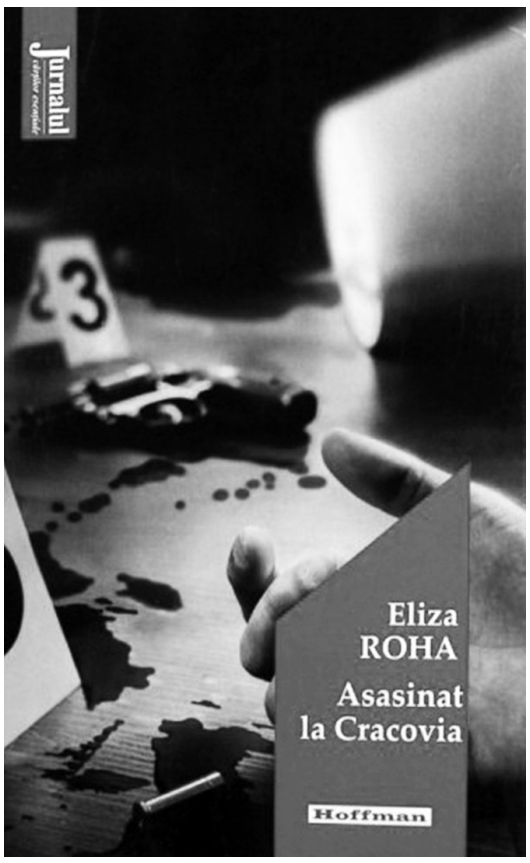
Da, toate aceste romane amintite mai sus aparțin scriitoarei Eliza Roșu (pseudonim literar: Eliza Roha). Din 2010, odată cu apariția romanului *Formula matematică a iubirii* și până în 2020, când i s-a reeditat *Asasinatul la Cracovia*, distribuit de ziarul *Jurnalul*, Eliza Roha a creat o literatură diversă, construind scene specifice, complexe fiecărui gen literar abordat, fie că vorbim despre roman sau teatru, amintind aici *Atelierul de croitorie*, *Fericită ca un pom înflorit* – ambele publicate în 2018 și *Mireasma* în 2019. Tot în această perioadă, 2010-2020, explorează cu succes teritoriul dificil al scriiturii pentru copii, bucurându-se de cronici și recenzii pe marginea unor povestiri precum *Codiță cel Viteaz* (2011), *Puiul de vrabie* (2012), *Perușii din grădina Maiei* (2012), *Porumbița argintie* (2012), *Mama Lebădă* (2013) sau *Raza de soare* (2014).

Într-unul dintre multele interviuri acordate de-a lungul carierei sale, întrebată despre alegerea planurilor de lucru, despre aspectele particulare ale construcției romanelor ei, Eliza Roha a mărturisit: „Punctul de plecare este inspirația, apoi își spune cuvântul experiența de viață. Câteodată am impresia că firul povestirii se toarce de la sine, eu doar trudesc să-l desfășor. Adesea, cărțile îmi par entități energetice, vii, fiecare cu destinul său, cu mai multe sau mai puține șanse de afirmare. Scrierea fiecărei cărți presupune o scotocire prin străfundurile gândurilor mele, aducând la suprafață mesajul de transmis oamenilor și, paradoxal, remodelându-mi personalitatea. Comunic cu ele. Este o stare specială pe care nu știu să o descriu. Uneori, în conturarea unui personaj, pornesc de la o persoană reală, cunoscută de mine, alteori îl creez adunând trăsături ale câtorva oameni." Calitatea scriitoricească a doamnei Eliza Roha reiese fără dubii din întrepătrunderea planurilor descriptive cu portretizările foarte bine puse în ramă ale personajelor sale. Atmosfera fiecărei scene, a fiecărei acțiuni, este dublată de experiența emoțională a personajelor. Analizând naturalețea curgerii textului, observăm parcă o empatizare a naturii cu starea sufletească a actorilor creați. Astfel că textele autoarei Eliza Roha sunt elocvente, riguroase, sintetice – concentrând esențialul într-o formă densă și clară, punând într-un mod cu adevărat profesionist bariere în fața redundanței, ambiguității și a tautologiilor inutile. Mărturie în acest sens este, iată, un fragment din romanul *Salt în umbra nemuririi*, apărut la Ed. Betta, în 2017: „A preda puterea cuiva însemna să încline balanța lumii. Ducea, cu voie, fără voie, pe umerii săi, acest blestem al judecății. (...) Sclipirea orbitoare a luminii reflectate în albul zăpezilor sau în oglinzile schimbătoare, străvezii, ale apelor purtătoare de sloiuri alunecând printre valuri într-un perpetuu foșnitor, puritatea absolută a aerului din atmosfera neprihănită, splendoarea angelică a nuanțelor de tonuri deschise de albastru, cu răsfrângeri marginale de raze intermitente, în toate culorile curcubeului, păreau un paradis al spiritului neatins de convențiile stătute, încolăcite, ale civilizației umane. Un tărâm al apelor purificate de frigul total, potrivit ca stare fizică și chimică, biologică, spirituală pentru experimentele dorite."

Tot „răsucind în minte subiecte și personaje", după cum însăși romanciera Eliza Roha a mărturisit la un moment dat, în ultimii șase ani scriitoarea născută la 8 iulie 1946, în București, a construit noi romane, adevărate provocări pentru critica de gen, amintind aici *Pălăria albastră, Povara timpului, Rampa eșuaților, Zidiri și alternanțe, dar și Călător prin viață. Poveste a unui anonim.*

De-a lungul anilor, despre personalitatea scriitoricească, despre calitățile de romancieră a doamnei Eliza Roha s-au exprimat Ion Dodu Bălan, Radu Cârneci, Șerban Codrin, Ana Dobre, Nicolae Dan Fruntelată, Nicolae Georgescu, Aureliu Goci, Emil Lungeanu, Victoria Milescu, Ștefan Mitroi, Florentin Popescu**,** Ion C. Ștefan, Alex Ștefănescu, Vasile Tărâțeanu sau Henri Zalis.

Împlinind, în luna iulie a acestui an, 2026, onorabila vârstă de 80 de ani, scriitoarea Eliza Roha numără până în prezent în palmaresul domniei sale 57 de volume, din care: 30 de romane, 3 volume de poezie, 5 volume de eseuri și proză scurtă, 7 volume de povestiri pentru copii și o antologie, 12 volume de comentarii literare, cronici și prefețe/postfețe. Ca urmare a succesului repurtat, 10 dintre romanele sale au fost reeditate cu anumite ocazii și la diferite edituri de prestigiu naționale. Doar privind și numărând titlurile personale din spatele celor 80 de ani de viață și de doar 26 de ani dedicați romanului, mă gândesc la mari personalități care s-au apropiat la fel de târziu de această specie literară complexă, amintindu-i, astfel, pe Charles Bukowski, care a debutat la 50 de ani cu volumul *Post Office*, la fel și Raymond Chandler, tot la 50 de ani, cu romanul *The Big Sleep*, în 1939. Nu putem omite literatura feminină, exemple edificatoare fiind Laura Ingalls Wilder, debutând la 65 de ani cu primul roman din celebra serie *Little House in the Big Woods*, dar, mai ales pe scriitoarea americană Harriet Doerr, considerată exemplul de cel mai uimitor debut târziu din istorie. A publicat primul ei roman, *Stones for Ibarra*, în 1984, la vârsta de 73 de ani, câștigând la foarte scurt timp și *National Book Award*. Așadar, fie că o amintim și pe criticul literar Ioana Pârvulescu, reputată eseistă care a debutat cu *Viața începe vineri*, la 52 de ani sau de poeta Marta Petreu, cu debutul său în roman la vârsta de 56 de ani, cu *Acasă, pe Câmpia Armaghedonului*, toate aceste exemple dovedesc faptul că multe dintre operele literare valoroase sunt rezultatul unui timp fecund care, ca și în cazul doamnei Eliza Roha, a avut răbdare cu marele idei, înainte de a deveni mărturii ale unui talent în stare latentă.

Tentația scrisului

G. APOSTOIU

Am în față o carte care îmi solicită serios cunoștințele de istorie și mai ales pe cele de istorie literară. Titlul acesteia este *Istoria versificată a lui Mihai-Voievod Viteazul* scrisă de Corneliu Constantin Cristescu. Răsfoind-o, constat că avem de-a face cu un proiect ambițios.

Apărută în 2024 la Editura Sud, cartea lui C. C. Cristescu îmi oferă surpriza să descopăr, în acest secol grăbit și confuz, un poem de mari dimensiuni, o epopee, specie literară dintr-un timp revolut. Vechile mele preocupări literare îmi reamintesc că în literatura română primii seduși de panorame literare au fost Ion Heliade Rădulescu care a scris *Mihaiada,* Bolintineanu cu *Conrad,* și Eminescu însuși cu *Memento mori*; specia epopeii are rigorile ei și operele celor trei, îmi permit să spun, nu sunt suficient de bine articulate. Înaintea lor, Ion Budai-Deleanu ne-a lăsat *Țiganiada,* operă literară remarcabilă, din păcate inadecvat evaluată în programele școlare. În literatura universală sunt capodopere ale genului, precum *Mahabharada*, *Odiseea, Iliada* sau *Divina Comedie* a lui Dante.

Cum și unde să-i găsim locul cărții lui C. Cristescu în acest patrimoniu universal este dificil. Tehnic vorbind, cartea acestuia respectă construcția epopeii clasice: are un erou principal, luptător pentru o idee înălțătoare, personajele secundare abundă. Documentația consultată l-a ajutat să țină aproape cu faptele istorice: victoria eroului este o aspirație, așa cum eșecul, chiar și când misiunea istorică este pusă sub protecție divină, este inevitabil. Efort meritoriu.

Există un surplus de patos național, nesusținut liric, care vine, cred eu, din prea marea tentație a scrisului. Cântul I se deschide astfel: ,,El e Domnul cel vestit// Care-n lume a venit /pe luptat și biruit// În lumea aceea grea și crudă, și amară, /Se aștepta-n durere speranța să apară,/ Un om al libertății acuma s-a ivit;/ La estul Europei, o Stea a Răsărit !"

Sunt adieri din lirica populară, iar tematic, din prepașoptiști.

SUA și China într-un nou război global: al strâmtorilor, exploatării fundului oceanelor și al monedelor ?

Gl. BG.(rtr)
Gheorghe Dragomir
Președintele Centrului de Etică și Strategii

Motto: *Pitagora încerca să arate că popoarele nu pot evita propriile destine dacă nu veghează fără încetare, zeii nefăcând altceva decât să le grăbească soarta. Dar inițiații pot să prelungească viața popoarelor. Voi puteți întârzia ora fatală, voi puteți face să strălucească Grecia, voi să faceți să radieze în ea verbul lui Apollo. Popoarele sunt ceea ce le fac zeii lor, dar zeii nu se fac cunoscuți decât celor care îi cheamă.* (Gheorghe Dragomir, Europa cu capul în stele și trupul însângerat, Ed. România în lume)

Sunt cuvinte pline de înțelesuri tainice care îndeamnă liderii spirituali și pe conducătorii lumii să trateze cu înțelepciune modul de organizare a statului, care trebuie să funcționeze ca un ordin, cu o ierarhie în armonie, prin crearea unei puteri științifice deasupra puterii politice, care să aibă un vot deliberativ și consultativ în problemele vitale și să devină regulatorul suprem în stat. Decriptând mesajul evoluțiilor geopolitice ale zilelor noastre se cuvine a ne întreba dacă actualii lideri ai lumii post-umane manifestă respect, răbdare și înțelepciune atunci când prin politicile adoptate se joacă cu soarta popoarelor ca niște adevărați zei, fără să le pese de catastrofele, dramele, distrugerile materiale și spirituale care se abat nemiloase asupra viitorului umanității. De aceea cred că este important ca popoarele să se trezească în conștiință și să-si exprime cu curaj poziția, să se opună politicilor promovate la nivel global de către lideri mânați de propriile orgolii, ignoranță și dispreț față de aspirațiile popoarelor la pace, prosperitate, respect reciproc, tradiții și credințele străbune, pentru a întârzia ora fatală către care se îndreaptă umanitatea, prelungind viața într-o eră a noilor tehnologii și IA care vor modela omenirea în toate aspectele ei și modelul de guvernanță planetară.

Deja am intrat în era războaielor asimetrice, hibride, în care noile tehnologii și IA au transformat strategiile prin introducerea pe front a dronelor cu IA cu rază lungă de acțiune, înlocuind treptat rachetele și sistemele de apărare antiaeriană, roboți luptători, echipamente de luptă autonome cu IA.

O nouă lume a războaielor tehnologice se deschide în fața ochilor, filmele de anticipație SF au devenit realitate tangibilă, care modifică strategiile de purtare a războaielor, dând de lucru planificatorilor militari. Dar, surpriză ! Viitorul deceniu se anunță ca unul al confruntărilor silențioase sau spectaculoase pentru cucerirea și militarizarea spațiului extraterestru, a mărilor și oceanelor prin exploatarea resurselor de minerale și minereuri critice pe care se bazează dezvoltarea și avansarea în putere și autonomie a noilor tehnologii și IA, militarizării acestor zone și nu în ultimul rând exploatarea resurselor de hrană și energie pe care ni le oferă cu generozitate mările și oceanele planetare. Unii oameni de știință studiază cu multă atenție viziunea lui Jules Verne privind crearea de orașe subacvatice, știind că viața a apărut din spuma mării după care s-a extins și la nivel terestru. Marile puteri ale planetei, SUA și China, alături de o serie de state emergente, vor trece la un alt nivel al competiției pentru a instaura propria viziune asupra Noii Ordini Multipolare, care gravitează între Occidentul Colectiv și Sudul Global, prin declanșarea unui nou tip de Război Rece global pentru controlul economic și strategic al strâmtorilor care asigură tranzitul comerțului maritim mondial: Strâmtoarea Ormuz, Bab El Mandeb, Mallaca, Taiwan, canalele Panama și Suez, strâmtorile Bosfor și Dardanele, Bering și altele și pentru a le transforma în adevărate citadele de luptă avansată. Tot în această bătălie se înscrie și competiția dintre SUA și China pentru exploatarea comercială a fundului mărilor și oceanelor și pentru militarizarea spațiul subacvatic, existând riscuri majore pentru accidente ecologice cu consecințe dramatice pentru viitorul omenirii. Pe un alt plan, asistăm la debalansări ale echilibrului monetar, financiar și comercial, prin lansarea unei ample mișcări globale de dedolarizare a comerțului internațional care a stârnit furia și disperarea actualei administrații Trump care digeră greu căderea hegemoniei americane și imposibilitatea folosirii dolarului ca armă de presiune și control a tranzacțiilor comerciale, ceea ce limitează impunerea de sancțiuni unilaterale, blocarea sau însușirea activelor bancare ale țărilor considerate că nu se supun intereselor „de securitate națională” și capriciilor liderilor americani învățați să hotărască soarta și destinele popoarelor lumii.

Dar să ne oprim pentru moment asupra noului conflict SUA-China privind explorarea și exploatarea comercială a fundurilor oceanelor, confruntare care a stârnit reacții și poziții la nivelul instituțiilor cu vocație universală: ONU, OMC, organizațiilor internaționale de protejare a mediului marin și a unor oameni de știință cu expertiză și notorietate.

Războiul strâmtorilor: blocare și armonizarea rutelor maritime de transport.

Sistemul global de comerț și transport este zguduit de tensiuni fără precedent în punctele maritime critice, unde dreptul internațional este folosit ca armă strategică.

Războiul SUA-Israel contra Iran și criza strâmtorii Ormuz a creat o geopolitică a folosirii ca arma a strâmtorilor cu implicații covârșitoare asupra modului de evoluție a economiei mondiale. În strategia Iranului, făcută public inclusiv pe parcursul negocierilor cu SUA și evoluției din Orientul Mijlociu Extins, blocarea traficului comercial și petrolier în strâmtoarea Ormuz a fost apogeul confruntării militare, ceea ce a determinat o perturbare a transportului a 20% din petrolul global și crearea unei coaliții militare europene și internaționale pentru deblocarea strâmtorii. Iranul și Omanul au aplicat taxe proprii de trecere pentru navele aparținând statelor prietene și nu celor care s-au alăturat SUA și Israelului.

În ciuda încercărilor americano-israeliene de bombardare a instalațiilor petroliere și a infrastructurii critice din porturile iraniene și desfășurării unei adevărate armade de port-avioane, distrugătoare și aeronave de luptă pentru a forța deschiderea strâmtorii, aceasta a rămas blocată atât de forțele iraniene, cât și de navele militare americane desfășurate în zonă. În paralel, Iranul a lovit puternic cele 17 baze militare americane din Golf cu infrastructuri militare de ultimă generație (radare, sisteme de comunicații, aeronave, sisteme de apărare aeriană Thaad și Patriot etc.), dar și infrastructuri civile critice din EAU, Kuweit, Qatar, Arabia Saudită, Oman, Iordania, afectând serios încrederea investitorilor străini în economiile acestor state și a firmelor de turism care contribuiau în mare măsură la PIB-ul lor.

De asemenea, riposta militară iraniană în direcția Israelului a produs prejudicii de imagine invincibilității sistemelor de apărare aeriană super-sofisticate și extrem de scumpe, dar și omnipotenței Mossadului și forțelor militare (IDF) care au fost surprinse de anvergura tehnologică a rachetelor cu rază lungă și medie de acțiune, dronelor cu IA și rachetelor hipersonice care au făcut ravagii în punctele nevralgice ale sistemului de apărare și în porturile și aeroporturile israeliene, generând panică și teroare în rândul populației care s-a văzut nevoită să părăsească în număr mare teritoriul.

Pierderile suferite de partea americană și confirmate de Pentagon (dar mult subevaluate) au fost impresionante, în primele săptămâni depășind 25 de miliarde de dolari, ca în finalul confruntării și semnării armistițiului să depășească o sută de miliarde de dolari, determinându-l pe șeful Pentagonului să suplimenteze bugetul cu 200 de miliarde de dolari, însă Congresul SUA a cerut explicații și a condamnat administrația Trump că a declanșat acest război fără consultarea și aprobarea legislativului.

Pe parcursul războiului, au fost lovite de către Iran peste 228 structuri militare din interiorul bazelor americane din Qatar, Kuweit, Bahrein, EAU, Iordania, Arabia Saudită prin lansarea de baraje cu rachete balistice și drone cu rază medie și lungă de acțiune. Costurile estimate pentru reconstrucția hangarelor, depozitelor de combustibil, cazărmi, s-ar cifra la peste cinci miliarde de dolari. Au fost distruse terminale vitale pentru comunicațiile prin satelit (SATCOM) la cartierul general al comandamentului flotei a V-a din Bahrein și sisteme avansate defensive evaluate la peste 15 miliarde de dolari, unele baze devenind total neoperante.

Valoarea echipamentelor militare avariate sau distruse din zona aviației și dronelor americane se cifrează la peste cinci miliarde de dolari: 11 drone MQ-9 Raptor distruse (peste 40 milioane de dolari), 3 aeronave F-15 E, Strike Eagle 9 distruse în Kuweit în valoare de peste 400 milioane de dolari, 1 Avion de realimentare KC-135 Strato Tanker, prăbușit în Irak (95 milioane de dolari), 1 aparat de comunicații AWAKS distrus în baza Bin Sultan din Arabia Saudită etc. Rapoartele Congresului american indică un total de 42 aeronave de luptă de ultimă generație distruse, sisteme de radar globale AN/TPY-2 AN/FPS-132 distruse, ceea ce a afectat serios capacitatea de detecție generală în regiune a SUA.

Pierderi umane americane înregistrate oficial de Pentagon: 15 militari uciși și 543 grav răniți, însă cifrele reale sunt de ordinul sutelor de militari uciși și mii de răniți triați în spitalele militare americane din Germania și transportați cu discreție noaptea spre SUA.

Pierderile aliaților SUA, de asemenea subevaluate, privind militarii uciși și răniți în Israel ca urmare a bombardamentelor coordonate între Gardienii Revoluției din Iran și forțele Hezbollah din Liban, rebelii houthi din Yemen și milițiile pro-iraniene din Irak, au fost de 32 de militari, 1 contractor și 28 de civili, peste 9.100 de răniți, iar din EAU, Kuweit, Arabia Saudită 20 de militari și civili uciși și sute de răniți.

Pierderile din Iran au fost evaluate la 3600 de morți (1200 de militari și 1700 de civili, din care peste 500 de copiii), inclusiv de la nivelul de vârf al armatei și conducerii politice din Iran, liderul suprem religios Ali Khamenei, membrii familiei sale, iar succesorul său, Mojthaba Khamenei, a fost grav rănit. Din rândul Hezbollah și milițiilor pro-iraniene din Irak au fost uciși circa o mie.

Pierderile navale iraniene au fost de 155 nave maritime și ambarcațiuni ușoare militare.

Blocada strâmtorii Ormuz a aruncat Iranul în criză energetică, iar prețul petrolului a depășit în unele zile o sută de dolari pe baril, iar UE a raportat pierderi de 25 de miliarde de euro din cauza perturbării lanțurilor de aprovizionare.

Deși la 14 iunie 2026 SUA și Iranul au semnat un acord provizoriu de încetare a focului, mii de operatori comerciali estimează că redeschiderea totală a strâmtorii Ormuz va dura câteva săptămâni pentru a se putea realiza deminarea și securizarea zonei.

Conținutul memorandumului de înțelegere dintre SUA-Iran semnat electronic de președintele Donald Trump, vice-președintele J.D. Vance și președintele Parlamentului iranian, Mohammad Ghalibat la 14 iunie 2026 (de aniversarea a 80 ani a președintelui american)

Memorandumul va fi ratificat în prezența președintelui Trump la 19 iunie la Lausane (Elveția) și prevede pentru moment oprirea ostilităților militare și stabilirea unei foi de parcurs de 60 de zile pentru negocierea unui tratat de pace definitiv. Deși nu s-au făcut publice elementele memorandumului față de aliații și partenerii SUA la summit-ul de la Evian, totuși președintele american a ținut să precizeze că este „un *deal* grozav” și că în zilele următoare vor fi prezentate detalii. Redăm mai jos câteva elemente din conținutul memorandumului, ajunse la presă prin intermediul unor „surse” apropiate de administrația americană:

1. Încetarea ostilităților, măsuri de securitate și ridicarea blocadei americane navale asupra porturilor iraniene, iar Iranul se angajează să deblocheze Strâmtoarea Ormuz în 30 de zile, asigurând libertatea de navigație fără perceperea unei taxe;

2. Deblocarea activelor iraniene blocate în bănci internaționale, suspendarea temporară a sancțiunilor asupra vânzării de petrol, produse chimice și derivate ale Iranului și dreptul de a folosi veniturile rezultate din aceste exporturi. Washingthonul a acceptat și eliberarea a 25 miliarde de dolari din activele blocate, transferurile urmând să se facă numerar, prin linii de credit și mecanisme de cooperare regională;

3. Reconstrucția Iranului se va realiza de către SUA, în colaborare cu aliații săi regionali și internaționali, printr-un plan masiv de reconstrucție și dezvoltare economică de 300 miliarde de dolari;

4. Foaia de parcurs pentru acordul de pace se va întinde pe 60 de zile de negocieri pentru rezolvarea problemelor strategice de fond și anume: anularea definitivă a sancțiunilor, dar și ridicarea rezoluțiilor punitive ale Consiliului de Securitate ONU, dosarul nuclear rămânând cea mai sensibilă dispută, SUA cere garanții stricte și o soluție clară pentru gestionarea stocului actual de 400 kg uraniu îmbogățit la nivel critic de 90% și a încă 900 kg de uraniu îmbogățit la nivel mediu.

Reacții și implementare regională a acordului

Israelul, prin conducerea militară, a subliniat că forțele sale rămân pe pozițiile actuale, capturate pe parcursul conflictului, în special la granițe pentru a urmări ca Iranul să nu-și reia programul militar nuclear.

Statele G-7 și UE s-au arătat dispuse să trimită misiuni defensive independente de deminare marină pentru a accelera curățarea și securizarea Strâmtorii Ormuz, însă președintele Trump a afirmat că nu are nevoie de ajutorul lor.

A meritat această aventură militară americano-israeliană împotriva Iranului prin prisma costurilor materiale, umane, de medi, și pentru prestigiul și imaginea pe care le proiectează SUA într-o lume multipolară care se construiește sub ochii noștri ?

NU, din perspectiva analiștilor geopolitici și militari, dar și din perspectiva liderilor lumii și organizațiilor internaționale: ONU, FMI, Banca Mondială, OMS și altele, fiind evaluat ca un eșec strategic major pentru SUA-Israel, costurile umane, materiale și de prestigiu depășind cu mult orice câștig tactic temporar. Deși infrastructura militară și conducerea de vârf militară și politică a Iranului au fost grav afectate prin asasinarea liderului religios suprem, Ayatolahul Ali Khamenei, în primele ore ale declanșării războiului, aceasta nu a făcut regimul de la Teheran să capituleze, ci a demonstrat întregii lumi rezistența

(continuare în pag. 17)

(urmare din pagina 16)

epică a poporului iranian și a scos în evidență vulnerabilitățile tehnologiilor militare occidentale, zdruncinând mitul invincibilității și atotputernicia armatelor americano-israeliene. Costurile materiale și economice americano-israeliene și ale țărilor din Orientul Mijlociu Extins au dus la un dezechilibru asimetric, la distrugerea celor 17 baze americane din zonă, pierderea fiind alimentată și de politica tarifară impusă abuziv de administrația Trump, indisponibilizarea navelor MQ-9 de ultima generație și a aeronavelor de luptă avansate au afectat serios credibilitatea garanțiilor de securitate oferite de SUA pentru situații de conflict cu Iranul în schimbul instituirii sistemului de plăți în dolari a tranzacțiilor cu hidrocarburi. De asemenea, războiul a scos în evidență vulnerabilitatea sistemelor de apărare aeriană americane și israeliene vândute țărilor din Golf în fata tirurilor cu drone și rachete balistice și de croazieră iraniene, ieftine, care au epuizat stocurile de interceptoare Patriot, Thaad, Arrow ale SUA și Israel în valoare de miliarde de dolari.

Folosirea strâmtorii Ormuz ca armă pentru negocieri de către Iran și blocarea sa pentru câteva săptămâni a dus la explozia prețului petrolului, care în unele zile a depășit o sută de dolari pe baril, alimentând inflația la nivel global, a încetinit creșterea economică și a perturbat lanțurile de aprovizionare cu petrol, derivate și produse chimice (îngrășăminte), generând îngrijorări și blocaje economice îndeosebi în zona Asia-Indo-Pacific, dependentă exclusiv de livrările din Orientul Mijlociu. În acest context, UE a semnalat pierderi economico-comerciale estimate la peste 25 miliarde de euro și o reactivare a sentimentelor anti-americane și anti-semite prin luări de poziție diplomatice și a liderilor, acuzând SUA că riscă să arunce întreaga lume într-un nou război mondial de dragul intereselor israeliene.

Aliații americani din zona Asia-Indo-Pacific, cât și din Orientul Mijlociu Extins, au realizat că este momentul să se gândească la realizarea de noi alianțe regionale, tratatele și garanțiile de securitate americane ne mai fiind viabile.

Costurile umane pentru SUA și Israel au fost considerate inacceptabile și au creat o presiune politică internă uriașă asupra administrației Trum și respectiv guvernului Nethanyahu, care va modifica structura de putere în ambele state și reconsiderarea relațiilor bilaterale, politice, diplomatice și parteneriatele din domeniile apărării și intelligence (recentul scandal de spionarea membrilor de vârf ai administrației americane și negociatorii șefi prin interceptarea convorbirilor ambientale și telefonice criptate de către Mossad, operațiuni depistate de contraspionajul militar american).

Prestigiul militar și geopolitic de care se bucurau SUA și Israel a fost puternic zdruncinat de faptul că Iranul a reușit să penetreze apărările aeriene americane din Golf și din Israel cu precizie chirurgicală, ceea ce a determinat statele din regiune să realizeze că umbrela de securitate americano-israeliană promisă este ciuruită.

Eșecul obiectivului principal care a constituit pretextul declanșării acestui război împotriva Iranului și anume neutralizarea și distrugerea totală a programului nuclear civil și militar s-a dezvăluit în conținutul memorandumului semnat de președintele Trump la Versailles (18 iunie 2026) în prezența președintelui Emanuel Macron, care evidențiază că Teheranul a ieșit din război cu un stoc de 400 kg de uraniu îmbogățit la 90% (nivel militar) și cu 900 kg uraniu îmbogățit la nivel mediu, iar producția de drone și arsenal balistic nu a fost interzisă, așa cum se prevedea inițial.

Un eșec îl constituie și condițiile economice convenite pentru deschiderea strâmtorii Ormuz de către Iran, care a anunțat că deminarea și securizarea traficului prin strâmtoare ar putea dura și 30 de zile, în ciuda declarațiilor președintelui Trump că după semnarea memorandumului strâmtoarea se deschide și „petrolul va curge în valuri, deci să fie deschise vanele petrolierelor". În realitate, strategii de la Casa Albă au în vedere să impună un „permis VIP" de trecere accelerată prin strâmtoare cu plată pentru însoțirea navelor de către marina militară americană din zonă.

Eșecul diplomatic determinat de ignorarea apelurilor repetate din partea ONU și atacurile masive care au provocat victime colaterale în Iran, inclusiv bombardarea unor școli și uciderea a peste 200 de copii și profesori și alte ținte civile, au dus în mod inevitabil la o pierdere a autorității morale a SUA și Israelului la nivelul comunității internaționale, lăsând spațiu de manevră pentru extinderea influenței diplomatice și de mediere a păcii în regiune.

Analiza celor două fronturi: politic în SUA și militar (Israel-Hezbollah) oferă imaginea completă a modului în care Orientul Mijlociu Extins se reconfigurează radical în această vară, astfel că în SUA războiul a declanșat o undă de șoc, redesenând prioritățile administrației republicane în pragul alegerilor de midi-mandat, iar în Israel se prefigurează o schimbare a guvernului Nethanyahu prin alegerile ce vor avea loc și o nouă orientare politică care să promoveze cooperarea cu țările arabe (în domeniile tehnologiilor de vârf, IA, desalinizării apei de mare, agriculturii),inclusiv cu Iranul, renunțându-se la proiectul „mesianic" de creare a Marelui Israel.

Așadar, cum SUA devin o putere axată pe zona Americii de Sud și Pacificului de Nord, China se transformă în garantul economic, politic și diplomatic al Eurasiei și Orientului Mijlociu Extins, iar Rusia, brațul militar regional într-o lume multipolară guvernată de tratate de tip „Realpolitik".

Odată cărțile împărțite între triumvirat, UE trece din poziția de actor global la cea de solicitant economic, rămânând dependentă de rutele maritime și energia din Golf și de accesul la mineralele critice necesare noilor tehnologii și IA provenite din China.

Locul și poziția României

Poziția României în fața acestui peisaj geopolitic fragmentat dispune de un atu diplomatic major, care merită reactivat valorificând o moștenire istorică unică de relații bune și de neutralitate constructivă în Orientul Mijlociu Extins, devenind un mediator respectat și un nod economic strategic și de reafirmare a *soft power* cultural și educațional prin pregătirea universitară a generațiilor de tineri, deveniți lideri în țările din zonă.

De asemenea, trebuie regândite și recalibrate relațiile cu China și țările din Eurasia pentru ca portul Constanța să fie integrat în proiectul de modernizare și eficientizare comercială a Noului Drum al Mătăsii.

Dar pentru realizarea acestor obiective este nevoie de o reformă profundă a tuturor instituțiilor implicate în gestionarea relațiilor externe, inclusiv SIE, prin angajarea de profesioniști și depolitizarea politicilor sectoriale, pentru ca România să devină un stat puternic orientat spre viitor, dar cu o *soft power* centrată pe valorile naționale, tradiții și coexistentă pașnică, educația fiind o componentă importantă pentru stimularea creativității și dinamismului noii generații.

Cred cu tărie că nu trebuie să ratăm această șansă a destinului și oportunitățile deschise de Nouă Ordine Mondială multipolară. Ne vom apleca în continuare și la modul în care se derulează alte războaie tăcute, în alte strâmtori și războiul monedelor care confruntă SUA și China.

Strâmtorile: miza geopolitica, geoeconomică și geostrategică

Se anunță un potențial conflict „epic" ?

Războiul strâmtorilor prin blocarea traficului maritim și exploatarea minieră subacvatică a fundului oceanelor vor reprezenta o nouă formă a confruntării competiționale economice și militare dintre marile puteri. Am văzut cum strâmtoarea Ormuz a fost folosită de Iran ca armă geopolitică, geoeconomică și geostrategică în războiul cu SUA și Israel, evidențiind pe de o parte vulnerabilitățile dreptului internațional maritim și pe de altă parte metoda de forțare a negocierilor de pe o poziție avansată. Dubla blocare a strâmtorii de către Iran, urmată de blocada navala militară americană a porturilor iraniene, a produs o undă de șoc pe piețele mondiale de hidrocarburi, prețul petrolului cunoscând fluctuații greu de anticipat, declanșând perturbări serioase a lanțurilor de aprovizionare, inflație și dezechilibre economiei mondiale aflată în pragul recesiunii.

În timpul conflictului, pe măsură ce evoluțiile militare luau amploare, Yemenul, prin gruparea pro-iraniană houthi, a amenințat SUA și Israel că va închide total strâmtoarea Bab el Mandeb și va declanșa operațiuni de piraterie maritimă asupra navelor comerciale și atacuri directe contra Israelului. Strâmtoarea leagă Marea Roșie de Golful Aden și reprezintă un punct esențial pentru transportul de petrol și mărfuri între Europa, Asia, Africa. Astfel și strâmtoarea Bab el Mandeb a devenit o armă geopolitica majoră în mâna Iranului și un front secundar esențial, punând presiune pe comunitatea internațională și un atu în mâna Gardienilor Revoluției Islamice pentru a obține deblocarea porturilor iraniene de către marina militară americană. În anumite momente ale derulării războiului s-a folosit Yemenul în coordonare cu Hezbollah pentru a lansa atacuri devastatoare asupra țintelor civile și militare israeliene folosind drone cu rază lungă de acțiune, rachete balistice și hipersonice, producând serioase pagube materiale, victime din rândul civililor și militarilor, dar și pentru saturarea sistemelor de apărare antiaeriană extrem de scumpe și considerate scuturi invincibile în lupta antiaeriană.

Ce s-ar fi întâmplat dacă strâmtoarea Bab el Mandeb ar fi fost complet închisă ?

Consecințele geoeconomice ar fi generat un șoc sistemic fără precedent asupra economiei mondiale, iar redirecționarea fluxurilor de export de petrol de către Arabia Saudită prin conductă terestră Est-Vest către portul Yanbu de la Marea Roșie, prin care se asigură 70% din exporturile către Asia s-ar fi blocat prin bombardamentele cu drone și rachete iraniene, afectând cu 25% aprovizionarea cu petrol și gaze naturale la nivel mondial. În aceste condiții, prețul petrolului ar fi depășit 115-150 dolari pe baril cu consecințele cunoscute.

În concluzie, folosirea strâmtorilor Ormuz și Bab el Mandeb ar fi presupus redirecționarea flotei maritime comerciale (prin care se asigura 12% din comerțul global și 30% din traficul de containere) dependente de axa Marea Roșie – Canalul de Suez, obligând marile companii de transport Maerks sau CMACGM să ocolească pe la Capul Bunei Speranțe. Această deviere de la traseul tradițional presupune un plus de 4000-6000 de mile marine și întârzieri de 10-20 zile pentru livrări, creșterea costurilor transportului de marfă și a costurilor primelor de asigurare de război cu 100%.

În paralel, s-ar putea declanșa o criză alimentară majoră deoarece prin strâmtori circulă cantități uriașe de grâu, uleiuri alimentare, îngrășăminte (uree), tăind astfel accesul la importuri esențiale pentru economiile țărilor din Africa.

Strâmtoarea Malacca și efectul de domino

Evoluțiile geopolitice și geoeconomice din Orientul Mijlociu Extins au determinat statele din Asia de Sud-Est (Indonezia și Malaezia) să analizeze posibilitatea introducerii pe această rută a unei taxe de pasaj, ținând seama că prin această strâmtoare tranzitează 22% din comerțul mondial, ori o blocare a strâmtorii după modelul iranian ar contribui la o reconfigurare a alianțelor economice, comerciale și militare din zonă și o eventuală diminuare a influenței și controlului american și chinez în acest areal geografic.

Pe un alt plan, infrastructura digitală subacvatică a devenit o țintă strategică în războiul asimetric, Iranul amenințând în timpul războiului cu SUA și Israel atacarea cablurilor subacvatice care asigură 90% din traficul de date între Europa și Asia, cabluri care trec prin coridorul Mării Roșii.

Cursa pentru mineralele critice și războiul tăcut pentru exploatare minieră a fundului oceanelor

În ultima perioadă, confruntarea directă, transformată într-un adevărat Război Rece, dintre SUA și China în contextul tranziției energetice și securizării aprovizionării cu minerale critice necesare și industriei militare, a adus în atenție nevoia exploatării rezervelor de cobalt, nichel, mangan, existente cu generozitate în adâncurile mărilor și oceanelor planetare.

Astfel:

- SUA a declarat mineritul subacvatic prioritate pentru securitatea națională, lansând Project Vault de 12 miliarde de dolari pentru a rupe monopolul chinez asupra pământurilor rare și mineralelor critice;

- China a semnat parteneriate strategice în Pacific cu Insulele Cook și deține mai multe licențe de exploatare eliberate de ISA (Autoritatea Internațională pentru Exploatarea Fundurilor Marine), aflată sub egida ONU, reușind astfel să controleze lanțul de aprovizionare global și hărțile submarine necesare orientării navigației submarinelor chineze. ISA acționează ferm pentru protejarea patrimoniului subacvatic contra exploatărilor unilaterale ce pot afecta ecosistemul marin;

- Japonia a reușit performanța de a extrage nămol cu pământuri rare de la 5700 m adâncime și colaborează cu SUA pentru securizarea autonomiei în industria semiconductorilor.

De ce se conturează un conflict deschis subacvatic între SUA și China ?

SUA și China au declanșat un adevărat război subacvatic din cauza strategiei agresive a Washingthonului de a sparge monopolul chinez asupra metalelor critice în zona de fractură Clarion-Clipperton, o câmpie abisală aflată la 5000 m adâncime, conflict generat de emiterea recentă a unui Ordin Executiv de către președintele Trump, care ocolind regulile ONU a autorizat companii americane să înceapă mineritul comercial în apele internaționale din această zonă. De reținut că SUA nu a ratificat niciodată Convenția ONU privind dreptul mării, acționând unilateral, existând deci riscul unor catastrofe ecologice.

China operează strict în interiorul ONU, obținând cele mai multe licențe de exploatare a zonei eliberate de ISA, folosind tratatele internaționale și arma diplomatică pentru izolarea SUA pe scena mondială. Zona menționată nu este numai o miză economică, ci și o componentă militară de securitate națională ascunsă. Hărțile subacvatice realizate de China conțin date oceanografice ultrasecrete privind topografia fundului oceanului, salinitatea, curenții termici, extrem de valoroase pentru navigația nedetectată a submarinelor nucleare chineze în apropierea bazei navale americane de la Pear.

De asemenea, CHINA testează roboți care să reziste la presiuni extreme de 4000-6000 m adâncime și drone subacvatice autonome.

Bătălia pentru statele insulare din Pacific, Insulele Cook și Nauru, este o altă miză a confruntării sino-americane, de aceea s-a declanșat o adevărată competiție pentru realizarea de parteneriate strategice și de investiții în dezvoltare durabilă și infrastructura critică cu dublă utilizare.

CONCLUZIA acestui material este, sper clară și anume că războaiele viitoare își vor extinde aria confruntărilor dintre SUA și China în zona strâmtorilor și canalelor navigabile prin care se asigură transportul energiei și containerelor de mărfuri, dar și în mediul subacvatic care alături de cel terestru, extraterestru și cibernetic devine o nouă provocare pentru strategii și planificatorii geopolitici, geoeconomici și geostrategici.

În acesta confruntare a titanilor, UE pare a fi un spectator care plătește un bilet de participare tot mai scump pentru a obține un loc, chiar și periferic față de scena globală, fiind depășită de țările emergente care se orientează tot mai grăbit pentru a adera la BRICS și alte alianțe, chiar și de conjunctură, în diverse zone ale planetei.

Drept urmare, cred că este momentul ca România să-și definească clar strategia față de UE și NATO, diversificându-și parteneriatele economico-comerciale pentru a putea să supraviețuiască provocărilor și crizelor suprapuse care vor zgudui din temelii actuala Ordine Mondială.

Trenul de Parma întârzie nedefinit

Alexandru CAZACU

S-a discutat de-a lungul timpului despre intervalul de oportunitate ce determină un regizor să ia în considerare ecranizarea unei opere literare. Traspunerea cinematografică a ideilor vehiculate într-un text, pentru a ilustra punctul de vedere propriu asupra unui fenomen socio-politic trăit *sur-vif* de cineast,

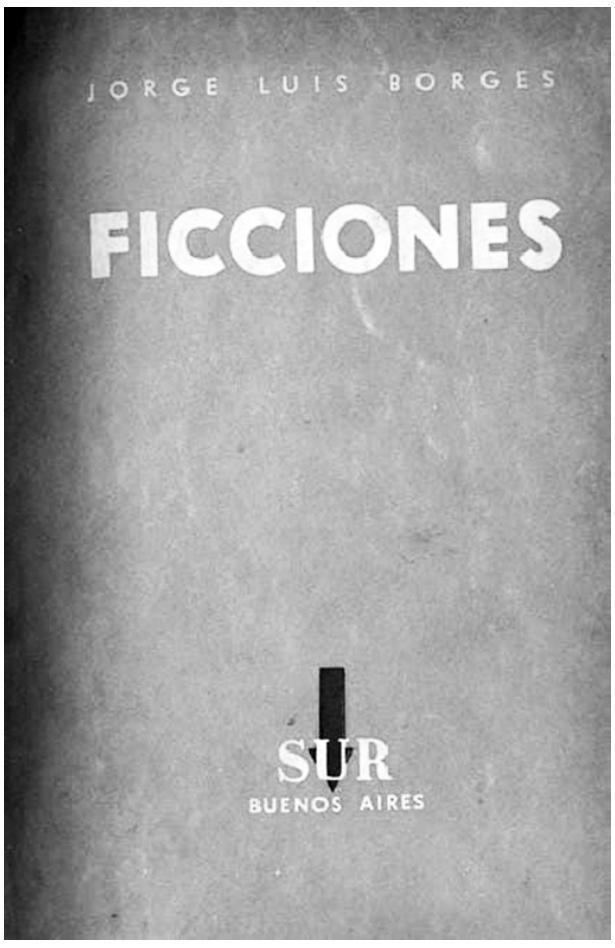
constituie o mizã și o formă de autoevaluare a tuturor celor implicați: spectatori, cititori și mediul social prezent. Cu importante consecințe viitoare.

Filmul *La strategia del ragno* (*Strategia păianjenului*) din anul 1970 realizat de Bernardo Bertolucci (1941-2018), inițial pentru televiziunea italiană RAI, a propus la momentul lansării sale în primul rând o ieșire din zona de comfort cimentată a unei lumi ce nu avea curajul unei retrospecțiii asupra evenimentelor din trecutul foarte apropiat. Dar și o privire către ramificațiile secunde și complexe ale gesturilor considerate istorice. Pentru acest demers, cineastul, o figură de prim-plan a cinematografiei europene, a apelat la o scurtă povestire a scriitorului argentinian, aflat azi în panteonul literaturii universale, Jorge Luis Borges (1899-1986), intitulată *Tema del traidor y del héroe* (*Tema trădătorului și eroului*) apărută în culegerea Ficțiuni din 1944.

Jorge Luis Borges, poliglot, având o vastă cultură a încercat în toate scrierile sale căutarea sensului existențial al omului aflat la intersecția lumilor fantastice și misterioase unde timpul neliniar este elementul primordial care domină și determină acțiunile fiecăruia. Scriitorul argentinian era de părere că visul și lumea vor semăna mereu, căci pentru el lumea și literatura reprezintă ambele o proiecție onirică. Iar Bertolucci afirma: „Când faci un film, viața trece printr-un filtru, iar ceea ce rămâne pe peliculă este o condensare a acelei vieți”. Ambele convingeri se întrepătrund în această peliculă considerată de mulți drept un *hidden gem.* Opera lui Bertolucci își are originea în pasiunea sa pentru Nouvelle Vague și cinematografia de autor europeană a anilor 1960 a lui Pier Paolo Pasolini, căruia i-a fost asistent și universul lui Jean-Luc Godard, pe care îl vedea ca pe un mentor. Mulți critici au considerat acest film drept un adio spus neorealismului italian ce ajunsese la o stagnare, permițând regizorului să avanseze către un cinema de conținut mai aproape de mijloacele sale de expresie artistică. Acțiunea povestirii este mutată din Irlanda secolului XIX în ținutul peninsular din Emilia Romagna la sfârșitul anilor șaizeci ai secolului XX. Se păstrează, în virtutea demonstrație dorite de regizor, traducerea cinematografică a componentei literare, filmul fiind structurat în jurul a două figuri iconografice, *oglinda* și *labirintul*, care au reprezentat dintotdeauna osatura operei lui Borges.

Protagonistul, Athos Magnani (Giulio Brogi subtil determinat și stăpân pe partitura sa), călătorește în Tara – un oraș fantomatic – la invitația fostei iubite a tatălui său, Draifa (interpretată de o adevărată legendă al cinematografiei italiene, Alida Valli, într-un rol în care îmbină misterul și eleganța cu o discretă seducție). Ajuns acolo, Athos își dă seama că orașul a devenit un altar în memoria tatălui său, numit tot Athos Magnani (interpretat în *flash-back-uri* tot de Giulio Brogi), căruia îi seamănă fizic și care a fost ucis de fasciști cu treizeci de ani mai devreme. Există o stradă, o piață, o casă de cultură care poartă numele tatălui-erou, fiind prezent inclusiv un bust al acestuia. Dar adevărul este mai complex. După unele investigații, Athos află despre un atac eșuat asupra lui Il Duce – Benito Mussolini, care trebuia să vină la inaugurarea teatrului local, plănuit de tatăl său. Descoperă adevărul despre moartea înscenată a acestuia, cu intenția de a deveni un martir al antifascismului. Cei trei prieteni ai părintelui său, interpretați corect de veteranul Tino Scotti, Franco Giovannelli și Pippo Campanini, îi relevă cele întâmplate într-un mod lent, aducând justificări și contextualizări atât asupra trecutului, dar mai ales asupra prezentului. Descoperind adevărul – pe care îl păstrează pentru sine – tânărul decide să abandoneze Tara, dar la gară trenul spre Parma are o întârziere nedefinită, șinele de cale ferată fiind năpădite de vegetație.

Bernardo Bertolucci onorează corect spiritul poveștii lui Borges cu o distribuție calitativă, muzică de Verdi și o cinematografie superbă realizată de Vittorio Storaro (după acest film îi va deveni colaborator permanent regizorului), inspirată de picturile lui René Magritte, Giorgio de Chirico. Demn de remarcat este genericul filmului unde apar picturile naive ale lui Antonio Ligabue cu tematica lor animalieră ce sugerează *legile junglei* care nu de puține ori devin și legi sociale. Figura labirintului este tradusă nu doar prin structura poveștii, dar și prin mișcări complexe și articulate ale camerei. În special frecventele *traveling-uri* laterale, combinate cu focalizarea profundă, servesc la crearea unui spațiu

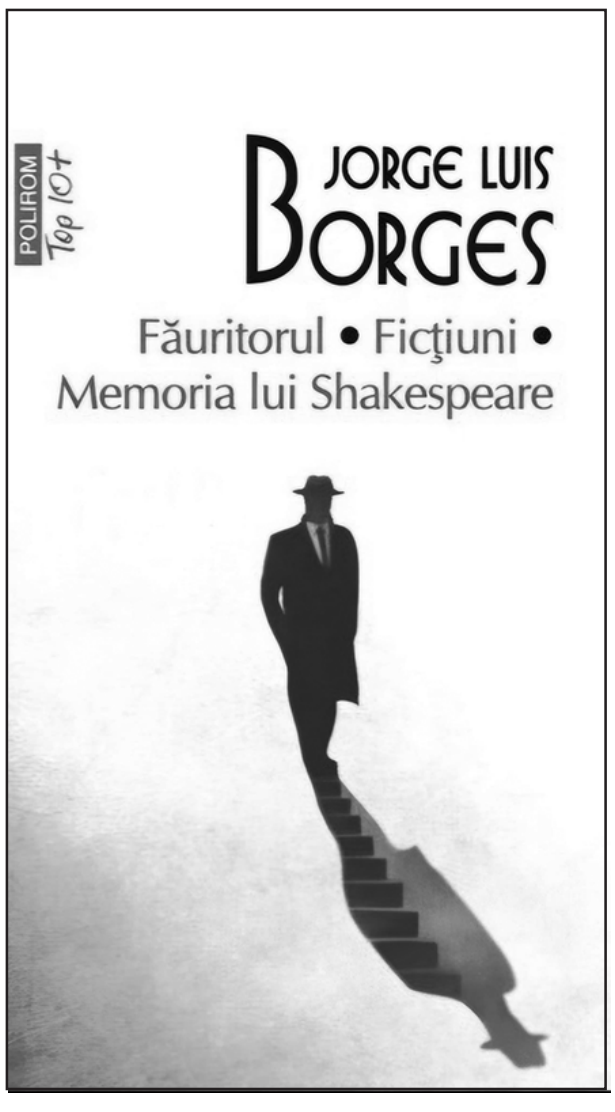
stratificat, sugerând mișcarea unei ființe care dorește să se poată elibera din strânsoarea unei capcane. Soluția cadrelor *picture in picture* aduce motive ale oglinzii: dualitatea și dedublarea (tatăl *versus* fiul) și căutarea febrilă a identității. Athos Magnani devine centrul proiecțiilor anxioase ale orașului. Toată lumea vrea ceva de la el. Draifa, își vede iubitul înviat. În apariițiile sale evanescente, cu o umbrelă de soare și o rochie albă, este forța motrice a evenimentelor și își asumă rolul de mamă surogat pentru Athos, cu puternice implicații psihologice. Camarazii tatălui său își doresc înțelegere și, eventual, o formă de absolvire secretă; dușmanii tatălui său vor ca el să fie expulzat. Tara (numele orașului este luat atât dintr-un film de J. L. Godard, dar și din cunoscuta producție hollywoodiană *Gone with the wind)* este un oraș bizar, iar Bertolucci atrage locuitorii în jurul tânărului în spirale din ce în ce mai claustrofobice, ca și cum suficientă presiune i-ar îndepărta măștile și l-ar dezvălui pe Magnani senior așa cum a fost el cu adevărat.

Basculare lentă, aproape insesizabilă a filmului dinspre realism spre suprarealism creează o atmosferă neliniștită și tensionată, o reprezentare vizuală a confuziei și incertitudinii. Bertolucci nu creează un simplu *giallo* politic, ci o profundă meditație filosofică despre modul în care comunitățile își construiesc miturile fondatoare pentru a masca o realitate istorică insuportabilă. Producția și designul costumelor Mariei Paola Maino sunt, de asemenea, factori cheie în vraja pe care filmul o țese. Pustie și arsă de soare, verde, dar totuși aridă, filmată la fața locului pentru a aduce cel mai înalt grad de verosimilitate evenimentelor nerealiste, lumea pe care Maino o aduce la viață pentru Bertolucci funcționează ca un microcosmos al societății umane, un loc neospitalier de unde este greu să pleci.

Teoria distanțării teatrale (cunoscută sub numele de *Verfremdungseffek*t sau *efectul de înstrăinare*) a fost dezvoltată de dramaturgul Bertolt Brecht. Scopul principal al acestei teorii este să distrugă iluzia realității. Brecht nu dorea ca spectatorul să se identifice emoțional cu personajele, ci să rămână un observator critic, capabil să analizeze mecanismele politice și sociale din spatele acțiunii. În filmul *Strategia păianjenului*, Bertolucci folosește *distanțarea brechtiană* prin tehnici vizuale fastuoase ce permit peliculei să nu cadă niciun moment în patetic, obligând spectatorul la o luciditate permanentă. Se articulează o întrebare la care nu se dorește răspunsul. În ciuda rezolvării cu succes a detectării și a reelaborării memoriei, povestea se încheie cu un nou impas. Imaginea superbă a lui Storaro (asistat de Franco Di Giacomo) redă toate acestea cu un sentiment de detașare sublimă, iar punerea în scenă a acțiunii amintește de *L'année dernière à Marienbad* (*Anul trecut la Marienbad*, 1961) de Alain Resnais. Nu descoperirile lui Athos-fiul sunt cele care duc filmul mai departe, ci utilizarea hipnotică a luminii naturale și a sunetului, senzația aparent nesfârșită a timpului care se desface și reface, împreună cu secțiuni atent selectate din operele lui Verdi, *Rigoletto* și *Aida*. Aceste melodii contribuie la structura filmului și la modul în care spațiul psihologic dintre Athos-fiul și ceilalți se umple cu jumătăți de adevăr, incidente amintite vag și afirmații nesigure despre evenimente trecute.

Filmul lui Bertolucci și povestirea lui Borges oferă o analiză profundă a memoriei colective, a identității și a teatrului politic. Regizorul era interesat de subiect și prin prisma evenimentelor de atunci din Italia, *terorismul negru* și *terorismul roșu* aferente strategiei tensiunii (*strategia della tensione* – practică care consta în provocarea intenționată de atentate și violențe ale aderenților la partidelor de extremă dreaptă și stângă) pentru a speria populația și a o determina să ceară un regim autoritar pentru restabilirea ordinii. Dar pelicula reușește un salt dincolo de imediatul *anilor de plumb* cum a fost numită acea perioadă. Athos Magnani-fiul descoperă că istoria oficială este o minciună. Tatăl său nu a fost un martir, ci un trădător care a conspirat pentru a-și sacrifica propria viață în scopul de a crea un mit revoluționar pentru oraș. În final, tânărul devine prins în aceeași rețea de manipulare ca și tatăl său, fiind parte a aceleiași iluzii colective.

Locuitorii din Tara și până la urmă Athos Magniani fiul, aleg o armă culturală, nu o acțiune efectivă, o hegemonie ideatică care va condiționa în viitor modul cum va fi privit trecutul. Aceasta este de fapt pânza de păianjen în care este prins personajul și noi toți împreună cu el. Filmul în ce ne privește, poate fi un îndemn la o onestă analiză cerebrală fără a fi evacuată total componenta emoțională, a modului în care sintagme precum *epoca de aur*, *rezistență prin cultură, deschidere relativă* poate căpăta valențe noi. Chiar dacă mitologia poate informa istoria, nu este recomandabil să îmbrățișăm mitul ca soluție definitivă și absolutizantă. Este necesară asumarea adevărului cu toate consecințele sale pentru a avansa cu o justă seninătate. Altfel putem rămâne într-o haltă așteptând un tren care demult nu mai există.

Jubileul Constantin Brâncuşi omagiat în Germania (corespondenţă din Berlin)

Cornel PRODAN

Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la naşterea lui Constantin Brâncuşi, *Neue Nationalgalerie* din Berlin – în cooperare cu Centrul Pompidou din Paris – a prezentat prima retrospectivă din Germania a operei genialului sculptor român. Expoziţia a fost programată din martie până în august 2026, fiind pusă sub patronajul comun al preşedintelui german Franz-Walter Steinmeier, al preşedintelui Republicii Franceze, Emmanuel Macron şi al preşedintelui României, Nicuşor Dan.

Clădirea

„Noua Galerie Naţională" din Berlin a fost inaugurată în 1968, într-un local care reprezintă ultima lucrare a arhitectului germano-american Ludwig Mies van der Rohe (1886-1969). Ea se prezintă ca o structură din oţel şi sticlă, aşezată pe o terasă de granit având 105x110 metri. Caracteristica dominantă a clădirii este acoperişul său pătrat, cu o lungime de 64,8 metri pe fiecare latură. Pereţii de sticlă din jur sunt retraşi cu 7,2 metri pe toate laturile, formând sala principală. Acoperişul metalic cântărind 1260 de tone constituie o singură unitate, care se sprijină pe opt coloane de oţel marginale. Spaţiul deschis de dedesubt nu are coloane interioare, situaţie care permite o gamă largă de configuraţii expoziţionale. Arhitectura acestei clădiri este considerată nu doar o icoană a modernismului, ci şi moştenirea unui arhitect vizionar al secolului XX.

Expoziţia

Am avut marea şansă să pot vizita expoziţia jubiliară Brâncuşi împreună cu nepotul meu, Celian, în vârstă de 16 ani. Cu peste 150 de sculpturi, cu fotografii, desene, filme şi materiale de arhivă inedite de la Centrul Pompidou, precum şi din alte colecţii internaţionale private şi publice, expoziţia este cea mai cuprinzătoare prezentare din lume a operei multilaterale a lui Brâncuşi. Deşi opera lui este foarte populară în alte părţi ale lumii (în primul rând în Franţa şi în România), în Germania era cunoscută doar câtorva aleşi. În acest sens Expoziţia de la Berlin şi-a propus să-i ofere artistului recunoaşterea meritată şi în cea mai puternică ţară a continentului nostru. În cercul meu de cunoscuţi de acolo, unii dintre ei chiar cu veleităţi artistice, nimeni nu auzise vreodată de Brâncuşi ! Am făcut *lobby* în faţa lor pentru a vizita Expoziţia, primind apoi de la cei câţiva care mi-au urmat sfatul un entuziasmat *feedback*.

Pe lângă lucrările majore (am recunoscut „Muza adormită", variante ale „Domnişoarei Pogany", „Coloana fără sfârşit", „Sărutul" şi „Măiastra"), expoziţia cuprinde zeci şi zeci de exponate cu sculpturi organice, aparţinând unor cicluri tematice („Păsări în văzduh", „Ovoide", „Capete de copii" şi altele). Fiecare exponat era etichetat cu informaţiile necesare (denumire, material, an de creaţie, proprietar), dar şi cu datele tehnice ale piedestalului care sprijinea obiectul. Acest detaliu nu era întâmplător, deoarece Brâncuşi a căutat cu măiestrie interacţiunea dintre diferite materiale şi suprafeţe, reuşind să îmbine specific accesoriul sculpturii propriu-zise.

Într-un spaţiu închis special, creat în incinta expoziţiei, au fost amenajate într-o suită ondulatorie zeci de vitrine, în care a fost adunat în premieră absolută un material informativ complex. Este vorba de corespondenţele maestrului cu personalităţile artistice ale vremii, sute de fotografii, carnetele sale de notiţe zilnice, afişe ale expoziţiilor din toată lumea, lucrări şi biografii scrise despre el. Secvenţe din filmele acelor timpuri sunt derulate continuu într-un spaţiu semiobscur, inteligent adaptat scopului.

Un loc aparte în cadrul expoziţiei îl constituie reconstrucţia parţială a atelierului parizian de pe strada Impasse Ronsin, situată în cartierul Montparnasse. Spaţiul generos al Galeriei berlineze le-a permis organizatorilor o implementare impecabilă a unui asemenea obiectiv.

Portret personal

Înainte de a face vizita propriu-zisă am simţit nevoia unei revederi asupra cunoştinţelor personale despre viaţa şi activitatea acestui titan al artei universale. Ceva similar cu acţiunea de încălzire a muşchilor unui atlet înainte de participarea efectivă la concurs. La mine a fost vorba de o încălzire spirituală, necesară trăirii unui asemenea moment singular. Dar să ne reamintim cronologic !

S-a născut în 1876, în satul Hobiţa din nordul Olteniei, într-o familie de ţărani. În copilărie, folosit ca mic păstor al turmelor, a învăţat să cioplească lemnul. În 1894 a fost admis la Şcoala de Arte şi Meserii din Craiova, unde a făcut primii paşi importanţi

în dezvoltarea înclinaţiei sale de a prelucra manual diverse materiale, în special lemnul. Între primele performanţe ale uceniciei s-a numărat confecţionarea unei viori din scândurile unei lădiţe de portocale, având corzile din părul unei cozi de cal. Se spune că vioara a fost probată de lăutarul Mihalache, dovedind o bună rezonanţă acustică. Pentru a rămâne în şcoala craioveană, tânărul a trebuit să înveţe singur să scrie şi să citească.

În 1898 s-a înscris la Şcoala de Arte Frumoase din Bucureşti şi a fost admis. În 1903 a realizat bustul medicului Carol Davila, aşezat mai târziu în curtea Spitalului Militar Central, reprezentând singurul lui monument public din Capitală. Decis să cunoască evoluţia artei dincolo de graniţele ţării sale, a plecat spre Paris. După o şedere prelungită la München, în primăvara lui 1904 şi-a continuat călătoria pe jos prin pădurile Bavariei spre Elveţia. În apropiere de Basel, surprins de o ploaie torenţială, s-a îmbolnăvit de pneumonie şi a ajuns într-un spital patronat de o biserică, pentru care a sculptat un crucifix. Pentru a plăti barca necesară traversării lacului Konstanz şi-a vândut ceasul. A ajuns în Alsacia, apoi în Langres, de unde a luat trenul la Paris. În capitala Franţei a fost admis la Ecole des Beaux-Arts, în atelierul sculptorului academist Antonin Mercié. S-a detaşat de influenţa marelui August Rodin, pentru care avea un profund respect, dar al cărui stil nu se potrivea cu limbajul său artistic. În 1906 a participat la primele sale expoziţii pariziene, iar în 1913 la prima lui expoziţie americană.

La sculpturile brâncuşiene simplitatea trăsăturilor iese subtil în evidenţă, desigur pentru cei ce au ochii potriviţi să vadă mesajul său tridimensional. Însuşi artistul a declarat: „Simplitatea nu este un scop în artă, dar se ajunge la simplitate fără să vrei, apropiindu-te de sensul real al lucrurilor. Simplitatea este complexitatea desăvârşită. Şi trebuie să ne hrănim din esenţa ei pentru a-i cunoaşte valoarea".

Dintre personalităţile care s-au intersectat direct cu Brâncuşi, pentru mine rămân memorabile dezvăluirile scrise de Eugen Ionesco: „Ştiam că era arţăgos, nu prea binevoitor, cicălitor, aproape crud. Îi alunga, acoperindu-i de injurii, pe negustorii sau colecţionarii care veneau să-l vadă pentru a-i propune să-i cumpere sculpturile; îi îndepărta, ameninţându-i cu bâta şi pe admiratorii sinceri şi naivi care-l supărau. Existau, totuşi, câţiva rari privilegiaţi şi privilegiate pe care Brâncuşi, neputând trăi mereu cu totul singur, îi primea şi îi răsfăţa: aceştia s-au acestea erau invitaţi să ia parte la mesele lui, în acelaşi timp fruste şi rafinate, în alcătuirea cărora intrau un nemaipomenit iaurt pe care-l pregătea el însuşi, varză crudă acrită, castraveţi săraţi, mămăligă şi şampanie, de pildă".

Ce înseamnă Brâncuşi pentru cultura românească ? Nu cred că pot eu răspunde corespunzător la o astfel de provocare; au făcut-o cu prisosinţă alţii, mult mai dotaţi ca mine. Am dorit să vă împărtăşesc impresiile acumulate în Galeria berlineză, aureolate de mândria de a fi român.

Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu" de la Getafe-Madrid
Privilegiul de a fi poet

Victoria MILESCU

Nichita Stănescu este unul dintre cei mai cunoscuți poeți români, un neomodernist recunoscut încă din timpul vieții ca cel mai important poet după Eminescu, venind cu un suflu de aer proaspăt, revigorând limba

Juan Garcia și Victoria Milescu cu diploma și trofeul

română, stârnind admirație dar și nedumerire prin îndrăzneala ideilor, dar mai ales prin noile modalități de expresivitate ale cuvintelor, ajungând până la cea mai pură și rafinată formă a lor de existență – necuvintele. Celebru încă din timpul vieții, după moarte, a fost și mai prețuit, redescoperit, dovadă reeditările operelor sale, dar și alte activități care îi perpetuează numele: festivaluri, cenacluri, colocvii etc. Dacă în România există deja astfel de manifestări, iată că numele și poezia sa au trecut granițele țării, nu numai prin traducerile poeziei sale, ci și printr-un amplu festival de poezie făcându-se cunoscut unui public din ce în ce mai larg de cititori, poeți, artiști.

Nichita Stănescu nu a fost niciodată în Spania, dar poezia sa l-a adus aici dând numele unui Festival Internațional de Poezie ajuns anul acesta la ediția a VI-a. Un grup de români inimoși au înființat la Getafe, un orășel pitoresc din sudul Madridului, Casa Română de Cultură, condusă de o altă inimoasă româncă, Afrodita Apati, din Maramureș, de unde este de loc și poetul Vasile Muste, unul dintre fondatorii acestui festival, al cărui director este soțul româncei noastre, domnul Juan José García García, un spaniol care s-a implicat cu mult entuziasm în promovarea poeziei române relaționând-o cu poezia altor spații, în special cu spațiul hispanic. Pentru că Nichita s-a născut la 31 martie 1933, festivalul se deschide primăvara, între 23-28 martie, propunând o săptămână de poezie, de înflorire și armonie. Ca și la edițiile precedente, festivalul din acest an a cuprins un concurs de creații literare, lansări de carte, conferințe despre poezie, despre opera lui Nichita Stănescu, recitaluri bilingve, cântece și dansuri specifice țărilor invitate: Columbia (prezentă cu o delegație importantă venită de la Medellin), Peru, Chile, Republica Dominicană, Mexic etc. Firesc, au predominat poeții din Spania, cărora li s-au alăturat poeți români care locuiesc și muncesc în diverse localități din Spania, care și-au citit poeziile în limbile română și spaniolă. Unul dintre aceștia, o bună cunoștință, ce frecventa cenaclurile bucureștene, este Marin Dumitrescu, membru al Uniunii Scriitorilor din România, care l-a cunoscut bine pe autorul *Sensului iubirii*, despre care a susținut o conferință referitoare la universul poetic al ilustrului său mentor. Marin Dumitrescu s-a stabilit de mai mulți ani în Alcalá de Henares împreună cu familia. El a fost o gazdă bună, prezentând cărțile câtorva invitați, inclusiv cartea proprie, *Sunt*, ne-a facilitat dialogul cu alți poeți prin traducere, ne-a condus prin Getafe și prin Alcalá de Henares, unde am văzut casa memorială a lui Cervantes, cu poarta de fier străjuită de statuia celebrului Don Quijote de la Mancha alături de cea a scutierului său, Sancho Panza; pe cei doi i-am regăsit și în Madrid, emblematici pentru cultura spaniolă. Madridul, în turul pe care l-am făcut după o hartă primită gratuit de la un chioșc, alături de grupul poeților hispanici, oferă o mulțime de monumente dedicate întru gloria celor ce l-au făcut celebru. Învăluiți de aerul istoric al unor clădiri celebre, Muzeul Prado, Muzeul Dali, Palatul regal, trecând prin Piața Puerta de Sol, Piața Plaza Mayor, am făcut câte un popas din când în când lângă statui celebre, precum cele ale faimoșilor poeți Federico Garcia Lorca, Calderon de la Barca, cărora le-am citit poeme din cărțile noastre, un cald și inedit omagiu, momente filmate, fotografiate de poeții prezenți, ba chiar și de trecătorii care se opreau să-i vadă pe autori pe viu, gândindu-se poate că vreunul, cine știe, va avea cândva o statuie în acea piață a miracolelor.

Autorii care au venit din România au fost puțini, deși au fost destul de mulți nominalizați la premii, mențiuni, medalii în urma aprecierii lucrărilor trimise juriului festivalului. Gabriela Banu, cu care am venit din București, a fost o piesă de bază în dinamica acestei manifestări, nefiind la prima prezență și experiență. Profesoară și traducătoare de spaniolă și portugheză, una dintre traducătoarele lui Coelho, a tradus și volumul care a luat Marele Premiu,

Poezia românească lângă monumentul lui Federico Garcia Lorca

Străzi fără dioptrii, pe care l-a „așezat" în spaniolă alături de Juan José García García sub titlul *Calles sin dioptrías*. Gabriela Banu, soția criticului Aurel Goci, de asemeni și o remarcabilă prozatoare, și-a lansat într-o sală plină volumul său de proză scurtă, *Biblioteca*, o carte prezentată inițial în România, mai exact, în cadrul cenaclului „Arena literară", împreună cu revista „Spania literară", despre care a vorbit elogios Juan José García García, dar și alți autori publicați în revistă. Deși puțini, cum am mai spus, românii și-au făcut datoria: prof. univ. dr. Toma Grigorie, poet, eseist, dramaturg și redactor-șef al revistei „Autograf MJM" din Craiova, a captivat auditoriul printr-o analiză originală asupra operei nichitastănesciene, dar și prin câteva intervenții în limba spaniolă. Prof. Maria Alexandra Iliescu, venită împreună cu familia, a susținut o interesantă disertație despre vocile canonului românesc. Prof. dr. Gabriela Gîrmacea din Onești a vorbit despre cartea sa, *Regina Maria: Viața și Opera* (*Reina Maria: Vida y obra*), care a primit Premiul „Mihail Diaconescu". Poeta Emilia Dănescu și-a lansat cartea *Odihna pietrei*, doamna Corina Vlad Diaconescu a susținut un moment artistic deschizând întâlnirea de la Centro Asturiano de Madrid cu imnul Spaniei și imnul României, la pian, urmate de câteva piese muzicale românești, însoțind lansarea cărților regretatului soț, Mihail Diaconescu etc. O surpriză a fost și întâlnirea cu prof. Victoria Duțu, poetă și pictoriță, cunoscută de grupul poeților columbieni, invitată apoi la Festivalul de poezie din Panama, astfel că și acolo, ajungând prin dedicare statornică și efort propriu, să se audă numele României.

Cel mai așteptat moment a fost cel al decernării premiilor. S-a intonat imnul de stat al României, iar eu am fost invitată pe scena Casei Române de Cultură pentru a mi se înmâna Marele Premiu al Festivalului, respectiv diploma, trofeul cu tricolor de către Juan José García García, împreună cu volumul *Calles sin dioptrías*, reprezentând cea mai emblematică parte a premiului, adică traducerea cărții mele, *Străzi fără dioptrii*, în spaniolă și publicarea la editura Sial Pigmalion, carte oferită personal de domnul Basilio Rodríguez Cañada, directorul editurii, acordând gratuit 100 de exemplare autorului, asigurând că această carte va fi promovată în cele mai importante librării din Spania și din America de Sud. A fost extrem de emoționant să te afli în fața unei săli pline de poeți, reprezentanți ai ambasadelor, diverse personalități între care și Consulul Republicii Dominicane, Excelența Sa Dr. Rafael Rodríguez-Ponga (fost secretar general al Institutului „Cervantes"), dar și reprezentanți ai Primăriei din Getafe. A fost o clipă unică, magică, în care mulțumești cu recunoștință grației divine. Autorii participanți care au fost încununați cu diverse distincții au fost publicați în cele două antologii ale festivalului. În una dintre antologii sunt incluși cei cinci laureați, cu câte un grupaj de poezii și menționarea premiului: Victoria Milescu (Marele Premiu), George D. Pițeș (Premiul Antologie de Autor), Mihai Merticaru (Premiul Volum de Autor), Gabriel Alexe (Premiul Special al Juriului), Daniela Lăcrămioara Roșu (Premiul Volum de Debut). A doua antologie cuprinde, după cum spune și titlul, *Mosaico Poético/ Poeta Viajero/ Poet călător Getafe-Madrid*, un mozaic de poeți din țări diferite, cu poezii în limbi diferite, rezultat al unei selecții din poeziile trimise la acest festival, care a dovedit larga audiență a poeziei în pofida unor sceptici; poezia nu numai că supraviețuiește vicisitudinilor timpurilor, dar călătorește, înflorește și construiește străzi, autostrăzi și poduri între țări, culturi, ajutând la cunoașterea reciprocă, la o mai bună înțelegere a scopului ființării omului acum și aici. În această a doua antologie sunt poeți din România, Republica Moldova, Spania, Columbia, Serbia, Germania, Mexic, Macedonia, Peru, Republica Dominicană, Kosovo, Italia, cu poeme traduse în spaniolă sau cu poeme în limba țării de origine. La Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu" de la Getafe-Madrid 2026 s-a vorbit o limbă universală, cea a poeziei, în care toți ne-am înțeles, am recitat, am cântat și ne-am bucurat de privilegiul de a fi poeți.

Firide basarabene

Omisiuni și grave erori de informații literare

Nicolae SCURTU

În cartea[1] profesorului și cercetătorului literar Mihai Cimpoi (n. 3 septembrie 1942), așa cum s-a constatat, există numeroase erori și omisiuni, de tot felul, deși acest instrument de lucru și de orientare în literatura basarabeană a cunoscut pentru *reeditări* actualizate și a beneficiat de prefețe aparținând lui Eugen Simion.

Se impune să afirm cu precizie că profesorul Mihai Cimpoi are puține, foarte puține lecturi din literatura din Basarabia, că cele mai multe titluri de ziare, reviste, cărți și antologii nu au fost consultate nici măcar *o singură dată*, ci au fost citate după alte surse, de această dată secundare.

Indicele de nume, esențialul în astfel de lucrări, este incomplet, defectuos și eronat.

Lipsa informațiilor din *paraliteratură*, precum și a unor precizări, extrem de importante, se observă cu destulă ușurință.

Nu sunt amintite memoriile, confesiunile, interviurile, testamentele, epistolele și alte materiale din arhivele publice sau particulare.

Spre ilustrare restitui, aici, interviul lui I. Valerian luat lui Alexis Nour și celorlalți trei colaboratori, autori ai romanului *Stafiile dragostei înviază*[2].

*

UN ROMAN CU PATRU AUTORI

De vorbă cu Alexis Nour, Dr. Ygrec, Sărmanul Klopștock și Al. Bilciurescu autorii romanului „Stafiile dragostei înviază”.

Când am ajuns în fața redacției „Adevărului literar” o violentă încăierare mă făcu să mă opresc. Se auzeau pocnituri, tropăieli în podea și vociferări. Mi-am pipăit involuntar tocul armei cu rezervor de cernelă și am intrat îndrăznеț.

Lentilele de scafandru ale Doctorului Ygrec se adresau fulgurant țigaretei de foi pentru expectorat a d[omnu]lui Alexis Nour, care răspunse:

– Revoluția rusească nu a durat decât o singură clipă virtual ideală: momentul însuși al declarației de răsturnare, apoi a venit dictatura bolșevică ce durează până azi. Cauza primordială a fost numărul prea mare de cărturari la orașe. Numai la Moscova erau peste 20 licee.

Doctorul comenta principiile lui Lenin, indiferent de starea actuală. Vorbind astfel nu-și pleda decât cauza noului volum ce-l are sub tipar și care tratează pe larg această chestiune.

Mai la o parte proaspăt descălecat de la Iași, d[omnu]l G. Topârceanu se uită pe rând la cei doi beligeranți așteptând momentul evadării. Nu purta nici un geamantan în mână, deși autorul „Baladei chiriașului” era în căutarea unui adăpost, fiind numit inspector al artelor. În ochii nostalgici citeam finalul cunoscut:

Trec anii, trec lunile-n goană
Și-n zbor săptămânile trec
Rămâi sănătoasă, cucoană
Că-mi iau geamantanul și plec.

Am lăsat pe neodihnitul chiriaș în căutarea locuinții și poate și a unei fete de „arhivar” și m-am interpus între cei doi pașnici vorbitori. Din camera vecină apăru și cealaltă pereche de autori, Acum erau tuspatru și gata să mă înhațe. Pentru orice eventualitate am pus lunga masă redacțională stavilă.

Un interviu din care cititorul va pricepe ce vrea și cum poate

EU: Cu cine trebuie să încep mai întâi ? Dacă vorbim cu toții mi-i frică de neînțelegere.

TOȚI ODATĂ: Nu acordăm interviuri. Nu avem nevoie de reclamă. Romanul nostru va pleda pentru noi. Întâi opera apoi vorbele. Asta ți-o putem spune și în latinește.

Eu: Nu-i nevoe. Mai încet, că doar n-am să destăinuiesc nimănui că sunt invitat. Voi susține că am venit singur și nu solicitat prin telefon sau telegraf.

CEI PATRU: Vei altera ideile noastre și vom strica romanului care trebuie pus în afară de orice discuție. Dacă îți povestim subiectul, nu-l mai citește nimeni.

Pauză. În răstimp cei patru autori se uită unul la altul. Se pare că s-au înțeles telepatic. E chestiune de îndelungat exercițiu.

TOȚI TREI: Te rugăm să nu ți se pară ciudat. Suntem încă sub consternarea unui interviu apărut în „Dreptatea”. De-acum toate convorbirile pe care le-am dat și Ie vom mai da le declarăm nule și neavenite (către Sărmanul Klopstock, fost magistrat: d[omnu]le avocat, ia notă).

Bine înțeles, afară de interviu acordat „Vieții literare”.

Teoria incarnațiunii celor patru

EU: Cum v-a venit ideea colaborării: Simțiți vreo afinitate sufletească sau numai faptul că s-a întâmplat să vă găsiți în aceeași redacție ?

CEI PATRU: Există o afinitate între noi, care merge până la telepatia absolută. Ideea romanului ne-a venit în mod spontan. Am vrut ca fiecare autor să se încarneze într-un erou din operă. Dacă dramaturgul este nevoit să trăiască mai multe existențe în eroii săi, cu atât mai mult vom reuși noi, fiind patru temperamente deosebite. Vom putea mai ușor conduce un singur erou. Cum vezi, legea împărțirii travaliului.

EU: Așadar romanul va avea patru eroi principali ?

TOȚI ODATĂ: Mai sunt și alții. Dar acțiunea este condusă mai mult de aceștia. Fiecare autor și-a transmis ceva din vocația personală în personagiul creat. Am fost patru autori în căutarea a patru personaje. Cititorul care cunoaște pe unul din noi va putea ușor ghici pe autorul mistificat. Credem însă că nu se va descoperi nimic, pentru bunul mers al cărții.

Un moment dificil

Eu: Mi se pare că temperamentele d[umnea]v[oastră], sunt, cum să zic, cam disparate.

TOȚI ODATĂ: Extremitățile se ating. Un roman în colaborare poate să iasă mai reușit prin contribuția elementelor opuse, când acestea ajung să formeze un echilibru între antiteze.

EU: S-ar putea și contrariul.

CEI PATRU: Nu e cazul. Aici este o unire, energiile s-au împătrit. Întregul s-a înmulțit cu patru.

EU: Un răutăcios ar adăoga: există o heroglifă între numerele cardinale, care nu tresare nici la înmulțire nici la scădere.

*
**

Pauză. – Doi din autorii cu ochelari se uită la perechea fără. Parcă și-ar spune: ăsta caută să ne înfrunte. Nu vede că suntem patru. Îl iertăm, sau îl digerăm imediat ? În orice caz prudență. Să nu ne scape un cuvânt de prisos căci vrea să ne compromită. Duzina de ochi (inclusiv cele două perechi de ochelari) se ațintі cu gravitate scrutătoare asupra mea. În aer mirosea a fum de țigară și a roman de senzație. Mi s-a părut că cei cu care convorbeam își depuneau toate sforțările ca să țină cascada de râs.

O tristă coincidență

CEI PATRU: Primejdia a trecut. Erai pe punctul de a deveni amintire. Îți lăsăm ultima întrebare fără răspuns. Temeritatea d[umi]tale, te expune. Nu uita că purtăm în noi personaje pirandelliene și ne declinăm orice răspundere dacă ți se întâmplă ceva.

EU: Defectele romanului, pe seama cui se vor pune.

TOȚI PATRU: Nu există greșeli. Lucrarea noastră este o capodoperă genial, universală, perfectă. Critica va avea cuvântul. Dar declarăm de pe acum: opera e mai presus de orice critică.

EU: Nu găsiți că se face abuz de prea multă modestie în aprecieri ?

TOȚI ODATĂ: Nu admitem modestia.

UNUL DIN EI: Suntem totuși superstițioși. Lucrarea a început sub un auspiciu nefavorabil. Cei patru de azi erau Ia început numai trei bărbați (fără Alexis Nour). Locul al patrulea îl avea Igena Floru, autoarea piesei „Fără reazăm”.

Într-o zi dânsa ne invită acasă pentru consfătuire. Trebuia să fixăm normele de lucru. Când am ajuns seara, la poartă flutura aripi negre. Colega noastră murise, pe neașteptate. Am fost atât de impresionați, încât vreme de un an nu am mai pomenit de roman. Apoi l-am ales în scaunul gol pe d[omnu]l Alexis Nour.

*
**

Amintirea morții pune o clipă stavilă bunei dispoziții. Am vreme să studiez pe fiecare. Alexis Nour, privește în pământ cu masca crispată a teroristului decepționat de starea lucrurilor din noua Rusie. Doctorul Ygrec în dosul lunetelor prepară nu știu ce. Sărmanul Klopstock, mai puțin debil decât foarte bine hrănit, meditează la mahalalele Capitalei, în timp ce zoologul poet Bilciurescu, numără în gând rațele și hipopotamii dăruiți revistelor de sărbători. Într-adevăr patru prieteni nespus de potriviți.

Secret profesional

EU: Care v-a fost planul de lucru ?

TUSPATRU: Nici unul. În pielea personajului său, fiecare face ce-i place. Totuși asupra urmărilor acestui delict de literatură ne declarăm cu totul solidari. Numai astfel înțelegem o perfectă colaborare.

EU: Aș putea să aflu cine sunt cei patru eroi ?

TUSPATRU: Secret profesional: Aici e cheia întregului mister și dacă ți-o dăm aducem grave prejudicii operei.

Atât putem spune:

Cel mai tânăr și drăguț s-a identificat cu eroina. (Nu te uita la noi. Nu ghicești: toți suntem drăguți !) Este un rol delicat și autorul și-a subțiat mult volumul ca să poată încăpea.

Elementul fantastic aparține lui Alexis Nour, care în imaginația sa poetică stăpânește toate actele minunate de pe globul terestru (d[omnia]sa este și autor geografic: a tipărit de curând o hartă a Basarabiei).

Cel mai voinic dintre noi a primit prin contrast trupul celui mai debil erou, un fel de cadavru viu (a nu se confunda cu Tolstoi), deși există printre noi un slavist).

În roman există și un doctor care se ocupă cu problema întineririi și învierea morților. O să bănuiești, pe nedrept pe doctorul Ygrec. Acesta are o fată care iubește pe mortul înviat de tatăl ei.

În fine mai există un personagiu detracat, un fel de apaș al periferiei, interpretat de unul dintre noi, fost magistrat și apologist al mahalalelor. Nu te uita așa la Klopstock că-l intimidezi. Nu este el.

Greutăți învinse

EU: Din câte mi-ați spus, văd că ați avut un plan de lucru.

UNUL CU OCHELARI: Nicidecum. Asta ne-a venit așa, cum să spun, prin telepatie. Ne-am pomenit că personajele se înțeleg ca dinții în falca d[umi]tale. La început lucrul nu a fost ușor. Nimeni nu muncea. Ne-am trimis somații drastice. Sărmanul Klopstock, care este și avocatul nostru, a avut penibila însărcinare de-a face formele de rigoare. Apoi izvorul a curs ascultător în matcă și ne-am trezit cu lucrarea gata.

EU: Când va apare în librării ?

UNUL FĂRĂ OCHELARI: Cât de curând. Cu tipărirea s-a petrecut un caz nostim. Editorii au făcut mai multe zile coadă la ușa noastră. Ne era milă dar nu știam pe care să-l onorăm. Unii ne-au oferit avantaje fantastice: tipar de sute de mii de exemplare, o călătorie cu avionul în jurul lumii și altele. Toate acestea vor constitui obiectul unei alte convorbiri, deși ne-am hotărât ca aceasta să fie ultima.

Întâmplări adevărate

EU: Câte pagini are cartea ?

UNUL DIN EI: Nu importă. Vom vedea asta când va ieși de sub tipar. Cu această ocazie îți încredințăm o scenă, sub prestare de jurământ: La transcrierea romanului cele zece dactilografe au leșinat la scena culminantă. Noroc că printre noi s-a aflat un medic.

EU: Proiecte pentru viitor ?

TOȚI ODATĂ: O fabrică de romane după modelul trusturilor americane. Volumele vor fi citite cu 40 H.P. Deocamdată așteptăm romanul care va apare zilele acestea cu ilustrații extraordinare.

*
**

Pendula arhaică bătuse demult miezul nopții... Făcusem imprudența să iau din mâna doctorului Ygrec un fel de ceașcă cu cafea. Aș mai fi stat mult de vorbă dacă următorul curios fenomen nu s-ar fi produs. Fețele celor patru autori se țuguiau și se lățeau grotesc ca reflectate de oglinzi strâmbe. Lunetele de la autorii cu ochelari călăreau alternativ pe nasurile celor doi fără, așa cum probabil odinioară alergaseră ideile pentru confecționarea romanului. Mirosul de hașiș și roman foileton creștea. Dumnezeule ! Pentru ce îi văd dezarticulați. Doctorul rânjind roșu îi șoptea lui Klopstock:

– I-am făcut-o. Acesta răspunse:

– Sărmanul.

Pe dinainte defilau, în cortegiu carnavalesc, *Misterele Parisului. Contele de Monte Cristo*. Torturile nihiliștilor etc., apoi fui plimbat de Alexis Nour prin „Câmpiile mortuare ale Siberiei...”

Dar nici tovarășii mei nu rămaseră nealterați. Doctorul cunoștea taina dezmaterializării. Tus patru pluteau vertical în aer ca fantome de carton ridicate de păr de mâna lui Dumnezeu. Apoi au dispărut cu toții pe coș și poate mai pribegesc și acum prin bezna văzduhului, dacă n-or fi poposit cumva pe vârful Himalaiei.

Am coborât scările împleticind ghiuleaua de plumb a capului cu picioarele. Nedumerit căutam să-mi amintesc datele căpătate asupra romanului: Văzusem planșele cu poze, mi s-a arătat suluri de corecturi, dar nici până azi nu sunt convins dacă romanul a fost într-adevăr scris.

I. VALERIAN

---

[1] Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Ediția a 4-a reactualizată,* București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009, 352 pagini + 16 pagini cuprinzând *iconografie.*

[2] I. Valerian, *Un roman cu patru autori. De vorbă cu Alexis Nour, Dr. Ygrec, Sărmanul Klopstock și Al. Bilciurescu,* în *Viața literară*, 4, nr. 101, sâmbătă, 19 ianuarie – 2 februarie 1929, p. 1-2.

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (XXVIII)

„Să aflăm odihnă pe braţele lui Hristos cel Înviat !”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, într-un cuvânt de învățătură pe care l-ați rostit la sărbătoarea *Înălțării Domnului* ați numit perioada celor patruzeci de zile dinaintea acestei sărbători *Școala Învierii*. Vă rog să dezvoltați această idee.

Înaltpreasfințitul Părinte Ioan: La Înviere, Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-a arătat întâi femeilor mironosițe, care au alergat dis-de-dimineață la mormânt, cu miresme, să ungă trupul Domnului. Apoi S-a arătat apostolilor, apoi S-a arătat lui Toma, cum S-a arătat, după aceea, la cinci sute de frați în Galileea. Dar n-au fost doar simple arătări, ci, în această perioadă, Hristos le-a și grăit. Prin urmare, am putea spune că cele patruzeci de zile au constituit *Școala Învierii*, în care dascăl a fost Hristos Domnul. Nu a fost dascăl, nici alt profet, nici alt rabin, nici alt învățător. La această *Școală a Învierii*, a predat Evanghelia de Sus însuși Hristos Fiul lui Dumnezeu, de data aceasta înviat. Imaginați-vă cât de adânc au pătruns cuvintele rostite de Hristos, acum, după ce a înviat ! Cât de credibile au fost cuvintele ! Au fost mult mai credibile decât înainte de Înviere, chiar și pentru apostoli, nu mai vorbesc de lumea iudaică care îl considerau un învățător, un simplu rabin. Gândiți-vă, că ați fost cu toții la școală, ce înseamnă să-ți vină la catedră o somitate a culturii ? ! De data aceasta, la această școală, vine Hristos cel Înviat, care a intrat la apostoli prin ușile încuiate. A ieșit din mormânt, fără să dea la o parte piatra. Deci, revelația dumnezeirii Sale a fost cu totul deosebită în perioada aceasta de patruzeci de zile.

„Cu bucurie mare s-au întors toți la Ierusalim.”

L. C.: După patruzeci de zile, s-a petrecut Înălțarea, taina pe care Hristos le-a explicat-o ucenicilor Săi, în ajunul morții Sale, când le-a zis: „Ieșit-am de la Tatăl și am venit în lume; acum iarăși las lumea și mă întorc la Tatăl !” Vă rog să ne explicați această taină a Înălțării lui Hristos.

Ips. Ioan: Deci, după patruzeci de zile, Hristos Se arată din nou apostolilor și-i cheamă să vină pe Muntele Eleonului, cam la trei-patru km de cetatea Ierusalimului. Acolo i-a binecuvântat și *a luat drumul Cerului*. S-a întors pe cărarea Cerului, cărare pe care ne vom întoarce și eu și frățiile voastre. Este o singură cărare care urcă la Cer și fiecare dintre noi, la ziua pe care numai Dumnezeu Tatăl o știe, ne vom întoarce la poarta Cerului. Îl rugăm pe bunul Dumnezeu, ca, în viața aceasta, să ne învrednicească să putem face fapte bune și să călătorim în pace, în liniște și *să aflăm odihnă pe brațele lui Hristos cel Înviat*.

Sfântul Apostol și Evanghelist Marcu scrie și el despre Înălțare. Foarte important, deși numai un verset în Evanghelia sa consemnează despre momentul acesta al Înălțării, însă ne dă un element cu totul deosebit și anume spune că *Hristos S-a înălțat și a șezut de-a dreapta Tatălui*. Deci nu a plecat nicăieri. A plecat și S-a așezat de-a dreapta Tatălui. Apoi, Sfântul Evanghelist Luca ne spune că și Maica Domnului ar fi fost de față. Și spune Sfântul Apostol Luca că s-au arătat doi îngeri care le-a spus: *Așa cum Îl vedeți acum pe Hristos înălțându-se la Cer, așa va și veni*. Aceste cuvinte au fost de mare mângâiere apostolilor, pentru că spune Sfântul Luca: *cu bucurie mare s-au întors toți la Ierusalim*. În general, când ne despărțim

de cineva, ne pare rău, dar de data aceasta, deși era o despărțire cu totul nemaiîntâlnită în viața umană, totuși apostolii se întorc bucuroși la Ierusalim. De aceea, sărbătoarea Înălțării lasă bucurie în inimile celor care cred în Prea Sfânta Treime Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Lasă bucurie și nădejde a întâlnirii cu Hristos. Să ne învrednicească bunul Dumnezeu să putem călători cu nădejde, cu nădejdea iertării și a binecuvântării lui Dumnezeu, când vom ajunge la capătul cărării pe care S-a înălțat Hristos, atunci, pe pământ.

L. C.: Vă mulțumim pentru acest mesaj, Înaltpreasfințite Părinte. Vă rog să-mi permiteți să citez o frumoasă rugăciune, în strânsă legătură cu Înălțarea Domnului, preluată dintr-o veche carte: „*Iisuse, Împăratul și Dumnezeul nostru, fă ca slăvita Ta Înălțare să producă în fiecare dintre noi roade de sfințenie, o credință mai mare, o iubire mai aprinsă, o îngrijire mai deosebită pentru sufletul nostru !*

Fă să cunoaștem și să înțelegem cât de mare este valoarea sufletului nostru și să nu-l mai vindem pe orice lucru de nimic ! Aprinde în noi, Doamne, o dorință mai mare pentru cer și un dispreț pentru lucrurile acestea pământești, trecătoare !

Ajută-ne Dumnezeule cu Harul Tău, ca să te putem slăvi și mărturisi prin viață curată și prin fapte bune până la sfârșitul misiunii noastre pământești ! Amin !”

„Sfântul Împărat Constantin taie cu sabia lanțurile păgânismului”

L. C.: Părinte Mitropolit, în anul 2026, a rânduit Dumnezeu ca Sărbătoarea Înălțării Domnului să coincidă cu pomenirea Sfinților Împărați Constantin și mama sa, Elena. Vă rog să ne spuneți câteva cuvinte despre acești sfinți preamăriți.

Îps. Ioan: Sfântul Constantin a fost un împărat care a purtat încă din tinerețe armura militară. De tânăr a făcut școala militară, fiind fiu de împărat. A ajuns și el, apoi, aclamat, proclamat de armată împărat, după ce a murit tatăl său. Iată un împărat care a urcat pe tronul Imperiului Roman de Apus în urma simpatiei, aprecierii, recunoștinței și respectului armatei romane ! Oare au greșit ostașii romani care l-au aclamat și proclamat împărat ? Nu au greșit. Oare de ce ? Un împărat, care prin excelență era mânuitor de arme, *taie cu sabia lanțurile păgânismului* și legea care îi acuza pe creștini, după care erau martirizați. Până la Împăratul Constantin, în anul 313, dacă erai descoperit de autoritățile romane că ești creștin, aveai ca destinație temnița, chinurile și sfârșit prin sabie. El a avut o mamă cu totul deosebită, Sfânta Împărăteasă Elena, care profund credea în Dumnezeu. Tradiția spune că a insistat și că mult l-a îndemnat pe fiul ei să oprească persecuțiile împotriva creștinilor. De asemenea, mama Sfântului Împărat Constantin a plecat la Ierusalim și a căutat crucea pe care a fost răstignit Hristos Domnul și, în această perioadă, nu puține biserici au fost construite în Țara Sfântă.

L. C.: Vă rog să-mi permiteți, în încheiere, să citez un fragment din *Sinaxarul* dedicat Sfântului Împărat Constantin: „*Văzând Dumnezeu curățenia sufletului lui i s-a arătat mai întâi în somn, după aceea în amiaza zilei, închipuind semnul Crucii scris cu stele: «Cu aceasta vei birui», l-a arătat lui și celor ce erau vrednici. Deci, îndrăznind în chipul sfintei Cruci și făcând cu aur semnul Crucii pe arme, a mers la Roma, și pe însuși pierzătorul Maxențiu l-a aruncat în râul Tibon, înecându-l lângă podul Milvia, și așa a izbăvit pe cetățenii Romei de tirania acestuia.” Mai apoi „urmând voii celei dumnezeiești, a zidit această de Dumnezeu păzită cetate pe numele său, pe care a și adus-o lui Dumnezeu ca pe o pârgă a credinței sale. Și deoarece căuta scumpătatea credinței celei din vremea noastră, a adunat în Niceea arhierei din toate părțile, prin care s-a propovăduit credința ortodoxă.*”

Convorbire consemnată de
Luminița CORNEA

Mirela-Maiana Mladin

gânduri printre rânduri...

Anotimpuri...

Cu siguranță, dacă nu ar fi apărut în viața mea revista și odată cu ea bucuria de a regăsi frumusețea din cărțile mele dragi, nu aș fi recitit nici *Întoarcerea fiului risipitor,* nici *Anotimpuri.* Pentru că, de obicei, cărțile pe care le-am citit nu le mai recitim. Sunt atât de multe cărți, iar viața noastră e una singură. Și scurtă. În plus, a reciti o carte cred că e și o chestiune de curaj. Fiindcă recitind o carte, nu te reîntâlnești doar cu cartea, cu personajele și cu autorul ei, ci te reîntâlnești și cu tine, cel care erai atunci când ai citit-o prima oară. Iar cel de atunci se întâmplă să-l întrebe pe cel de azi: Ce ai făcut în tot timpul ăsta ? Ce ai făcut cu viața ta ? Și nu prea ai cum să-l minți. Te cunoaște mult prea bine. Va trebui să-i răspunzi în timp ce recitești cartea. Și nu-i ușor, nu-i deloc ușor. Ce faci atunci ? Încerci să-l iei la goană: Pleacă, lasă-mă să citesc. Dar nu pleacă, acolo stă. Adică vreau să zic că uneori e foarte greu să recitești după mult timp o carte. Am recitit *Anotimpuri* cu mare grijă, căci azi paginile ei sunt îngălbenite și foarte fragile. Dar nu despre asta vreau eu să vă povestesc acum...

Romanul *Anotimpuri* al lui Radu Tudoran a apărut în anul 1943, acțiunea petrecându-se în perioada 1928-1930. Am aproximat această perioadă de timp în raport de un moment din roman când se vorbește că pe Calea Victoriei tocmai începuse construirea Palatului Telefoanelor. Adică 1929. Iar în carte, povestea Manuelei începuse cam cu un an înainte de acest reper.

E o poveste de dragoste care cred eu că trebuie citită pe la optsprezece ani. Vârstă pe care o are și eroina cărții, Manuela. Povestea se petrece în București, în zona Universitate – Calea Victoriei – Piața Romană – Piața Victoriei – Băneasa. Ce sentiment ciudat pentru mine, pentru că este exact zona unde locuiesc eu și străzile pe unde umblu eu în fiecare zi.

O poveste despre avioane, piloți, curaj, iubire... Despre visuri și nebunie, despre performanță și eșec. Despre tot sau nimic. Despre viață și despre moarte.

Personajele din carte sunt oameni bine conturați. Se întâlnesc pentru că nu se putea altfel, toți având ceva în comun: singurătatea. O singurătate adâncă, definitivă, ca un destin, față de care au o frică viscerală, și pe care o resping sperând aproape bolnăvicios în depășirea ei, dar respingând totuși în mod dramatic instinctiv și nesingurătatea și rămânând inevitabil singuri. Iată personajele principale.

Manuela. Optsprezece ani. Vine din provincie în București la facultate. La limba latină și greacă – o alegere greșită. Se înscrie la școala de pilotaj – o altă alegere greșită. Se îndrăgostește de Vladimir Antal, aviator, profesorul ei la școala de pilotaj. Apoi, la nouăsprezece ani, întâlnește marea dragoste, pe Savin Ades, personalitate a aviației mondiale. După ce Ades cade cu avionul, rămâne să aștepte (sau să înfrunte ?) singură nașterea copilului acestuia, incapabilă a avea o comunicare cât de mică cu cineva din jurul ei pe acest subiect.

Vladimir. Treizeci și cinci de ani. Îi oferă Manuelei o prietenie de toată frumusețea și de toată nădejdea, la care Manuela renunță fără să clipească atunci când apare Ades. Personalitate echilibrată, bărbat pe care poți cu adevărat să te bizui în orice împrejurare, pilot care nu-și asumă riscuri inutile, Vladimir, după ce cade Ades, încearcă la treizeci și șapte de ani să doboare recordul de înălțime de 10.000 de metri. Nu reușește și renunță la aviație. După care încearcă să reînnoade relația de prietenie (la fel de nedefinită ca și prima oară) cu Manuela și nu reușește nici măcar să afle de la ea detalii despre starea ei (că așteaptă copilul lui Ades, că i-a murit mama...)

Ades. Prieten cu Vladimir, dar total diferit de acesta. Năvalnic, aventurier, impulsiv, necalculat, fără prea multe principii și scrupule, fără respect, crezând mereu că i se cuvine absolut totul. Dar fascinant, curajos, de neoprit. După ce bătuse recordul de viteză pe circuitul Paris – Byzerta – Alger – Paris, încearcă să facă ocolul lumii singur la bord. Și cade. O lasă în urma lui pe Manuela să aștepte singură copilul lor.

Amedeu. Fratele tatălui Manuelei. Patruzeci și patru de ani. Nebunul familiei (în orice familie există unul care e nebunul familiei). Actor ratat, sărac și singur, fără nicio perspectivă de a-și depăși condiția, se agață nebunește de o idee mai nebună ca el – aceea de a deveni primul parașutist român. Și culmea – reușește. Ajunge vedetă. N-a ajuns în teatru, ajunge în aviație. Depășit ulterior de alți parașutiști care vin din urmă, sfârșește prin a cădea cu parașuta.

Stăpâna. Mama Manuelei. Femeie încă tânără (patruzeci și ceva de ani) care se simte și se comportă ca o bătrână. Nu a fost în stare nici măcar să se intereseze dacă soțul ei mai trăiește sau nu, după ce acesta a plecat de acasă fără urmă. Nu este în stare nici să participe la împărțirea averii rămase după moartea mamei sale, lăsând totul la bunul plac al celorlalte rude. O iubește pe Manuela și îi acordă toată încrederea și libertatea, dar este incapabilă să comunice cu ea, nefiind în stare nici s-o întrebe pe unde a umblat când aceasta începe să vină acasă noaptea târziu. Când în sfârșit se hotărăște să facă și ea ceva ca să se mute din centrul Bucureștiului undeva unde să-și găsească amândouă liniștea, o calcă tramvaiul și moare, lăsându-și fata singură pe lume exact când ar fi avut nevoie cel mai mult de ea.

Recitind acum cartea (a cărei acțiune în linii mari mi-o aminteam) am avut niște grade de libertate în plus. Susținute și de diferența de vârstă față de momentul primei lecturi (când eram

Blocul „cu bulină" în care a locuit Radu Tudoran, pe Strada Șipotul fântânilor nr. 5, în București, la intrarea în Grădina Cișmigiu. Sursa foto: Veronica Dumitrescu

aproximativ de vârsta Manuelei). Ceea ce cumulat mi-a asigurat o altă perspectivă, ca să observ acum lucruri pe care mi-a fost cu neputință să le observ atunci.

De pildă, atunci, când aveam vârsta Manuelei, cred că nu am înțeles: de ce Ades și nu Vladimir. Puneam în cumpănă, atunci și cântăream și socoteam, când de fapt nu era nimic de cântărit și nici de socotit. De ce Ades și nu Vladimir ? ! Pentru că nu se putea altfel. Pentru că orice femeie din lumea asta l-ar fi ales pe Ades, nu pe Vladimir. Poate că din păcate. Sau poate că nici măcar din păcate. Ci pur și simplu pentru că Vladimir vorbește așa: „Ești minunat de frumoasă ! […] Lângă tine mă simt mai tânăr. […] Poate că și sunt. […] Dar nu atât ca să-mi iau dreptul să mă apropii de tine ! […] Cred că aș ameți." În vreme ce cu Ades totul este un iureș din care Manuela nu apucă să-și revină ca să-și tragă sufletul: „Așteaptă după masă să-ți telefonez." „Te aștept pe tine sau nu aștept nimic." „Și dacă nu vin ? […] Bine, așteaptă-mă." Iar iureșul se încheia cam așa: „Mă așteptai mai curând ?" „Te-aș fi așteptat de oricând." Deci care e diferența între Vladimir și Ades ? Cu Ades Manuela vorbește aceeași limbă, iar el știe să o facă să fie ea însăși: „Ce este ? întrebă Ades." „Mi se pare că-mi placi !" „Știam." „De când ?" „Din clipa când te-ai născut." „Oprește-te. Ce faci acum ?" „Aștept să te văd." „Mergi cu mine undeva ?" „Oriunde." „În cât timp poți să fii jos ?" „Sunt jos." „De unde telefonezi ?" „De la cafenea. Mi-am băut ceaiul sub acoperișul tău." „Vin numaidecât. Sper să nu cadă acoperișul pe noi." Deci categoric, Vladimir, nu. Pentru că verdictul suna cam așa: „Își amintea casa lui rece, unde s-ar fi oprit să fi fost acolo măcar o singură îmbiere. Dar totul o alungase: holul întunecat, cărțile legate în negru, portretul din perete, bătrâna Giovanna, pândind de prin colțuri. Iar mai presus de toate, își dădea seama după atâta vreme, o speria Cristul din vitroul pe care scara de stejar îl tăia în diagonală. […] El n-ar fi îngăduit nimănui să i se închine și să i se roage. Avea un chip dur, părea că n-are să uite și n-are să ierte.

«Nu duce nimeni crucea altuia. Fiecare ne-o ducem pe a noastră.»"

Odată ce am încetat, iată, să mă mai frământ de ce și de ce nu, sunt liberă să urmăresc și ce se mai întâmplă în carte colateral firului principal al acțiunii. Și parcă nu-mi vine să cred că personajele sunt din generația bunicilor mei, iar străzile pe unde se mișcau personajele din carte acum o sută de ani sunt străzile pe unde umblu și eu azi. Imagini suprapuse pentru epoci diferite, cu oameni pe care aș fi putut la urma urmei, chiar să-i întâlnesc (la sfârșitul vieții lor și începutul vieții mele, adică ei bătrâni și eu tânără).

Sunt în carte scene realizate magistral de Radu Tudoran. Fiecare din ele, luată separat, o capodoperă. Toate la un loc, o epocă. Scene memorabile. Iată câteva.

Cursul de pilotaj, în 1928. Partea teoretică și partea practică pe aerodrom. Totul văzut prin ochii cursantei Manuela.

Sfârșitul copilăriei Manuelei și primii pași către statutul de domnișoară. Se aranjează în oglindă și se duce la croitoreasă, dar nu se poate despărți de cele mai bune prietene, păpușile.

Saltul cu parașuta al lui Amedeu, văzut prin ochii primului parașutist român, Amedeu.

Înmormântarea generalului Baroncea, cu momentul când cortegiul întâlnește dricul săracului. Totul privit prin ochii lui Vladimir.

Înmormântarea Bunicii, urmată de parastas și de „tranșarea" între rubedenii, a moștenirii. Totul povestit așa cum este văzut de Manuela.

Incursiunea lui Amedeu, mânat de propria conștiință, în cartierul rău famat Dudești. Cu descrierea completă a „așezământului": vedere din exterior (din stradă) și din interior (din clădirea respectivă). Și cu scenele șocante, așa cum le percepe Amedeu. Culmea: participarea angajatelor la denie.

La Moși, cu Ades. Luna Park, Montagnes russes, tunelul groazei. Văzute prin ochii Manuelei, redevenită copil.

Zborurile cu Ades. Așa cum le-a trăit Manuela. Zborul în cursul căruia îl fugărește pe bietul căluț speriat de avion. Zborul în care îi arată lumea minunată a norilor...

Căderea Manuelei de la condiția de fată frumoasă, bogată și adorată de mamă, la condiția de femeie condamnată a se zbate singură într-o lume care brusc își etalează toată mizeria. Lumea în care Manuela învață să mintă și-și minte până și mama, apoi ajunge să pângărească până și sfințenia verighetei, simbol al tainei căsătoriei, de care ea nu a avut parte. Lumea în care, în loc să aștepte împăcată copilul bărbatului iubit, ea trăiește traumă după traumă în cabinetele medicilor. Tot acest zbucium fiind redat prin trăirile Manuelei.

Zborul nereușit al lui Vladimir pentru doborârea recordului de înălțime, așa cum a fost trăit de Vladimir.

Accidentul de circulație în care moare Stăpâna (mama Manuelei), descris prin ochii bietei femei.

Altceva ce am găsit în carte foarte interesant. Bucureștiul. Văzut în toate felurile în care poate fi el văzut: mergând pe jos, sau mergând cu automobilul, sau văzut de sus din avion. Eu iubesc orașul ăsta din tot sufletul, cu toată ființa mea. E orașul în care m-am născut și în care am trăit – eu, părinții mei și bunicii mei. Deci, a-l găsi în paginile unei cărți așa cum era cu o sută de ani în urmă, e un eveniment pentru mine. Se construiau atunci primele blocuri în București și apărea garsoniera în blocuri. Radu Tudoran surprinde acest moment în carte. Azi ni se pare totul ceva firesc, e plin de blocuri peste tot. Dar atunci ? Vă dați seama ce noutate era ? Nu neapărat că ar fi ceva grozav blocurile. Mie mi se par nesuferite, cu viața în devălmășie din ele. Poate nu chiar ca Baba din carte, venită din provincie la bloc în București, dar nici eu nu mă simt deloc bine la bloc. Și locuiesc la bloc. Dar mai găsim în cartea lui Radu Tudoran și primul restaurant cu autoservire și barul american ca noutăți în București. Și taxiurile apărute pe străzi, altă minunăție. Și tot aici, în București, găsim în paginile cărții căldura. Cât pe ce s-o scriu cu majuscule, că e aproape un personaj – chinuie pe toată lumea, exact la fel cum ne omoară și pe noi azi în București. Iar biserica în care intră în sfârșit Manuela să se roage, este în așa fel descrisă că parcă strânge între zidurile ei toate bisericile noastre din orașul ăsta mare, frumos și rău.

„Trecuseră opt anotimpuri, socotea că-i aparțin, nu voia să le uite, dar nu biruise. Avea să se împace, și-avea să-i fie bine odată; până atunci îi venea să jelească viața ei falsificată și anotimpurile irosite, acele anotimpuri care nu seamănă unele cu altele și nu se întorc niciodată. […] «Și totuși, copacii vor trebui să înflorească, se gândea. Nu-i zăpadă să nu se topească odată.» Se tot topeau zăpezile, de la era glaciară încoace, de milenii, de secole și decenii. Se topeau din patru în patru anotimpuri, dar treceau și anotimpurile cu ele, și niciunul nu semăna cu altul, și nici nu puteau să se mai întoarcă."

Așadar. Romanul *Anotimpuri* este povestea Manuelei, o fată care a crescut fără tată, cu o mamă iubitoare, dar incapabilă să-i spună ce e bine și ce e rău. Dar de fapt până la urmă, oare ce e bine și ce e rău ? Poate cineva să spună ? Nici eu nu știu. Ce e bine și ce e rău...

Medalia jubiliară „Carol I” conferită în 1906 unui preot originar din comuna Bolintinu din Vale, județul Ilfov

Laurențiu-Ștefan Szemkovics

Conform *Regulamentului pentru instituirea Medaliei Jubiliare Carol I*, sancționat prin decretul regal nr. 5.384 din 28 decembrie 1905 (publicat în „Monitorul Oficial” nr. 218 din 1/14 ianuarie 1906, pp. 7425-7429), Anastasescu Ghiță, preot paroh, a primit Medalia jubiliară „Carol I”.

Potrivit „Tabelei nominale de persoane cu dreptul la portul Medaliei jubiliare Carol I”, Seria D 1 (membrii clerului și funcționarii eclesiastici de orice rang și categorie în activitate aflați cu serviciul în județe și care nu fac parte dintre membrii Senatului), Prefectura Dâmbovița, poziția 1204, Anastasescu Ghiță, născut în comuna Bolintinu din Vale, județul Ilfov, cu domiciliul în comuna Lunguleț, a primit Medalia jubiliară „Carol I” (Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 115/1906).

Prezentăm descrierea distincției, precum și reproducerile grafice care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale (stema) și de pe site-ul: https://www.ordersandmedals.ro (medalia).

Cu prilejul aniversării a 40 de ani de la urcarea pe tron a lui Carol I a fost instituită *Medalia Jubiliară Carol I*. Conform *Regulamentului pentru instituirea Medaliei Jubiliare Carol I*, amintit mai sus, Medalia jubiliară: «*este de metal galben, de culoarea aramei. Forma ei este ovală; ea are un diametru de 38 mm în lungime și un diametru de 31 mm în lărgime și o grosime de 2 mm. Medalia poartă pe o parte (avers), stampate în relief: efigia M. S. Regelui și inscripțiunea deasupra „CAROL I REGE AL ROMÂNIEI”; iar pe partea opusă (revers), stampate tot în relief: Armele Țării, – cu inscripțiunea dedesubt: „1866 – 1906". Forma și dimensiunile medaliei sunt aceleași pentru civili ca și pentru militari; pentru militari, însă, Armele Țării de pe reversul medaliei sunt înlocuite cu inscripțiunea stampată în relief: „ÎN AMINTIREA ANULUI AL 40-LEA AL CĂPITĂNIEI MELE” și dedesubt: „1866 – 1906". Medalia este atârnată, prin un inel de același metal, de o panglică moarată cu fundal roșu de nuanța Ordinului „Steaua României”, în lățime de 25 mm, cu câte o dungă galbenă, lată fiecare de 1 mm pe marginile exterioare ale panglicii, având la mijloc, în linie verticală, și o dungă neagră, lată de 2 mm pe marginile căreia sunt câte o dungă albă, lată fiecare de ¾ mm, cu câte o altă dungă albastră, lată fiecare de 1½ mm pe marginile exterioare ale dungilor albe. Panglica, pe piept, este lungă, în partea aparentă, de 50 mm și se poartă cu medalia pe partea stângă a pieptului, panglica în toată lățimea ei, după cum se poartă și celelalte decorațiuni române...*».

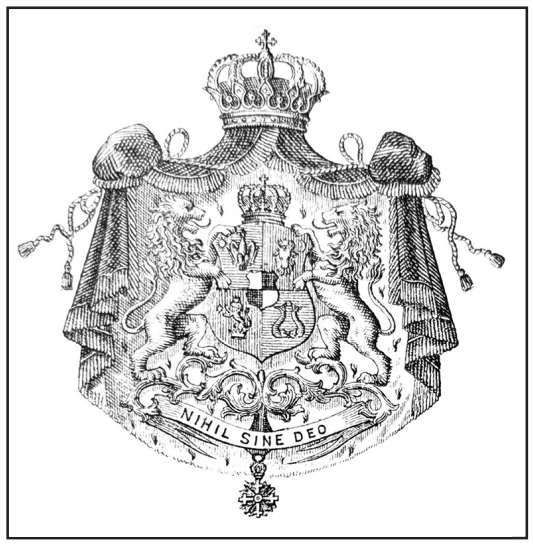
Prezentăm stema României de la 1872 (*Legea pentru modificarea armelor țării*, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 57 din 11/23 martie 1872, p. 337), fără pavilion (cu modificările operate după 1881) de pe reversul acestei medalii: scut cu marginea superioară convexă, colțurile superioare retezate, concavități pe flancuri, talpa în acoladă, scartelat (scut împărțit în patru secțiuni egale printr-o linie verticală și una orizontală): 1) pe albastru (culoare utilizată în alcătuirea stemelor, reprezentată convențional prin linii orizontale plasate la distanță egală), o acvilă încoronată, redată în întregime și din față, ținând în cioc o cruce așezată, oblic, în bandă (piesa onorabilă a scutului realizată prin trasarea a două diagonale din colțul drept superior spre colțul stâng inferior, formând o fâșie ce este reprezentată în alt smalt decât câmpul) și în gheare sabia și sceptrul; pasărea este flancată de un soare poziționat în cantonul (piesă heraldică în formă pătrată reprezentând a noua parte din scut) drept al șefului (piesa onorabilă a scutului realizată prin trasarea unei linii orizontale în partea superioară a scutului); 2) pe roșu (culoare utilizată în alcătuirea stemelor, reprezentată convențional prin linii verticale plasate la distanță egală), capul de zimbru, văzut din față, purtând între coarne o stea cu șase raze; 3) pe roșu, un leu încoronat ieșind dintr-o coroană deschisă (coroana formată dintr-un arc frontal și mai multe fleuroane) cu cinci fleuroane și având între labele anterioare o stea cu șase raze; 4) pe albastru, doi delfini afrontați (se spune despre două animale care se privesc), cu cozile în sus. Peste tot, un scut dreptunghiular, cu talpa în ogivă, sfertuit (scut împărțit în patru părți egale, numite cartiere), cuprinzând blazonul familiei de Hohenzollern: cartierele 1 și 4 argint (metal utilizat în alcătuirea stemelor, reprezentat convențional prin câmp alb, respectiv suprafață liberă), în 2 și 3 negru (culoare utilizată în alcătuirea stemelor, reprezentată convențional prin linii verticale suprapuse pe linii orizontale). Scutul mare, timbrat (termen care indică poziția unei mobile față de scut) de o coroană închisă terminată cu glob crucifer, are ca suporți (elemente exterioare al scutului, reprezentate de un animal având rolul de a sprijini scutul) doi lei limbați (înfățișarea unor animale cu limba scoasă) și afrontați; sub scut deviza familiei de Hohenzollern: NIHIL SINE DEO (NIMIC FĂRĂ DUMNEZEU).

Bolintin Vale, în dreapta casa Anastasescu

Medalia jubiliară „Carol I”(avers și revers)

Stema României de la 1872 cu modificările operate după 1881 (având metale și culori redate prin semne convenționale)

Memoria locurilor ca patrimoniu identitar Spitalul Rural Bolintin

Vasile Grigore

„Spitalul Rural Dimitrie Poenărescu”, ca să-i spun după numele pe care ar fi trebuit să-l poarte, reprezintă pentru bolintineni și nu numai locul multor emoții și nostalgii. Din punct de vedere istoric, este întâiul așezământ spitalicesc rural din județul Ilfov, ridicat din voința și generozitatea unui particular, Dimitrie Poenărescu (n. 1847), de la a cărui dispariție, la 23 septembrie 1886, comemorăm trecerea a 140 de ani. Despre el, dar și despre tatăl său, Constantin Poenărescu, la fel de generos filantrop, s-a scris și în mod necesar se va mai scrie: Vasile Grigorescu, *Poenărești*, în „Sud”, nr. 159-160, iunie-iulie 2014, p. 10-11; Ștefan Crudu, *Moștenirea Poenăreștilor*, în „Sud”, nr. 174-175, septembrie-octombrie 2015, p. 8-9; Marian Grigore, *Spitalul Poenărescu: Un (posibil) spațiu al artelor*, în „Sud”, 190-191, ianuarie-februarie 2017, p. 17; Nicușor Beldiman, Vasile Grigorescu (coord.), *Bolintin, cartea orașului*, Editura Oscar Print, București, 2017, p. 81-83...

În acest articol, folosindu-ne de pretextul pomenirii lui Dimitrie Poenărescu, vom aduce în atenție o serie de documente scrise și iconografice inedite referitoare la fundația sa, Spitalul Rural de la Bolintin Vale. Vom folosi ocazia și pentru a reaminti că tot în luna septembrie 2026 aniversăm 120 de ani de la nașterea prof. Ion Carbarău (15 septembrie 1906), cronicar fără pereche al plaiurilor bolintinene, însă prea puțin valorificat, din ale cărui mărturii vom publica una inedită.

Așa cum am spus, spitalul a luat ființă din voința și pe banii lui Dimitrie Poenărescu, însă locul ales pentru amplasarea acestuia a fost Bolintinul din Vale și nu satul Poenari, unde își avea locuința și biserica neamului. Testamentul său o stipula cât se poate de clar: „Să se facă, tot pe moșia mea Poenari, un Spital rural, pentru care să se cheltuiască cel puțin lei 15.000 lei, intrând în această sumă și mobilierul necesar. Pentru întreținerea în bună stare a acestui spital să se dea o rentă perpetuă de lei 2.000 pe fiecare an. Spitalul va purta, de asemenea, numele meu, punându-se și aici bustul meu de marmură” (Vasile Grigorescu, *Poenărești...*). Dar cum moșia lui Dimitrie Poenărescu se întindea în mai multe sate învecinate: Ulmi, Poenari, Bolintin Vale, Malu Spart, de la râul Ciorogârla și până dincolo de Argeș, amplasarea spitalului avea să se facă pe teritoriul Bolintinului din Vale, influențând poate această alegere faptul că pentru finalizarea sa avea să contribuie și Constantin I. C. Bolintineanu cu suma de 20.000 de lei.

Denumirea ambiguă de Spitalul Poenari, când el se afla și ce se mai păstrează din el încă se află pe teritoriul Bolintinului din Vale, trebuia să armonizeze prevederile testamentare și cele legale, cuprinse în Decretul regal nr. 3276, al Regelui Carol I, prin care se formaliza donația pentru construirea Spitalului (30 decembrie 1886) cu realitatea de pe teren.

Ce mai trebuie să adăugăm aici este că „Spitalul Rural” de la Bolintin, după cum figura cândva pe frontispiciu, sau „Spitalul Rural Dimitrie Poenărescu” după cum ar fi trebuit să se numească, era dat în folosință la 1 octombrie 1892.

În Arhiva Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu (ACTIB) se păstrează un document inedit, olograf, aparținând dr. Iosub Beno, fost director al spitalului, pe care îl publicăm în cele ce urmează.

„**Spitalul rural mixt Poenari-Ulmi**

Medici cari au funcționat:

- Dr. Constantinescu – până la 1918;
- Dr. Popescu – până la 1924;
- Dr. Dinulescu-Ștefanopol[1] – până la 1941 (1 noiembrie);
- Dr. Martațian[2] – până la 1943 (ca medic girant), ca titular până în 1956.

Spitalul a funcționat cu 30 de paturi, având și serviciul de consultații și tratamente ambulatorii (zilnic până la 60-80), tratament antisifilitic, mici intervenții și pansamente chirurgicale, tratamente în general.

În anul 1931-1932 a fost construit pavilionul de boli contagioase (actualul pavilion cu secții medicală și pediatrie).

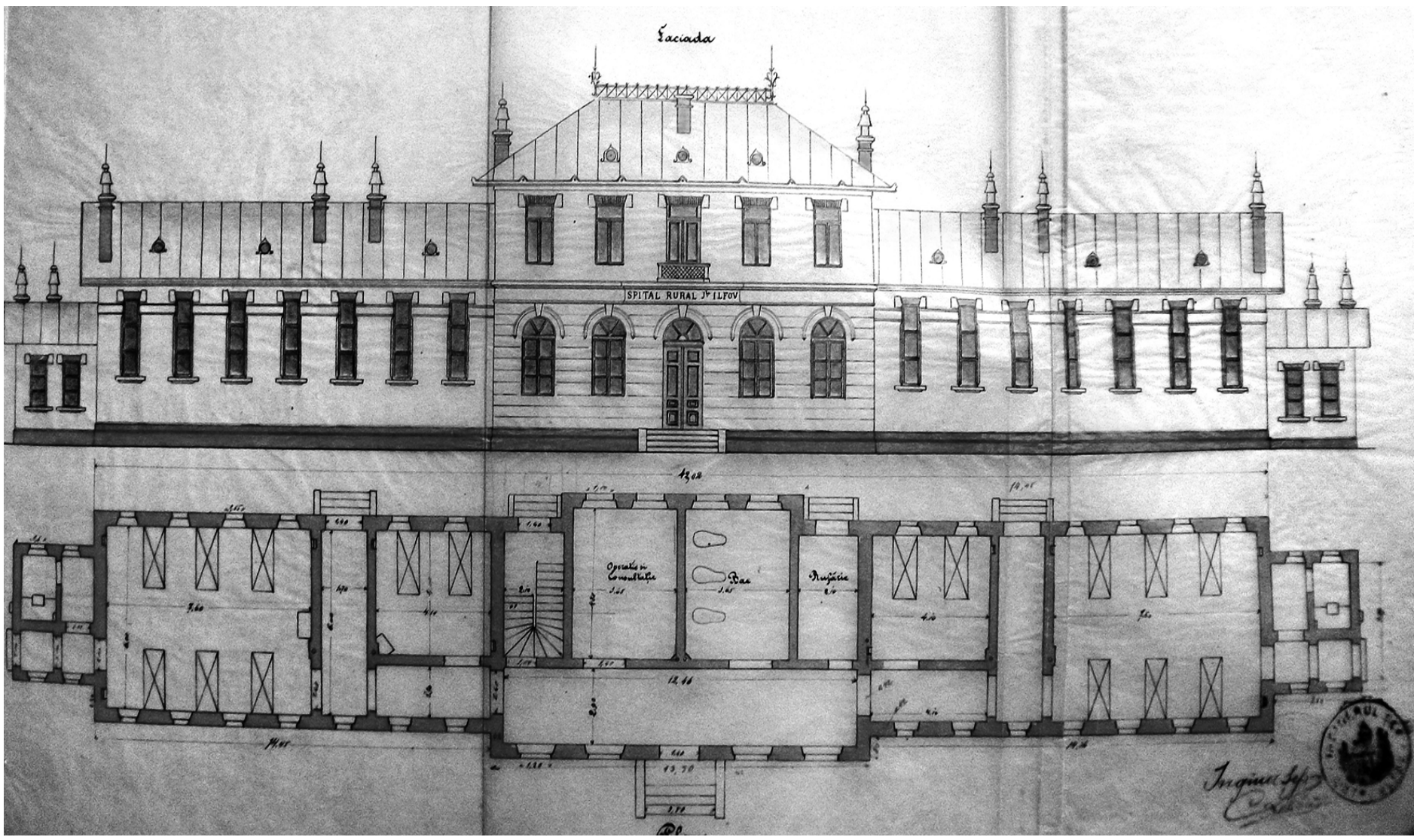
În anii 1933-1935 spitalul a fost reprofilat pentru izolarea bolnavilor de TBC nerecuperabili, însă după acest scurt timp de funcționare a revenit la profilul vechi de spital mixt.

În anul 1941 spitalul a avut următoarea schemă de încadrare:

- 1 medic spital mixt;
- 1 oficiu sanitar (econom) sau felcer care ducea și munca administrativă;
- 1 moașe care funcționa ca moașe și ca soră;
- 2 îngrijitoare;
- 1 bucătăreasă;
- 1 spălătoreasă;
- 1 om de serviciu care, în lipsa mijloacelor de locomoție la spital, aducea cu roaba sau în spinare alimente necesare procurate din comuna Bolintin Vale.

Gestiunea și funcționarea farmaciei a fost în sarcina medicului.

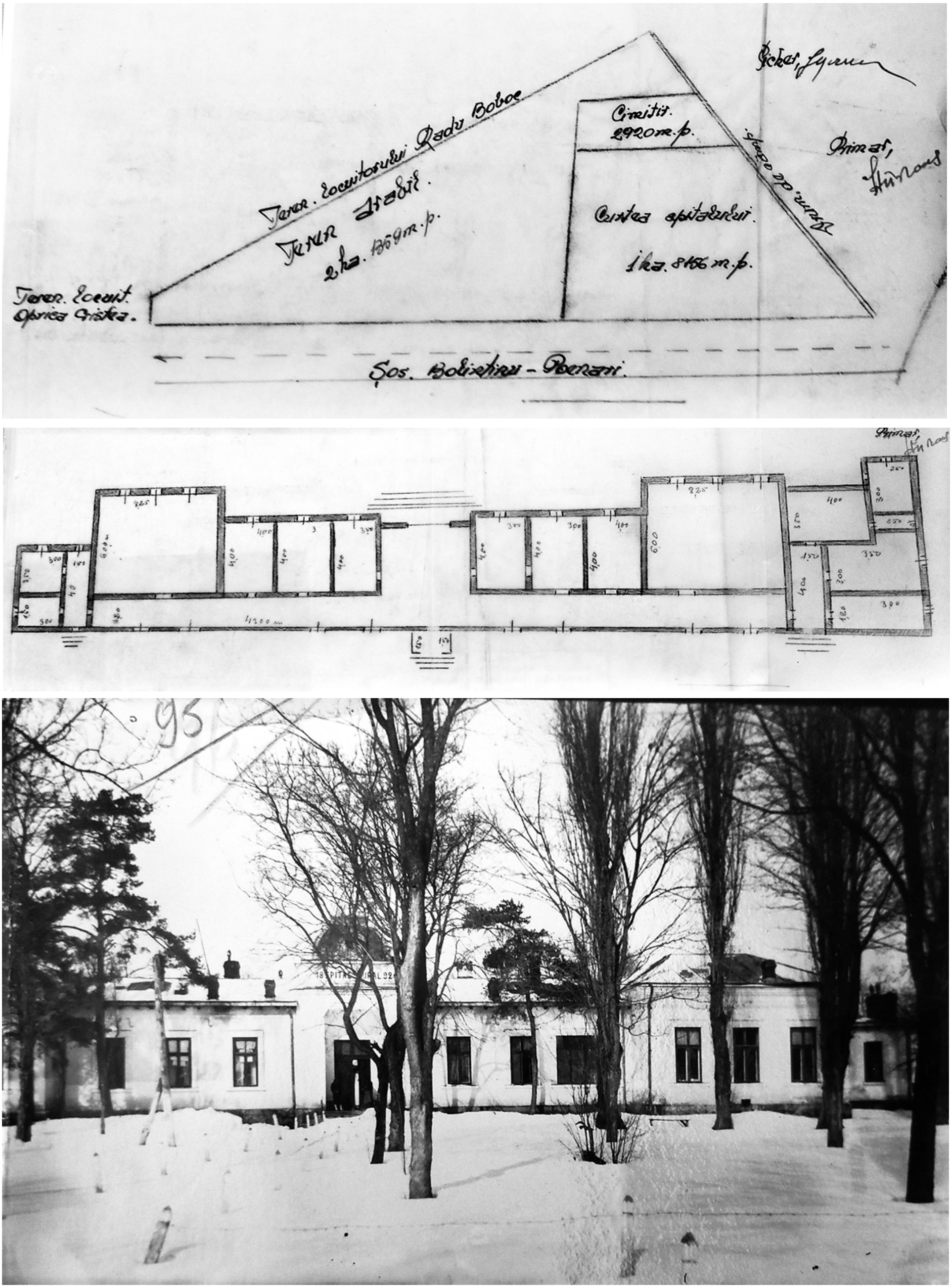
În anul 1942 s-a înjghebat un mic laborator pentru analize curente dotat, după multe intervenții și greutăți, cu aparatura strict necesară și cu reactivi.

Proiectul pentru Spitalul Rural D. Poenărescu (Bolintin), Pavilionul Nr. 1, 1890. Sursa: BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 6/1890

(continuare în pag. 26)

(urmare din pagina 25)

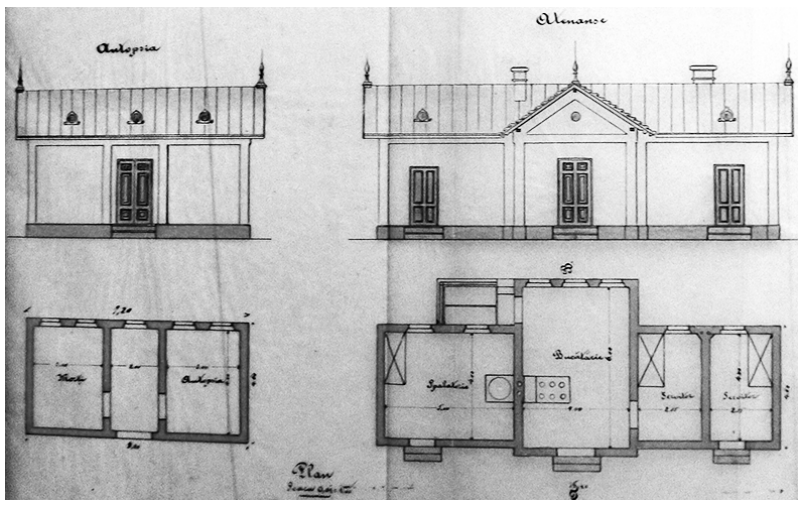

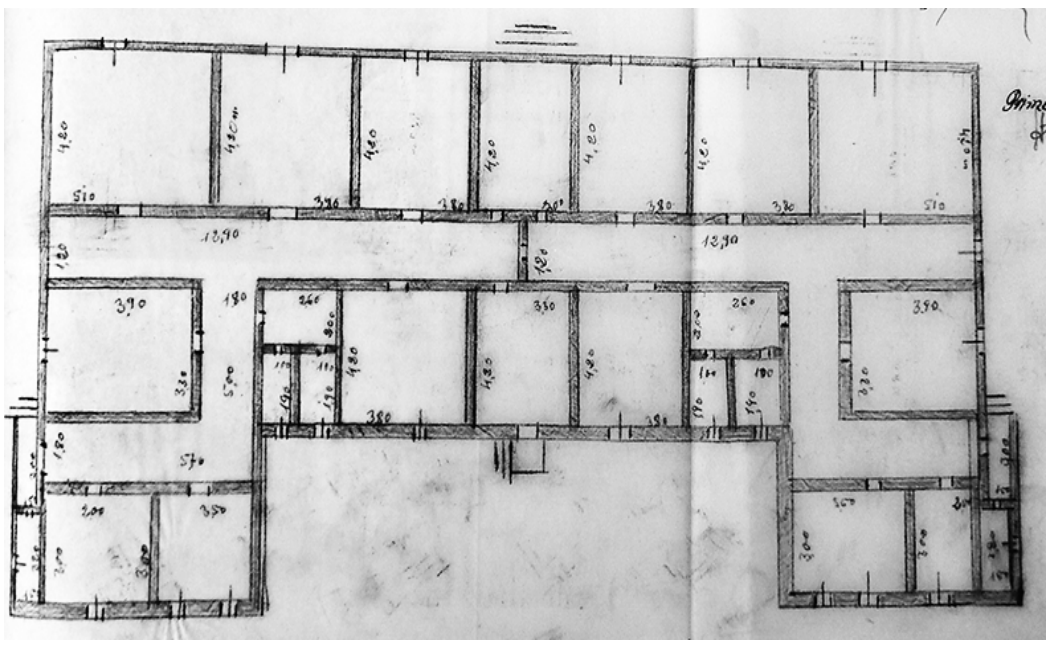
Anul 1941, de sus în jos: : 1) Planul terenului Spitalului Rural Bolintin-Poenari; 2) Planul Pavilionului Nr. 1; 3) Pavilionul Nr. 1.
Sursa: BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 368/1941.

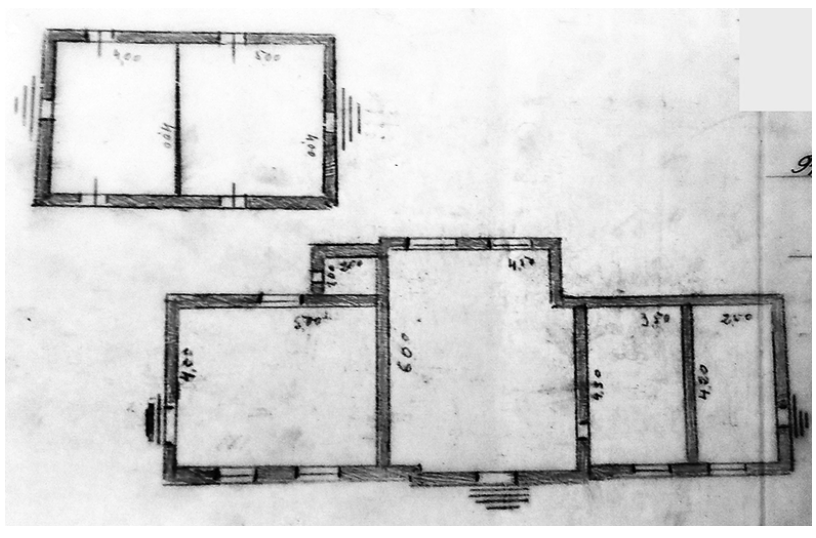
(continuare în pag. 27)

(urmare din pagina 26)

De sus în jos și de la stânga spre dreapta: 1) Pavilionul Nr. 2 Spitalul Rural Bolintin (1941); 2) Planul bucătăriei și autopsiei (1890); 3) Planul Pavilionului Nr. 2 (1941); 4) Planul bucătăriei și autopsiei (1941); 5) Bucătăria (1941); 6) Autopsia (1941). Sursa: BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 6/1890, 368/1941.

(continuare în pag. 28)

(urmare din pagina 27)

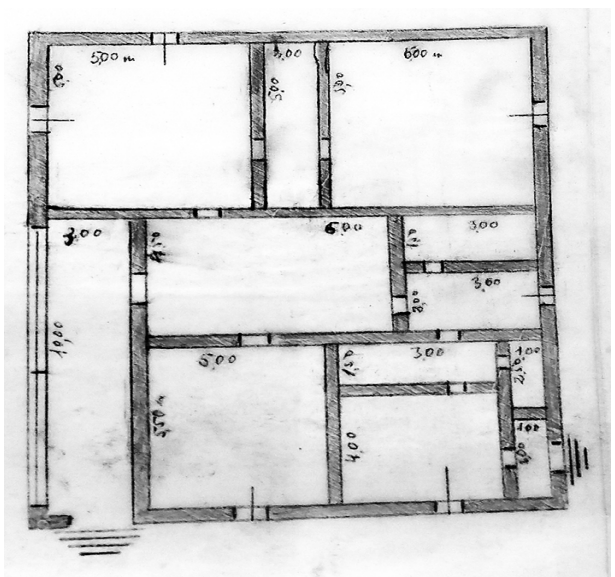
Anul 1941: 1) Locuința medicului Spitalului Rural Bolintin (sus; în imagine apare Monumentul Dr. Constantinescu); 2) Planul locuinței medicului (jos). Sursa: BJAN Ilfov, Fond Prefectura Județului Ilfov, 368/1941.

Toate clădirile spitalului au fost deteriorate într-un grad mai mare sau mai mic în urma cutremurului din anul 1939 și inundației din 1940 când apa a intrat în toate pavilioanele. Cel mai deteriorat a fost pavilionul «locuința medicului» care a fost nelocuibil și părăsit din cauza pericolului de surpare. Crăpăturile în ziduri cele mai serioase au fost în aripa stângă a pavilionului principal și colțul drept al pavilionului contagioși cari prezentau pericol de surpare, pe lângă numeroase alte crăpături. Aceste deteriorări au putut fi reparate prin munca voluntară a zidarilor din comunele apropiate și astfel spitalul să fie întreținut în stare de funcționare. Județul, care a fost sesizat în repetate rânduri despre starea periculoasă ce prezentau clădirile, nu se hotăra între abandonare și dărâmarea spitalului și construirea altuia amplasat mai central sau repararea spitalului. Aceasta problemă a fost rezolvată în anul 1954 când spitalul a fost închis pentru reparația capitală și s-a redeschis în 1956 cu 70 paturi profilat pe secții chirurgie, medicală și pediatrie.

În anul 1947-1948 a fost mărit numărul paturilor până la 35 și s-a mai încadrat o soră și o infirmieră pentru secția de boli infecto-contagioase.

Internările depășeau de obicei numărul paturilor, mai ales în timpul epidemiilor mai mari de scarlatină, febră tifoidă, tifos exantematic, bolnavii contagioși erau internați în amândouă pavilioane încât spitalul funcționa exclusiv pentru boli infecto-contagioase.

În anul 1947-48 a fost încadrat un administrator și a fost reînființate gospodăria ajutătoare (grădina de zarzavat, porci, păsări, vacă, cal și căruță) lucrată cu personalul spitalului și un grădinar.

În anul 1958 staționarul TBC din comuna Bolintin Vale s-a unificat cu Spitalul Poenari-Ulmi (administrativ), s-a mărit cu 10 paturi numărul paturilor la secția chirurgie, s-au încadrat un medic primar chirurg (pe lângă medicul specialist) și un medic stagiar. Tot personalul administrativ al staționarului TBC a trecut la Spitalul Poenari-Ulmi.

(ss) Dr. Iosub, Director Spital Poenari-Ulmi"

Mărturia dr. Iosub Beno este completată de însemnările prof. Ion Carbarău, document care, de asemenea, se păstrează în original în Arhiva ACTIB.

„Notă importantă relativ la spitalul rural din comuna Poenari, care a aparținut ani de zile de județul Ilfov

Spitalul rural Poenari – cu numele Dumitru Poenărescu – numit și Dumitru Papazu[3], s-a realizat printr-un act de donație făcut comunei Poenari.

Dumitru Poenărescu își face testamentul averei sale din raza comunei Poenari.

Valoarea averei se ridică la suma de 83.000 lei, bani noi și testamentul este dictat de Dumitru Poenărescu în septembrie 1886. Legatarii testamentului au fost Elisabeta Ionescu, cu care a trăit și l-a îngrijit, el fiind bolnav și bătrân și fiica acesteia, Maria Daniil Angelescu, care știa carte.

Averea este donată comunei Poenari și printre altele se cere prin testament ca să se construiască un spital pe moșia lui cu suma de 15.000 lei și să-i poarte numele (Dumitru Poenărescu). Bătrânul Dumitru Poenărescu moare în anul 1887[4]. Testamentul a fost autentificat de notariatul Tribunalului Ilfov cu no. 323 din 23 septembrie 1886.

Au trecut câțiva ani până când comuna să intre în posesia celor stipulate în testament pentru că s-au ivit probleme juridice.

Comuna Poenari este autorizată să primească donațiunea prin Decret regal dat de regele Carol I. Iar actul de donarea terenului unde să se construiască localul de spital este întocmit de avocatul Ștefan Cornea pentru suprafața de 15.000 mp, adică trei pogoane, după voința celor două legatare, Elisabeta Ionescu și Maria Daniil Angelescu, care este înregistrat la secția de notariat a județului Ilfov abia la 21 decembrie 1891 și transcris în registrul de transcripțiuni la 22 ianuarie 1892, la numărul 87.

Este deci de conchis că abia după această dată, adică în 1892, s-au discutat posibilitățile construirei spitalului rural Poenari. În urma discuțiilor și a diferitelor forme de legalizare a donațiunii s-a ajuns ca să se respecte voința lui Dumitru Poenărescu, zis Papazu, ca să se clădească spitalul rural Poenari.

Deci de cine s-a construit ? De județul Ilfov sau de comuna Poenari ? Actele doveditoare și tradiția atestă că s-a realizat construcția de către comuna Poenari, legatara de drept a averei lui D. Poenărescu și acest lucru s-a petrecut în anul 1893.

Aceasta este data înființării spitalului rural Poenari, clădire modestă, pe a cărui frontispiciu se află scris: «Spitalul rural Dumitru Poenărescu», fiind primul spital rural din județul Ilfov. Numele lui Poenărescu era înscris și pe pereții de la intrare în hol, dar a fost dărâmat în urma deselor reparații care s-au produs în scurgerea timpului.

Acest spital rural a fost folosit sub jurisdicția plășii Sabarul, care își avea sediul în comuna Bolintin Vale.

Nu cunosc când și cine a fost primul medic al acestui spital ca «instituție de binefaceri și de interes public pentru sănătatea populației din zonă».

În tradiția locală se păstrează în amintirea bătrânilor personalitatea și calitatea de medic a doctorului Constantin Constantinescu între anii 1901-1918, medic pasionat pentru meseria sa și cu mare grijă pentru tămăduirea bolnavilor. El a muncit în acest spital modest cu multă omenie. Pentru pomenirea acestui doctor, care are un sfârșit tragic, fiind victimă a tifosului exantematic în 1918, epidemia creată de Primul Război Mondial, s-a ridicat prin subscripție publică un monument care a fost amplasat în parcul spitalului. Pe țoclul unde este așezat bustul doctorului se află săpate în piatră următoarele date: «Doctorului Constantin Constantinescu 1862-1918 victimă a datoriei în combaterea epidemiilor marelui război ... MUNCĂ, PRICEPERE, CINSTE, JERTFĂ ... S-a ridicat prin subscripție publică de prieteni și admiratorii săi – 1923».

Textul este cu unele ștersături de vreme.

În piatră este săpat și numele sculptorului – Teodor M. Mâinea – născut în Bolintin Vale, care a urmat studii speciale la școala de Belle Arte din București.

După moartea doctorului Constantin Constantinescu, la spitalul Poenari conducerea i se încredințează doctorei Margareta Dinuliu Ștefanopol, al cărei soț era inginer silvic care conducea ocolul silvic de la Malu Spart. Relațiile între ei nu au fost din cele mai prielnice. Dr. Margareta Dinuliu Ștefanopol conduce spitalul Poenari până în 1936, când moare din cauza unui accident de mașină petrecut în fața Universității București.

Știu că urmează din 1936 doctora Ana Mortazian până la ieșirea la pensie, după care vor veni doctorii Ganea Nicolae, Ududek Angela ... pe care îi completați dv.

Însemnările mele sunt relativ sumare; mă voi interesa la policlinică.

(continuare în pag. 29)

(urmare din pagina 28)

Pavilionul nr. 1 (2012)

Pavilionul nr. 2 (2012)

Prof. I. Carbarău
11 februarie 1981

Aceste însemnări mi-au fost cerute de dr. Iosub Beno, directorul spitalului Bolintin, pe care le-am trimis prin asistenta Lili Răducanu."

Prof. Ion Carbarău greşeşte, neintenţionat desigur, în câteva rânduri, însă am oferit destule informaţii pentru a-i îndrepta spusele. În acelaşi sens publicăm alte câteva documente inedite, printre care şi imagini care surprind monumentul dr. Constantinescu, dar şi inscripţia de pe frontispiciul spitalului unde, din păcate, nu apare numele filantropului Dimitrie Poenărescu. Documentele au fost create cu ocazia lucrărilor de inventariere a proprietăţilor statului, judeţului şi comunei din comuna Poenari, judeţul Ilfov, la 30 noiembrie 1941 (Biroul Judeţean al Arhivelor Naţionale Ilfov, Fond Prefectura Judeţului Ilfov, 368/1941, f. 91-108).

Primul imobil inventariat consta din „teren şi clădire spital, proprietatea Ministerului Sănătăţei, teren şi clădire a Spitalului Poenari şi este situat în raza comunei Poenari, vatra satului Poenari, în punctul Enăţoaia". Imobilul avea o suprafaţă de „32.445 mp, din care terenul 32.445 mp" şi se învecina: „la Răsărit cu şoseaua comunală Bolintin-Poenari, la Apus cu Radu Boboc, la Miază-noapte cu Drumul de câmp, la Miază-zi proprietatea Oprea D. Cristescu". Statul „posedă şi stăpâneşte acest teren-clădire din anul 1886 fiind dobândit prin donaţia D[imitrie] Poenărescu fără a avea actul scris". „Imobilul se foloseşte de Ministerul Sănătăţei ca Spital din anul 1888 ca proprietate a sa. Pe acest imobil este construit un local de spital Pav[ilionul] No. 1 în anul 1886 cu material din zid cu tablă şi este proprietatea Ministerului Sănătăţei din anul 1888, fiind compus din 19 încăperi: 2 camere pentru saloane; 2 saloane de rezervă; 1 cameră farmacie; 1 cameră antreu; 2 camere locuinţă infirmier; 1 cancelarie; 1 sală; 1 baie; 1 cameră servitori; 1 antreu mic; 2 closete; 2 cămări; 1 antreu; 1 coridor. Imobilul este întreţinut de Ministerul Sănătăţei Publice. Răspunderea bunei întreţineri a imobilului o are Ministerul Sănătăţei Publice prin medicul Spitalului. Ca dependinţe pe acest imobil există un cimitir uman al spitalului. Acest imobil este locuit o parte de infirmierul respectiv din anul 1888 ca infirmier. Valoarea terenului neclădit este de 400.000 lei, iar valoarea clădirii a fost apreciată la data inventarierii la 1.500.000 lei. Asupra imobilului nu există niciun fel de sarcini."

Al doilea imobil inventariat era „clădire spital Pav[ilion] No. 2, proprietatea Ministerului Sănătăţei, clădire a pavilionului No. 2 al Spitalului Poenari şi este situat în raza comunei Poenari, vatra satului Poenari, în punctul Enăţoaia". Statul „posedă şi stăpâneşte această clădire din anul 1939". „Imobilul se foloseşte de Ministerul Sănătăţei ca Spital Pav[ilion] No. 2 din anul 1939 ca proprietate a sa. Pe acest imobil este construit Pavilionul No. 2 în anul 1939 cu material din zid învelit cu tablă şi este proprietatea Ministerului Sănătăţei din anul 1939, fiind compus din 25 încăperi: 3 camere pentru locuinţe; 2 saloane de isolare; una cameră rezervă; 2 camere baie; 1 cameră mică; 1 sală; 2 closete; 1 cameră servitori; 1 cameră infirmerie; 1 bucătărie; 1 sală; 2 closete; 2 camere baie; 1 cameră materiale; 1 cameră radiografie. Imobilul este întreţinut de Ministerul Sănătăţei Publice prin medicul spitalului. Răspunderea bunei întreţineri a imobilului o are Ministerul Sănătăţei Publice prin medicul Spitalului respectiv. Imobilul nu are dependinţe. Acest imobil îl locuieşte intendentul şi servitorul spitalului din anul 1939 ca infirmier şi servitor la acest pavilion. Valoarea totală a imobilului este de 2.000.000 lei. Asupra imobilului nu există niciun fel de sarcini."

Un alt imobil inventariat consta din „clădirea bucătărie spital, proprietatea Ministerului Sănătăţei, clădire bucătărie a Spitalului Poenari şi este situat în raza comunei Poenari, vatra satului Poenari, în punctul Enăţoaia". Statul „posedă şi stăpâneşte această clădire din anul 1888". „Imobilul se foloseşte de Ministerul Sănătăţei pentru bucătărie din anul 1888 ca proprietate a Ministerului Sănătăţei. Pe acest imobil este construit localul bucătăriei Spitalului Poenari în anul 1888 cu material din cărămidă cu tablă şi este proprietatea Ministerului Sănătăţei din anul 1888, fiind compus din 5 încăperi: una cameră pentru bucătărie; una cameră spălătorie; două camere pentru locuinţă bucătar; una cameră alimente. Imobilul este întreţinut de Ministerul Sănătăţei Publice prin medicul spitalului respectiv. Răspunderea bunei întreţineri a imobilului o are Ministerul Sănătăţei Publice prin medicul Spitalului respectiv. Ca dependinţe pe acest imobil se găsesc una clădire de zid de cărămidă învelită cu tablă compusă din 2 camere servind de autopsie. În acest imobil locuieşte în clădirea bucătăriei locuieşte bucătarul din anul 1888 ca bucătar al spitalului respectiv. Valoarea totală a imobilului este de 1.000.000 lei. Asupra imobilului nu există niciun fel de sarcini."

Ultimul dintre imobilele inventariate consta din „clădirea locuinţă medic, proprietatea Ministerului Sănătăţei, clădire a locuinţei medicului de Spital Poenari şi este situat în raza comunei Poenari, vatra satului Poenari, în punctul Enăţoaia". Statul „posedă şi stăpâneşte această clădire din anul 1888, fiind dobândit din donaţie fără act". Pe acest imobil este construită clădirea locuinţei medic în anul 1888 cu material din zid învelit cu tablă şi este proprietatea Ministerului Sănătăţei din anul 1888, fiind compus din 12 încăperi: două camere pentru dormitor; una sufragerie; 3 camere baie; una antreu; una bucătărie; 3 săli. Imobilul este întreţinut de Ministerul Sănătăţei Publice prin medicul spitalului respectiv. Răspunderea bunei întreţineri a imobilului o are Ministerul Sănătăţei Publice prin medicul Spitalului respectiv. Imobilul nu are dependinţe. În acest imobil locueşte medicul spitalului din anul 1888 ca medic de spital. Valoarea totală a imobilului este de 800.000 lei. Asupra imobilului nu există niciun fel de sarcini."

Analizând acum imaginile care însoţesc acest material şi ele cu o mare valoare documentară, observăm, de pildă, că în anul 1941 terenul spitalului ocupa o suprafaţă de 32.445 mp, fiind împărţit între curte, cimitir şi teren arabil (grădina de legume). Apoi, că proiectul propus în 1890 pentru pavilionul principal (Nr. 1) a suferit câteva ajustări, în sensul că s-a renunţat la etaj şi la unele elemente arhitectural-artistice, însă distribuţia interioară, deşi modificată, a păstrat intenţiile originale. În schimb „atenansele" (bucătărie şi autopsie) au fost executate respectând proiectul din 1890. Pentru „clădirea locuinţă medic" este poate ultima imagine care ne-o prezintă în fiinţă, căci grav afectată de inundaţia din 1940 şi de altele care au urmat avea să fie demolată cu ocazia reparaţiilor capitale dintre 1954-1956.

Dincolo de aceste noi contribuţii la cunoaşterea „Spitalului Rural Dimitrie Poenărescu" din Bolintin Vale la comemorarea a 140 de ani de la dispariţia fondatorului său, s-ar impune cu necesitate o monografie a instituţiei, dorită şi aşteptată de mulţi dintre cei care i-au fost pacienţi, au născut sau s-au născut între zidurile sale.

---

[1] Medicul Margareta Dinuliu-Ştefanopol, decedată la 2 iunie 1942 în Bucureşti din cauza unui tragic accident de circulaţie (*Viaţa*, 7 iunie 1942, p. 7). Soţul ei, scriitorul Alexandru Ştefanopol (1891-1974), de profesie inginer silvic, era director al Ocolului Silvic Bolintin (Mihai Sorin Rădulescu, *Un scriitor uitat*, în *România literară*, nr. 23, 15 iunie 2005).

[2] Medicul Ana Mortazian, fiica negustorului de origine armeană Kricor Mortazian.

[3] Este o confuzie aici, lui Dimitrie Poenărescu nu i s-a zis niciodată „Papazu". După decesul său, moştenitoarele i-au vândut moşia inginerului Petre Papasolu, de la care a trecut rapid la Theodor M. Eftimiu.

[4] Dimitrie Poenărescu a decedat la 23 septembrie 1886, în vârstă de 39 de ani.

Bucătăria (2012)

Autopsia (2012)

„Sud” în vizită la Biblioteca Municipală Hunedoara

Trăim o perioadă copleșitoare, în care se întâlnesc la nivel instituțional ignoranța cu dorința, indiferența cu entuziasmul și cinismul cu perseverența. Statul, prin instituțiile sale își maschează dezinteresul cu scuze noi, contrafăcute, iar instituțiile culturale, fie că vorbim despre biblioteci, case de cultură și asociații culturale își acceptă neputința, încercând să se remarce prin proiecte educaționale de calitate realizate cu fonduri aproape inexistente. Și astfel, ajungem să ne bucurăm de schițe monocrome realizate în creion, visând la policromii reprezentative. Un exemplu de continuitate exemplară l-am regăsit și la Biblioteca Municipală Hunedoara, pe care am avut ocazia să o vizitez în luna iulie a acestui an. Știind că voi sta vreme de câteva zile în imediata apropiere a Castelului Corvinilor, am împachetat câteva cărți personale, dar și ultimele cinci numere duble ale revistei Sud.

Parcurgând cei aproape 2,5 km, am ajuns la blocul X2 din Str. Constantin Brâncuși nr. 2, un imobil care odată reperat mi-a creat impresia rătăcirii, crezând că am greșit adresa. Dar nu, strada era corectă, adresa întocmai și afișajul corespunzător cu numele instituției. Odată urcate scările spre primul etaj – unde sunt amenajate spațiile bibliotecii – am făcut cunoștință cu doamnele bibliotecare Boldor Gabriela, Trofin Mariana și Popa Irina, afișând o disponibilitate ușor reținută, dar normală, de înțeles în fața unui străin vizitator venit la o oră destul de matinală, dar conform programului de lucru. Ulterior declinării intențiilor mele de colaborare la nivel instituțional, printr-un parteneriat interbibliotecar la distanță, ne-am destins cu toții, vorbind despre reușite, proiecte și bucuria continuității într-un context financiar deloc favorabil realizării de evenimente cultural-educative.

Înființată în 1951 - așadar cu doar trei ani mai tânără decât Biblioteca Orășenească din Bolintin-Vale – biblioteca din Hunedoara, aflată sub conducerea dnei directoare Tănase Lucia, reușește și ea să se mențină prin proiectele sale în zona de interes a tinerilor, mai ales că este și poziționată strategic, în proximitatea Colegiilor Naționale „Iancu de Hunedoara” și „Traian Lalescu”, a Colegiului Tehnic „Matei Corvin” și a Colegiului Economic „Emanoil Gojdu”. Și, pentru că dispune de mai mult spațiu, acesta este structurat astfel încât să răspundă nevoilor utilizatorilor: Secția „Împrumut pentru Copii”, Secția „Împrumut pentru Adulți” (care dispune de 2 săli: Beletristică, respectiv Știință și Tehnică), o sală de lectură, dar și Serviciul de catalogare, clasificare și prelucrare a documentelor.

Din discuția purtată cu doamna directoare pe subiectul proiectelor bibliotecii, cel mai reușit pare a fi cel desfășurat în perioada 2 aprilie 2026 – 23 mai 2026, cu prilejul Anului „Iancu de Hunedoara”, când s-au împlinit exact 570 de ani de la moartea lui Iancu de Hunedoara și de la glorioasa sa victorie în Bătălia de la Belgrad (iulie-august 1456), dar și 620 de ani de la nașterea sa. În cadrul acestui eveniment s-au organizat trei concursuri: unul de creație literară, un concurs de desene și un concurs de istorie, toate având ca grup-țintă elevii claselor V-XII. În funcție de numărul echipajelor înscrise în concurs s-au format grupe prin tragere la sorți, acestea confruntându-se răspunzând la un set de întrebări având ca temă „Povestea lui Iancu de Hunedoara – Erou, voievod, legendă”, gradul lor de dificultate crescând de la o etapă la alta.

Da, toate acestea sunt reușite locale care merită toată atenția și sprijinul financiar al tuturor acelora din aparatul administrativ de stat care pot și trebuie să se implice financiar mai mult. Consider că ar fi benefic pentru toate bibliotecile din țară să se creeze legături profesionale, interbibliotecare, bazate pe schimburi reciproce de experiență, deoarece sunt proiecte care inspiră, fără a crea rivalități neconstructive sau invidii descalificatoare.

A consemnat Gabriel Dragnea

CONSILIUL JUDEȚEAN TELEORMAN
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE TELEORMAN
Festivalul Național de Poezie de Dragoste „Zaharia Stancu” - ediția a XIII-a, 8-9 octombrie 2026
Colegiul Național „Unirea”, Turnu Măgurele -

Consiliul Județean Teleorman și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman, în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean și revistele: „Caligraf” (Alexandria), „Bucureștiul literar și artistic” (București), „Mozaicul” (Craiova), „Litere” (Târgoviște) și „Sud” (Bolintin Vale), organizează **Festivalul Național de Poezie de Dragoste „Zaharia Stancu”**, ediția a XIII-a, ale cărui manifestări finale se vor desfășura, în zilele de 8 și 9 octombrie 2026, la Colegiul Național „Unirea” din Turnu Măgurele.

Festivalul își propune să readucă în atenție personalitatea și opera scriitorului **Zaharia Stancu**, totodată să promoveze tineri poeți de talent, care nu au debutat în volum. În cadrul concursului de poezie, organizat cu acest prilej, se acordă următoarele premii:

- Premiul I și Premiul Revistei „Caligraf” (în valoare de 1500 lei);
- Premiul al II-lea și Premiul Revistei „Bucureștiul literar și artistic” (în valoare de 1200 lei);
- Premiul al III-lea și Premiul Revistei „Mozaicul” (în valoare de 1000 lei);
- Mențiune și Premiul Revistei „Litere” (în valoare de 700 lei);
- Mențiune și Premiul Revistei „Sud” (în valoare de 700 lei).

Juriul, condus de poetul Nichita Danilov, are latitudinea de a propune organizatorilor, în funcție de valoarea lucrărilor prezentate, să nu fie acordate unele dintre premii.

Grupajele de poezii premiate vor fi publicate în revistele partenere.

Concurenții vor trimite un grupaj de 5 (cinci) poezii, **pe suport de hârtie**, care pot avea în total 10 pagini, culese cu font 12 (Normal, Times New Roman, 1.5 Space), **în câte 6 (șase) exemplare**, semnate cu un motto, același motto figurând și pe un plic însoțitor, în care va fi introdusă o fișă cu datele de identificare ale autorului: numele și prenumele, data și localitatea nașterii, adresa poștală, adresa de e-mail și numărul de telefon mobil, informații despre activitatea publicistică.

Lucrările pentru concurs vor fi expediate, **până la data de 1 septembrie 2026**, pe adresa: **Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman**, str. Ion Creangă, nr. 52-54, 140056 – municipiul Alexandria, jud. Teleorman, cu mențiunea „Pentru concurs”.

Este obligatorie respectarea următoarelor condiții:

- Participanții la concurs să nu fie membri ai Uniunii Scriitorilor;
- Să nu depășească vârsta de 40 de ani;
- Poeziile trimise să aibă ca temă dragostea.

Nu se admit în concurs texte transmise pe email. După finalizarea festivalului, grupajele de versuri prezentate în concurs nu se restituie.

Relații suplimentare se pot obține la telefon 0347-804.482 sau la sediul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman, din Alexandria, str. Ion Creangă, nr. 52-54.

Manager,
Cristian Agapie

Director al festivalului,
Ștefan Mitroi

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.
Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
E-mail: editurasud@gmail.com
Telefon editură: 0726179367

Cărți apărute la Editura Sud

2019
Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

2020
Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

2021
Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

2022
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Vili Pârvănescu, *Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud (nr. 6/2022)
Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Titus Vîjeu, *Scrinul alb*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 1, coord. monahia Benedicta Moldovan

2023
Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 2, coord. monahia Benedicta Moldovan
Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*
Titus Vîjeu, *Flashback*
Victoria Milescu, *Citind și scriind*
Caietele revistei Sud (nr. 7)

2024
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 3, coord. monahia Benedicta Moldovan
Caietele revistei Sud (nr. 8)
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 3
Niculae Stoica, *Pamfil Șeicaru și ctitoriile sale*
Ilie Mândricel, *Crevediile Neajlovului în documente*
Victor Pencu, *Elegiile timpului înghețat*
Corneliu C. Cristescu, *Istoria versificată a lui Mihai Voievod Viteazul*

2025
Florentin Popescu – Un izbânditor întru faptă culturală
Corneliu State, *Academia învățătorilor*
Alexandru Cazacu, *Spațiul și cuvintele*
Gabriel Dragnea, *I-am găsit rătăcind prin cetate*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 4, coord. monahia Benedicta Moldovan
Ion Andreiță, *Satul din colțul ochiului*

Reviste primite la Redacție

Mozaicul, anul XXIX, nr. 6-7 (332-333), 2026, revistă de cultură editată de AIUS Printed. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Redactor șef adjunct Carmen Theo Făgețeanu; Secretar de redacție Maria Dinu.

Bucureștiul literar și artistic, anul XVI, nr. 6-7 (177-178), iunie-iulie 2026. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Scrisul Românesc, anul XXIV, nr. 6 (274), 2026, revistă de cultură editată de Fundația – Revista Scrisul Românesc. Director Florea Firan.

Actualitatea literară, anul XV, nr. 140, martie-iunie 2026, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de AL LUGOJPRESS cu sprijinul sponsorilor și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Caietele de la Araci, anul XIV, nr. 1 (25), iunie 2026, publicație semestrială de literatură a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni. Redactor șef Luminița Cornea; Secretar de redacție Cristina Felea-Baubec.

Litere, anul XXVII, nr. 6 (315), iunie 2026, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei Municipiului Târgoviște. Director Mihai Florin Stan; Redactor șef Mihai Stan; Secretar de redacție Loredan Marcu.

Convorbiri literare, anul CLIX, nr. 6 (366), iunie 2026, revistă a Uniunii Scriitorilor din România. Director Cassian Maria Spiridon; Redactor șef Mircea Platon.

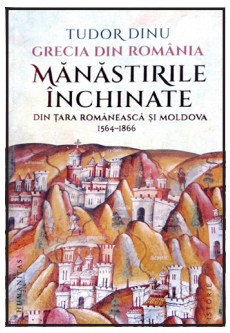
Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Republicii, nr. 2, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

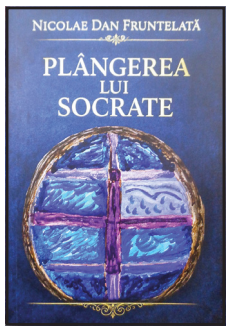
Pentru donații în sprijinul publicării revistei: cont

RO31BRDE190SV14313561900 (BRD).

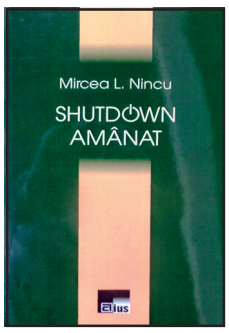
Biblioteca SUD-ului

Tudor Dinu, ***Grecia din România. Mănăstirile închinate din Țara Românească și Moldova (1564-1866)***, București, Editura Humanitas, 2025. *Dincolo de sfârșitul lor lamentabil, mănăstirile închinate au fost vreme de secole nu doar agenți economici esențiali ai Țărilor Române, ci și însemnate focare de spiritualitate ce au adus pe teritoriul Moldovei și Țării Românești ortodoxia în varianta ei greacă și au păstrat vie legătura cu marile centre ale creștinătății răsăritene. Au continuat să cultive arta ecleziastică de tradiție bizantină în forme deseori originale și remarcabile, așa cum sperăm să se convingă cititorul însoțindu-ne într-un amplu periplu imagistic ce ne va purta atât prin lăcașurile închinate, răspândite de-a lungul și de-a latul Țărilor Române, cât și în unghere neștiute ale Orientului ortodox.*

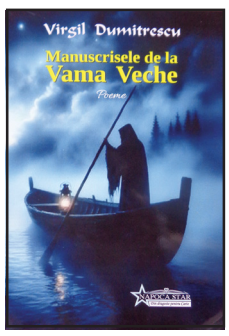
Nicolae Dan Fruntelată, ***Plângerea lui Socrate***, București, Editura David Art, 2026. *„Lucrând împreună de-a lungul multor ani, pentru ca opera lui Nicolae Dan Fruntelată să vadă lumina tiparului, s-a creat o înțelegere între noi și cred că încuviințează, din visul unde stă acum, sensul acestui volum așa cum vi-l dăruim, de la bătrânețe până la tinerețe și de la suferință până la bucuria creației. Pentru că, așa cum vorbeam, arta rămâne artă și poezia adevărată ne spală de rele cu lacrimi de lumină."* (Ioana Ruxandra Fruntelată)

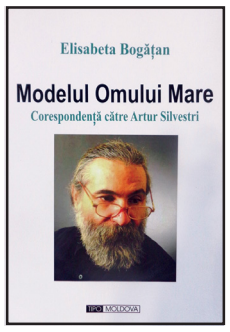
Mircea L. Nincu, ***Shutdown amânat: exerciții lirice – o arheologie a post-umanului***, Craiova, Editura Aius, 2026. *Pielea cotului mâinii stângi,/ ca pe membrana protectoare de carbon,/ am reconfigurat-o.// Sub stratul ei am simțit/ structura osoasă,/ schelet de nanomaterial/ lipsit de matricea biologică/ care o activează/ adânc și înalt în timp...*

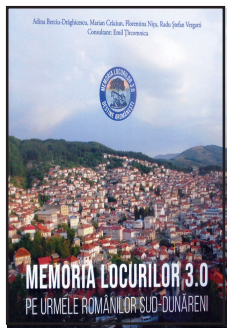
Florentin Popescu, ***Micul joc al rimei și al ironiei***, București, Editura RawexComs, 2026. *Mă consider un om cu simțul umorului, admir și prețuiesc inteligența și creația în general. Pentru epigramă am o slăbiciune aparte. Desigur, când epigramele sunt inspirate. Ele mă bine dispun. Am fost și eu ținta unor epigrame. Ar fi fost o prostie să mă supăr. De ce să-mi producă neplăceri și inamiciții aceste exerciții de admirație ? Că până la urmă asta au fost. Ar fi însemnat să fiu un ranchiunos. Și nu e cazul...*

Virgil Dumitrescu, ***Manuscrisele de la Vama Veche***, Cluj Napoca, Editura Napoca Star, 2026. *„Poemele au o cursivitate deosebită, chiar o fluiditate meșteșugită, compactă, ceea ce face din poezie un bloc piramidal de ideație și semnificație... Există și un spirit ludic care intervine atât în poemele de dragoste, cât și în textele religioase, deși o despărțire fermă, tematică, ar fi greu de realizat, deoarece autorul tratează temele simbiotic și simfonic, asociindu-le în zone complementare."* (Aureliu Goci)

Elisabeta Bogățan, ***Modelul omului mare: corespondență către Artur Silvestri***, Iași, Editura Tipo Moldova, 2025. *Am început corespondența cu Artur Silvestri fiind recomandată de Eugen Evu ca posibil colaborator la numeroasele publicații inițiate de Artur Silvestri, un adevărat trust media sub egida ARP (Asociația Română pentru Patrimoniu), cu ramificații atât în țară, cât și peste hotare. Ca atare, i-am trimis unele eseuri mai întâi, scrise recent, apoi, stimulată de corespondența cu el, am scris unele materiale special pentru a i le trimite. Entuziasmul lui, energia lui, verva lui erau molipsitoare...*

Adina Berciu-Drăghicescu, Marian Crăciun, Florentina Nițu, Radu Ștefan Vergatti, Emil Țîrcomnicu, ***Memoria locurilor 3.0: pe urmele românilor sud-dunăreni***, București, Editura Etnologică, 2025. *Momentul culminant al luptei macedoromânilor pentru atingerea deziderateloor naționale și identitare ale comunităților acestora din sudul Dunării l-a constituit emiterea Iradelei Imperiale otomane la 9/22 mai 1905. În acest an se sărbătoresc 120 de ani de la publicarea acestui act de o importanță covârșitoare pentru soarta românilor balcanici, tragică și eroică în același timp. A fost un succes al luptei și al sacrificiilor macedoromânilor, evenimentul întemeindu-se pe un fond cultural favorabil, bătălia pentru înființarea de școli și de biserici românești în comunitățile dornice de învățământ în limba națională (în dialectul aromân) și de slujire în aceeași limbă.*

Adina Berciu-Drăghicescu, Marian Crăciun, Florentina Nițu, ***Memoria locurilor 3.1: pe urmele românilor sud-dunăreni***, București, 2025. *Am regăsit numeroase elemente de istorie orală prin care descendenții celor care au trăit evenimentele dramatice de la începutul secolului al XX-lea rememorează gesturile și deciziile strămoșilor, în cazul multora dintre familiile macedoromânilor cu care echipa de proiect a interacționat și care au luat decizia de a emigra. Unii au uitat, pur și simplu, motivele grave care i-au împins pe ai lor să își părăsească avutul și să plece spre o lume nouă, de care știau prea puțin. Cu ocazia discuțiilor și a interviurilor am constatat faptul că mulți dintre ei aveau informații relevante despre arborele genealogic extins, atât în privința bunicilor și străbunicilor, cât și a fraților și verilor de gradul unu, doi și trei... În cazurile interviurilor realizate în acest proiect, arborele genealogic este folosit ca instrument de validare a apartenenței la un grup (de exemplu: „noi venim din Știp", „străbunicul a fost colonist în Cadrilater", „toți frații au fost deportați în aceeași localitate").*

Sud

Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu, Otilia Sîrbu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Mona Dobrișan
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 07266179367
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 15 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.